

Kohtulahendite kogumik

ÜLDKOHTU OTSUS (kaheksas koda)

14. märts 2013*

Konkurents — Keelatud kokkulepped — Banaaniturg — EÜ artikli 81 rikkumise tuvastamise otsus —
Mõiste „konkurentsivastase eesmärgiga kooskõlastatud tegevus” — Teabevahetuse süsteem —
Põhjendamiskohustus — Kaitseõigused — Suunised trahvide arvutamise meetodi kohta —
Rikkumise raskus

Kohtuasjas T-588/08,

Dole Food Company, Inc., asukoht Westlake Village, California (Ühendriigid),

Dole Germany OHG, asukoht Hamburg (Saksamaa),

esindaja: advokaat J-F. Bellis,

hagejad,

versus

Euroopa Komisjon, esindajad: X. Lewis ja M. Kellerbauer ning hiljem M. Kellerbauer ja P. Van Nuffel,

kostja,

mille ese on nõue tühistada komisjoni 15. oktoobri 2008. aasta otsus K(2008) 5955 (lõplik) EÜ artikli 81 kohase menetluse kohta (Juhtum COMP/39.188 – Banaanid)

ÜLDKOHUS (kaheksas koda),

koosseisus: esimees L. Truchot, kohtunikud M. E. Martins Ribeiro (ettekandja) ja H. Kanninen,

kohtusekretär: ametnik N. Rosner,

arvestades kirjalikus menetluses ja 25. jaanuari 2012. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: inglise.

otsuse

Vaidluse aluseks olevad asjaolud

- 1 Dole Food Company, Inc. (edaspidi „Dole”) on värskeid puu- ja juurvilju ning kinnispakkides ja sügavkülmutatud puuvilju tootev Ameerika äriühing. Dole Germany OHG on Dole'i Hamburgis (Saksamaa) asuv tütarettevõtja (edaspidi koos „hagejad”), mille ärinimi oli varem Dole Fresh Fruit Europe OHG (edaspidi „DFFE”).
- 2 8. aprillil 2005 esitas Chiquita Brands International, Inc. (edaspidi „Chiquita”) komisjonile taotluse trahvide eest kaitse saamiseks vastavalt komisjoni teatisele, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul (EÜT 2002, C 45, lk 3; ELT eriväljaanne 08/02, lk 155; edaspidi „koostööteatis”).
- 3 3. mail 2005, pärast seda, kui Chiquita oli esitanud uusi avaldusi ja täiendavaid dokumente, andis Euroopa Ühenduste Komisjon talle tingimusliku kaitse trahvide eest koostööteatise punkti 8 alapunkti a alusel.
- 4 Pärast seda, kui komisjon oli nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 1/2003, [EÜ] artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205) artikli 20 lõike 4 alusel 2. ja 3. juunil 2005 läbi viinud kontrolle erinevate ettevõtjate, sealhulgas DFFE äriruumides ning saatnud ajavahemikul 2006. aasta veebruarist kuni 2007. aasta maini määruse nr 1/2003 artikli 18 lõike 2 alusel arvukaid teabenõudeid, esitas ta 20. juulil 2007 vastuväiteteatise Chiquitale, Chiquita International Ltd-le, Chiquita International Services Group NV-le, Chiquita Banana Company BV-le, Dole'ile, DFFE-le, Fresh Del Monte Produce, Inc.-le (edaspidi „Del Monte”), Del Monte Fresh Produce International, Inc.-le, Del Monte (Germany) GmbH-le, Del Monte (Holland) BV-le, Fyffes plc-le (edaspidi „Fyffes”), Fyffes Internationalile, Fyffes Group Ltd-le, Fyffes BV-le, FSL Holdings NV-le, Firma Leon Van Parys NV-le (edaspidi „Van Parys”) ja Internationale Fruchthandels-Gesellschaft Weichert & Co. KG-le (edaspidi „Weichert”).
- 5 Eespool punktis 4 nimetatud ettevõtjad said tutvuda komisjoni uurimistoimikuga DVD-le kirjutatud koopia kujul, mis ei hõlmanud trahvide eest kaitset taotlenud ettevõtja suuliste avalduste salvestusi ja ärakuulamise protokolle ega nendega seotud dokumente, millega võimaldati tutvuda komisjoni ruumides (vaidlustatud otsuse põhjendus 49).
- 6 Pärast asjassepuutuvate ettevõtjate ärakuulamist 4.–6. veebruaril 2008 edastas Weichert komisjonile 28. veebruaril 2008 kirja kommentaaride ja lisadega.
- 7 15. oktoobril 2008 võttis komisjon vastu otsuse K(2008) 5955 (lõplik) [EÜ] artikli 81 kohase menetluse kohta (Juhtum COMP/39.188 – Banaanid) (edaspidi „vaidlustatud otsus”), millest anti DFFE-le ja Dole'ile teada 21. ja 22. oktoobril 2008.

Vaidlustatud otsus

- 8 Komisjon märgib, et vaidlustatud otsuse adressaatideks olevad ettevõtjad osalesid kooskõlastatud tegevuses, mis seisnes Põhja-Euroopas, st Austrias, Belgias, Taanis, Soomes, Saksamaal, Luksemburgis, Madalmaades ja Rootsis turustatavate banaanide referentshinna kooskõlastamises 1. jaanuarist 2000 kuni 31. detsembrini 2002 (1. detsembrini 2002 Chiquita osas) (vaidlustatud otsuse põhjendused 1–3).

- 9 Asjaolude asetleidmise ajal reguleeris banaanide importi Euroopa Ühendusse nõukogu 13. veebruari 1993. aasta määrus (EMÜ) nr 404/93 banaanituru ühise korralduse kohta (EÜT L 47, lk 1; ELT eriväljaanne 3/13, lk 388), milles kehtestatud kord põhines impordi- ja tariifikvootidel. Komisjon märgib, et kuigi banaanide impordikvoodid määrati kindlaks igal aastal ning need jaotati kvartalite kaupa, kusjuures ühe kalendriaasta kvartalite vahel esines teatud piiratud paindlikkus, toimus banaanide saatmine Põhja-Euroopa sadamatesse ja selles regioonis turustatavate koguste kindlaksmääramine igal nädalal tootmis-, saatmis- ja turustamisotsustega, mille võtsid vastu tootjad, maaletoojad ja kauplused (vaidlustatud otsuse põhjendused 36, 131, 135 ja 137).
- 10 Banaanikaubanduses eristati banaanide kolme eri taseme kaubamärke, mida kutsuti „kolmeks kategooriaks”: kaubamärgi Chiquita esimese kategooria banaanid, teise kategooria banaanid (kaubamärgid Dole ja Del Monte) ning kolmanda kategooria banaanid (nn „kolmas kategooria”), mis hõlmas mitut muud kaubamärki banaane. See jaotus kaubamärkide alusel väljendus banaanide hindades (vaidlustatud otsuse põhjendus 32).
- 11 Asjassepuutuval ajavahemikul oli Põhja-Euroopa banaanisektori korraldus üles ehitatud nädalaste tsüklite kaupa. Laevadega banaanide vedu Lõuna-Ameerika sadamatest Euroopasse kestis umbes kaks nädalat. Üldiselt jõudsid banaanisaadetised Põhja-Euroopa sadamatesse igal nädalal ning vastavalt korrapärasele saabumisgraafikule (vaidlustatud otsuse põhjendus 33).
- 12 Banaanid saadeti välja rohelistena ja nad saabusid sadamatesse samuti rohelistena. Edasi need kas veeti otse ostjatele (rohelised banaanid) või pandi küpsema ning toimetati edasi umbes ühe nädala pärast (kollased banaanid). Küpsetamisega tegeles kas maaletooja või tehti seda tema nimel või korraldas selle ostja. Maaletoojate kliendid olid üldjuhul küpsetajad või jaemüügiketid (vaidlustatud otsuse põhjendus 34).
- 13 Chiquita, Dole ja Weichert määrasid oma kaubamärkide referentshinnad kindlaks igal nädalal, antud juhul neljapäeva hommikul, ning teatasid selle oma klientidele. Väljend „referentshind” kehtis üldjuhul roheliste banaanide referentshinna kohta ning kollaste banaanide referentshind koosnes tavaliselt rohelse banaani referentshinnast ja sellele lisanduvast küpsetushinnast (vaidlustatud otsuse põhjendused 104 ja 107).
- 14 Jaemüüjate ja edasimüüjate poolt banaanide eest makstav hind (nn „tegelikud hinnad” või „tehinguhinnad”) võis olla kas igal nädalal – antud juhul neljapäeva pärastlõunal ja reedel (või hiljemalt jooksva nädalal või järgmise nädala alguses) – toimuvate läbirääkimiste tulemus või tuleneda tarnelepingust, milles oli määratletud hinnavalem kas kindla hinnana või hind sõltuvana müüja või konkurendi referentshinnast või mõnest muust referentshinnast, nagu „Aldi hind”. Komisjon täpsustab, et jaemüügikett Aldi sai igal neljapäeval kl 11–11.30 oma tarnijatelt pakkumusi, millele ta tegi vastupakkumusi „Aldi hinnaga”, mis tasuti tarnijatele ning määrati kindlaks üldjuhul umbes kl 14. Alates 2002. aasta teisest poolest hakati „Aldi hinda” banaanihinna arvutamise tegurina aina rohkem kasutama ka teatud muude tehingute, muu hulgas kaubamärgibanaane puudutavate tehingute puhul (vaidlustatud otsuse põhjendused 34 ja 104).
- 15 Komisjon selgitab, et vaidlustatud otsuse adressaadiks olevad ettevõtjad pidasid kahepoolset enne hinna kehtestamist läbirääkimisi, mille käigus nad arutasid banaanihinna tegureid, st tegureid seoses järgmise nädala referentshindadega, või vaidlesid hinnatendentside üle või mainisid neid või andsid vihjeid järgmise nädala referentshinna kohta. Need läbirääkimised toimusid enne, kui asjassepuutuvad ettevõtjad kehtestasid oma referentshinnad, üldjuhul kolmapäeval, ja need puudutasid kõik tulevasi referentshindu (vaidlustatud otsuse põhjendus 51 ja järgnevad põhjendused).
- 16 Dole pidas seega kahepoolseid läbirääkimisi nii Chiquita kui ka Weichertiga. Chiquita oli enne hinna kehtestamist toimuvatest läbirääkimistest teadlik või vähemalt oli tema jaoks ootuspärane, et niisugused läbirääkimised Dole'i ja Weichertiga vahel toimuvad (vaidlustatud otsuse põhjendus 57).

- 17 Enne hinna kehtestamist toimuvate läbirääkimiste eesmärk oli vähendada ebakindlust ettevõtjate tegevuse osas seoses referentshinnaga, mille nad pidid kehtestama neljapäeva hommikupoolikul (vaidlustatud otsuse põhjendus 54).
- 18 Komisjon märgib, et pärast oma referentshinna kehtestamist neljapäeva hommikul vahetasid asjassepuutuvad ettevõtjad kahepoolset teavet oma referentshindade kohta. See hilisem teabevahetus võimaldas neil kontrollida hinna üksikotsuseid võrreldes enne hinna kehtestamist läbiräägituga ja tugevdada oma koostöösidemeid (vaidlustatud otsuse põhjendused 198–208, 227, 247, 273 ja järgnevad põhjendused).
- 19 Komisjoni hinnangul teenisid referentshinnad banaanihinna arengu kavandamise osas vähemalt turule signaali saatmise, tendentsi näitamise ja/või suuna andmise eesmärki ning need olid olulised banaanikaubanduse ja banaanide eest makstava hinna seisukohast. Lisaks oli teatud tehingute korral hind otse seotud referentshinnaga valemite kaudu, mis põhinesid referentshinnal (vaidlustatud otsuse põhjendus 115).
- 20 Komisjon leiab, et asjassepuutuvad ettevõtjad, kes osalesid kooskõlastatud tegevuses ning tegutsesid banaanikaubanduse alal edasi, pidid turul käitumise üle otsustamisel tingimata arvesse võtma konkurentidelt saadud teavet, kusjuures Chiquita ja Dole kinnitasid seda lausa sõnaselgelt (vaidlustatud otsuse põhjendused 228 ja 229).
- 21 Komisjon järeldab, et läbirääkimised enne hinna kehtestamist, mis toimusid Dole'i ja Chiquita ning Dole'i ja Weichert'i vahel, võisid mõjutada turuosaliste hindu ning puudutasid hindade kehtestamist, ning et nende kaudu praktiseeriti kooskõlastatud tegevust, mille eesmärk oli piirata konkurentsi EÜ artikli 81 tähenduses (vaidlustatud otsuse põhjendused 54 ja 271).
- 22 Komisjon leiab, et kõik vaidlustatud otsuses kirjeldatud koostöökokkulepped moodustasid ühe vältava rikkumise, mille eesmärk oli piirata konkurentsi ühenduses EÜ artikli 81 tähenduses. Chiquitit ja Dole'i peeti vastutavaks ühe vältava rikkumise eest kogu ulatuses ning Weichertit peeti vastutavaks ainult rikkumise selle osa eest, milles ta osales, nimelt Dole'iga sõlmitud koostöökokkuleppeid puudutava rikkumise osa eest (vaidlustatud otsuse põhjendus 258).
- 23 Arvestades asjaolu, et Põhja-Euroopa banaaniturgu iseloomustab oluline kaubavahetuse maht liikmesriikide vahel ja koostöökokkulepped katsid suurt osa ühendusest, järeldab komisjon, et nendel kokkulepetel oli märkimisväärne mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele (vaidlustatud otsuse põhjendus 333 ja järgnevad põhjendused).
- 24 Komisjon märgib, et kohaldatav ei ole ükski EÜ artikli 81 lõikes 3 sätestatud erand, kuna ettevõtjad ei teatanud kokkulepetest või kooskõlastatud tegevusest, mis on aga eespool viidatud artikli kohaldamise eeltingimus vastavalt nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määruse nr 17, esimene määrus [EÜ] artiklite [81] ja [82] rakendamise kohta (EÜT 1962, 13, lk 204; ELT eriväljaanne 08/01, lk 3), artikli 4 lõikele 1, või ka asjaoludest, mis lubaksid järeldada, et käesolevas asjas on täidetud erandi kohaldamise tingimused (vaidlustatud otsuse põhjendus 339 ja järgnevad põhjendused).
- 25 Komisjon täpsustab, et nõukogu 4. aprilli 1962. aasta määrus nr 26, millega kohaldatakse teatavaid konkurentsieeskirju põllumajandussaaduste ja toodete tootmise ja nendega kauplemise suhtes (EÜT 1962, 30, lk 993; ELT eriväljaanne 03/01, lk 6), mis kehtis faktiliste asjaolude asetleidmise ajal ja sätestas, et EÜ artiklit 81 kohaldatakse kõigile kokkulepetele, otsustele ja tegevusele, mis on seotud erinevate toodete, sealhulgas puuviljade tootmise ja nendega kauplemisega, nägi artiklis 2 ette EÜ artikli 81 kohaldamise erandid. Kuna käesolevas asjas ei olnud nende erandite kohaldamise tingimused täidetud, järeldab komisjon, et vaidlustatud otsuses kirjeldatud kooskõlastatud tegevusele ei saanud kohaldada erandit määruse nr 26 artikli 2 alusel (vaidlustatud otsuse põhjendus 344 ja järgnevad põhjendused).

- 26 Trahvisummade arvutamiseks kohaldas komisjon vaidlustatud otsuses suuniste määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 punkti a määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (ELT 2006, C 210, lk 2; edaspidi „suunised”) ja koostööteatise sätteid.
- 27 Komisjon määras kindlaks trahvi põhisumma, mis koosnes 0–30% ettevõtja asjassepuutuvast müügist olenevalt rikkumise raskusastmest, mis korrutati aastate arvuga, mille jooksul ettevõtja rikkumises osales, ning trahvi lisasummast vahemikus 15–25% müügiväärtusest selleks, et hoiatada ettevõtjaid õigusvastase käitumise eest (vaidlustatud otsuse põhjendus 448).
- 28 Selle arvutuse alusel määrati järgmised trahvi põhisummad:
- Chiquitale 208 000 000 eurot;
 - Dole’ile 114 000 000 eurot;
 - Del Monte ja Weichertile 49 000 000 eurot.
- 29 Määratud trahvi põhisummat vähendati vaidlustatud otsuse kõigil adressaatidel 60%, arvestades banaanisektori õigusliku regulatsiooni eripära ja põhjusel, et koostöö puudutas referentshindu (vaidlustatud otsuse põhjendus 467). Weichert trahvi alandati veel 10%, sest ta ei olnud teadlik Dole’i ja Chiquita vahelistest läbirääkimistest enne hinna kehtestamist (vaidlustatud otsuse põhjendus 476).
- 30 Pärast kohandusi kehtestati järgmised põhisummad:
- Chiquitale 83 200 000 eurot;
 - Dole’ile 45 600 000 eurot;
 - Del Monte ja Weichertile 14 700 000 eurot.
- 31 Chiquitale kohaldati koostööteatise alusel kaitset trahvide eest (vaidlustatud otsuse põhjendused 483–488). Dole’i, Del Monte ega Weichert trahvisummasid rohkem ei kohandatud ning nende lõplik trahvisumma jäi eespool punktis 30 viidatud põhisumma tasemele.
- 32 Vaidlustatud otsus sisaldab muu hulgas järgmisi artikleid:

„Artikkel 1

Järgmised ettevõtjad rikkusid [EÜ] artiklit 81, osaledes kooskõlastatud tegevuses, mis seisnes banaan referentshindade kooskõlastamises:

- [Chiquita] 1. jaanuarist 2000 – 1. detsembrini 2002;
- Chiquita International Ltd 1. jaanuarist 2000 – 1. detsembrini 2002;
- Chiquita International Services Group NV 1. jaanuar 2000 – 1. detsember 2002;
- Chiquita Banana Company BV 1. jaanuar 2000 – 1. detsember 2002;
- [Dole] 1. jaanuar 2000 – 31. detsember 2002;
- [DFFE] 1. jaanuar 2000 – 31. detsember 2002;
- [Weichert] 1. jaanuar 2000 – 31. detsember 2002;

— [Del Monte] 1. jaanuar 2000 – 31. detsember 2002.

Rikkumine hõlmas järgmisi liikmesriike: Austria, Belgia, Taani, Soome, Saksamaa, Luksemburg, Madalmaad ja Rootsi.

Artikkel 2

Artiklis 1 kirjeldatud rikkumise eest on määratud järgmised trahvid:

— [Chiquita], Chiquita International Ltd, Chiquita International Services Group NV ja Chiquita Banana Company BV vastutavad solidaarselt: trahvisumma 0 eurot;

— [Dole] vastutab solidaarselt koos ettevõtjaga [DFFE]: trahvisumma 45 600 000 eurot;

— [Weichert] vastutab solidaarselt koos ettevõtjaga [Del Monte]: trahvisumma 14 700 000 eurot;

[...]”[Siin ja edaspidi vaidlustatud otsust tsiteeritud mitteametlikus tõlkes.]

Menetlus ja poolte nõuded

33 Hagejad esitasid hagiavalduse, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 24. detsembril 2008.

34 Ettekandja-kohtuniku ettekande põhjal otsustas Üldkohus (kaheksas koda) avada suulise menetluse ja palus komisjonil Üldkohtu kodukorra artiklis 64 ette nähtud menetlust korraldavate meetmete raames esitada teatud dokumente.

35 Komisjon esitas nõutud dokumendid 10. novembril 2011 ning need saadeti hagejatele sama aasta 18. novembril. Viimased ei esitanud nende kohta ühtegi kirjalikku ega suulist märkust.

36 Poolte kohtukõned ja vastused Üldkohtu esitatud küsimustele kuulati ära 25. jaanuari 2012. aasta kohtuistungil.

37 Kohtuistungil esitasid hagejad ühe dokumendi ja palusid selle menetlustoimikusse lisada; komisjon oli sellele vastu.

38 Hagejad paluvad Üldkohtul:

— tühistada vaidlustatud otsus;

— määratud trahvisumma tühistada või seda vähendada;

— mõista kohtukulud välja komisjonilt.

39 Komisjon palub Üldkohtul:

— jätta hagi rahuldamata;

— mõista kohtukulud välja hagejatelt.

Õiguslik käsitlus

I – Kohtuistungil hagejate esitatud dokumendi vastuvõetavus

- 40 Tuleb meenutada, et kodukorra artikli 48 lõike 1 kohaselt võivad pooled repliigis ja vasturepliigis esitada oma argumentide kinnitamiseks täiendavaid tõendeid, kuid see säte täpsustab, et nad peavad tõendite hilist esitamist põhjendama.
- 41 Kohtupraktikast tuleneb, et tõendite esitamine pärast vasturepliiki on võimalik, kui asjassepuutuvaid tõendeid ei saanud olla neid esitada sooviva isiku käsutuses enne kirjaliku menetluse lõpetamist või siis, kui vastaspoole hilinenud tõendite esitamine õigustab toimiku täiendamist võistlevuse põhimõtte tagamiseks (Üldkohtu 21. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas T-172/01: M vs. Euroopa Kohus, EKL 2004, lk II-1075, punkt 44, mis on jäetud muutmata Euroopa Kohtu 14. aprilli 2005. aasta otsusega kohtuasjas C-243/04 P: Gaki-Kakouri vs. Euroopa Kohus, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, ja 8. oktoobri 2008. aasta otsus kohtuasjas T-51/07: Agrar-Invest-Tatschl vs. komisjon, EKL 2008, lk II-2825, punkt 57).
- 42 Euroopa Kohus on otsustanud, et tõendite esitamist reguleerivatest normidest erandi tegemise osas paneb Üldkohtu kodukorra artikli 48 lõige 1 pooltele kohustuse põhjendada tõendite hilist esitamist. Selline kohustus eeldab, et kohtul on õigus kontrollida tõendite hilinenud esitamise põhjendust ja vajaduse korral tõendite sisu, ning juhul kui taotlus ei ole õiguslikult piisavalt põhjendatud, tõendid tagasi lükata. Veelgi enam kehtib see pärast vasturepliiki esitatud tõendite suhtes (eespool punktis 41 viidatud kohtuotsus Gaki-Kakouri vs. Euroopa Kohus, punkt 33).
- 43 Käesolevas asjas taotlesid hagejad kohtuistungil, et menetlustoimikusse lisataks dokument Chiquita avaldustega, mis puudutasid küpsetaja-edasimüüja Atlanta tarneid Aldile ning tingimusi, sealhulgas ajalisi tingimusi, millel see jaemüüja tegi banaaniturul oma pakkumise.
- 44 Esiteks ei ole vaidlust selles, et Chiquita tegi need avaldused haldusmenetluse käigus ning need olid komisjoni haldustoimikus.
- 45 Teiseks piirdusid hagejad kinnitusega, et asjassepuutuva dokumendi esitamise tingib vajadus vastata komisjoni vasturepliigi punktile 49, mis käsitles arutelu roheliste ja kollaste banaanide eristamise üle.
- 46 Selle kohta piisab märkusest, et viidatud vasturepliigi punktis komisjon ainult kordab vaidlustatud otsuse sõnastust, mille kohaselt maaletooja viide kollase või rohelise banaanide hinnale sõltub viisist, kuidas tema banaanimüük on korraldatud, ning toob esile hagejate endi poolt hagiavalduses kinnitatud asjaolu, et „Aldi hind”, mis puudutab kollaste banaanide ostu, oli roheliste banaanide müügi väga oluline tegur.
- 47 Hagejate pakutav tõend ei sisalda seega mingit uut teavet, vaid käsitleb küsimust, mille hagejad tõstasid juba vaidluse alguses seoses roheliste ja kollaste banaanide väidetava kohustusliku eristamisega ja „Aldi pakkumise” mõjuga tehinguhindadele.
- 48 Neid asjaolusid arvestades tuleb kohtuistungil hilinenult esitatud hagejate dokument tunnistada vastuvõetamatuks.

II – Vaidlustatud otsuse tühistamise nõue

- 49 Hagejad esitasid ainsa väite, mille kohaselt on väär komisjoni järeldus, et esines konkurentsivastase eesmärgiga kooskõlastatud tegevus.

- 50 Hagejate menetlusedokumentidest nähtub, et selle väite raames viitavad nad esiteks EÜ artiklite 81 ja 253 rikkumisele ning teiseks kaitseõiguste ja EÜ artikli 253 rikkumisele.

A – EÜ artiklite 81 ja 253 rikkumine

1. Võimalus kvalifitseerida teabevahetus konkurentsivastase eesmärgiga kooskõlastatud tegevuseks

- 51 Esiteks kinnitavad hagejad, et asjassepuutuv tegevus seisnes lihtsas teabevahetuses, mis ei olnud laiemaulatusliku kartelli osa ega seega oma eesmärgilt konkurentsivastane piirang. Nad leiavad, et kohtupraktika kohaselt ei ole lihtsalt asjaolu, et teabevahetus võib potentsiaalselt vähendada ebakindlust tulevase hinnapoliitika osas, piisav alus selle kvalifitseerimiseks eesmärgilt konkurentsivastaseks piiranguks.
- 52 Nad märgivad, et komisjon tugineb vääralt mitmele juhtumile, milles teabevahetus oli osa laiaulatuslikematest koostöökokkulepetest, samas kui ta ei ole isegi seisukohal – nagu näitavad vaidlustatud otsuse erinevad lõigud –, et käesoleva asjaga seotud ettevõtjad osalesid kokkuleppes või kooskõlastatud tegevuses, millel oleks tegelike hindade kindlaksmääramise eesmärk, ega referentshinna kokkuleppes ega ka kokkuleppes või kooskõlastatud tegevuses, millel oleks nende hindade konkreetse tõstmise või alandamise eesmärk.
- 53 Esiteks, mis puudutab vaidlustatud otsuse esemeks olevat rikkumist, siis nähtub selle otsuse sõnastusest ühemõtteliselt, et komisjon heidab hagejatele ette banaanide referentshinna kooskõlastamist kahepoolsetel läbirääkimistel enne hinna kehtestamist – selline olukord on omane hindade kindlaksmääramist puudutavale kooskõlastatud tegevusele ning selle eesmärk on seega piirata konkurentsi EÜ artikli 81 tähenduses (vt muu hulgas vaidlustatud otsuse põhjendused 1, 54, 261, 263 ja 271), mis ei ole aga vastuolus asjaoluga, et käesolevas asjas ei järeldanud komisjon, et esines kokkulepe või kooskõlastatud tegevus, mille eesmärk oleks tegelike hindade kindlaksmääramine, või referentshinna kokkulepe või ka kokkulepe või kooskõlastatud tegevus, millel oleks nende hindade konkreetse tõstmise või alandamise eesmärk.
- 54 Sellest tuleneb, et komisjoni hinnangul on asjassepuutuv teabevahetus käsitatav keelatud kokkuleppena, mis tuleb õiguslikult spetsiifiliselt kvalifitseerida kooskõlastatud tegevuseks.
- 55 Tuleb meenutada, et mõisted „kokkulepe”, „ettevõtjate ühenduste otsused” ja „kooskõlastatud tegevus” hõlmavad subjektiivsest lähtekohast koostöövorme, mis on oma laadilt sarnased ning mis erinevad vaid intensiivsuse ja avaldumisvormi poolest (vt selle kohta Euroopa Kohtu 8. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-49/92 P: komisjon vs. Anic Partecipazioni, EKL 1999, lk I-4125, punkt 131).
- 56 Kooskõlastatud tegevuse määratluse osas on Euroopa Kohus täpsustanud, et niisuguse tegevuse all tuleb mõista koostööd ettevõtjate vahel, kes ei ole läinud nii kaugele, et nad oleksid sõlminud kokkuleppe sõna kitsas tähenduses, kuid kes on teadlikult valinud konkurentsiriskide asemel omavahelise koostöö (vt Euroopa Kohtu 16. detsembri 1975. aasta otsus liidetud kohtuasjades 40/73-48/73, 50/73, 54/73-56/73, 111/73, 113/73 ja 114/73: Suiker Unie jt vs. komisjon, EKL 1975, lk 1663, punkt 26, ja 31. märtsi 1993. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 ja C-125/85-C-129/85: Ahlström Osakeyhtiö jt vs. komisjon, EKL 1993, lk I-1307, punkt 63, ning 4. juuni 2009. aasta otsus kohtuasjas C-8/08: T-Mobile Netherlands jt, EKL 2009, lk I-4529, punkt 26).
- 57 Mõiste „kooskõlastatud tegevus” eeldab lisaks ettevõtjatevahelisele kooskõlastamisele turukäitumist, mis on selle kooskõlastamise tulemus, ning põhjuslikku seost nende kahe elemendi vahel. Kui puuduvad vastupidist tõendavad tõendid, mida peavad esitama huvitatud ettevõtjad, tuleb eeldada, et kooskõlastatud tegevuses osalevad ettevõtjad, kes jätkavad turul tegutsemist, võtavad konkurentidega vahetatud teavet oma turukäitumise kindlaksmääramisel arvesse. See on nii veelgi enam siis, kui

kooskõlastamine toimub regulaarselt pika ajavahemiku vältel (Euroopa Kohtu 8. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-199/92 P: Hüls vs. komisjon, EKL 1999, lk I-4287, punktid 161–163, ja eespool punktis 56 viidatud kohtuotsus T-Mobile Netherlands jt, punkt 51).

- 58 Käesolevas asjas ei saa hagejad esile tuua vaidlustatud otsuse teatud löike, milles eristatakse kooskõlastatud tegevuse ja kokkulepete mõisteid, et põhjendada oma argumenti, mille kohaselt puudus nimetatud otsuses etteheide hindade kindlaksmääramise kohta.
- 59 Teiseks tuleb märkida, et argument, mille kohaselt saab teabevahetus olla käsitatav oma eesmärgi tõttu konkurentsipiiranguna ainult siis, kui see „on osa laiaulatuslikumatest koostöölepetest, nagu tegelike hindade või turuosade kindlaksmääramise kokkulepped”, on igasuguse õigusliku aluseta.
- 60 Mis puudutab konkurentidevahelist teabevahetust, siis olgu meenutatud, et kooskõlastatud tegevusena käsitletava koordineerimise ja koostöö kriteeriume tuleb mõista asutamislepingu konkurentsieeskirjadele omase kontseptsiooni seisukohast, mille kohaselt peab iga turuosaline otsustama sõltumatult, mil viisil ta kavatses ühisturul tegutseda (eespool punktis 56 viidatud Euroopa Kohtu otsus Suiker Unie jt vs. komisjon, punkt 173; 14. juuli 1981. aasta otsus kohtuasjas 172/80: Züchner, EKL 1981, lk 2021, punkt 13; eespool punktis 56 viidatud kohtuotsus Ahlström Osakeyhtiö jt vs. komisjon, punkt 63; 28. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas C-7/95 P: Deere vs. komisjon, EKL 1998, lk I-3111, punkt 86, ja eespool punktis 56 viidatud kohtuotsus T-Mobile Netherlands jt, punkt 32).
- 61 Kuigi selline sõltumatuse nõue ei välista ettevõtjate õigust enda tegevust vastavalt konkurentide juba võetud või tulevikus võetavatele meetmetele mõistlikult kohandada, on selle nõudega oluliselt vastuolus igasugune ettevõtjate omavaheline otsene või kaudne suhtlemine, millega võidakse mõjutada olemasoleva või potentsiaalse konkurendi käitumist turul või anda sellisele konkurendile teada, kuidas ettevõtja ise on otsustanud käituda või kavatses hakata turul käituma, kui sellise suhtlemise eesmärk või tagajärg on niisuguste konkurentsitingimuste tekkimine, mis ei vasta kõnealuse turu normaalsetele tingimustele, võttes arvesse kaupade või osutatud teenuste liiki, ettevõtjate suurust ja arvu ning nimetatud turu suurust (vt selle kohta eespool punktis 56 viidatud kohtuotsus Suiker Unie jt vs. komisjon, punkt 174; eespool punktis 60 viidatud kohtuotsus Züchner, punkt 14; eespool punktis 60 viidatud kohtuotsus Deere vs. komisjon, punkt 87, ja eespool punktis 56 viidatud kohtuotsus T-Mobile Netherlands jt, punkt 33).
- 62 Sellest tuleneb, et konkurentidevaheline teabevahetus võib olla konkurentsioiguse normidega vastuolus, kui see vähendab turu toimimise osas valitsevat ebakindluse taset või muudab selle olematuks, mille tulemusel tekib konkurentsipiirang ettevõtjate vahel (eespool punktis 60 viidatud Euroopa Kohtu otsus Deere vs. komisjon, punkt 90; 2. oktoobri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-194/99 P: Thyssen Stahl vs. komisjon, EKL 2003, lk I-10821, punkt 81, ja eespool punktis 56 viidatud kohtuotsus T-Mobile Netherlands jt, punkt 35).
- 63 Komisjon on seisukohal, et kahepoolsed läbirääkimised enne hinna kehtestamist vähendasid ebakindlust asjassepuutuvate ettevõtjate tulevaste otsuste ümber referentshinna osas, mis olid väljakuulutatud hinnad, ning lisab õigustatult, et nende hindade kooskõlastamine võib olla käsitatav ka rikkumisena eesmärgi alusel (vaidlustatud otsuse põhjendus 284).
- 64 Nimelt, mis puudutab võimalust pidada kooskõlastatud tegevust konkurentsivastase eesmärgiga tegevuseks, kuigi sellel ei ole otsesest seost tarbijahindadega, siis tuleb märkida, et EÜ artikli 81 lõike 1 sõnastus ei võimalda asuda seisukohale, et keelatud on üksnes kooskõlastatud tegevus, millel on vahetu mõju lõpptarbivate makstavatele hindadele. Vastupidi, EÜ artikli 81 lõike 1 punktist a nähtub, et kooskõlastatud tegevusel võib olla konkurentsivastane eesmärk, kui sellega „otseselt või kaudselt määratakse kindlaks ostu- või müügihinnad või mis tahes muud tehingutingimused” (eespool punktis 56 viidatud kohtuotsus T-Mobile Netherlands jt, punktid 36 ja 37).

- 65 Igal juhul on sarnaselt muude asutamislepingus sätestatud konkurentsieeskirjadega EÜ artikli 81 eesmärk kaitsta peale konkurentide või tarbijate otseste huvide ka turustruktuuri ning sellest tulenevalt konkurentsi kui sellist. Niisiis ei saa kooskõlastatud tegevuse konkurentsivastase eesmärgi olemasolu tuvastamise tingimuseks seada selle tegevuse otsest seost tarbijahindadega (vt eespool punktis 56 viidatud kohtuotsus T-Mobile Netherlands jt, punktid 38 ja 39).
- 66 Sõltumata sellest, kas vaidlustatud otsuses tehtud viide teatud kohtuotsustele on asjassepuutuv, tuleb Üldkohtul kontrollida, kas käesoleva asja asjaolusid arvestades võis komisjon õigustatult järeldada, et teabevahetus esiteks Dole'i ja Chiquita ning teiseks Dole'i ja Weichert'i vahel oli käsitatav konkurentsi piirava eesmärgiga kooskõlastatud tegevusena.
- 67 Hageja väidab teiseks, et komisjon järeldas vääralt, et asjassepuutuv teabevahetus oli käsitatav konkurentsipiirangu oma eesmärgi tõttu ning et sellega vabastas ta end kohustusest uurida, kas teabevahetusel oli üldse mingi konkurentsivastane mõju.
- 68 Selleks et eristada kooskõlastatud tegevusi, millel on konkurentsivastane eesmärk, ja kooskõlastatud tegevusi, millel on konkurentsivastane tagajärg, tuleb meenutada, et konkurentsivastane eesmärk ja tagajärg ei ole kumulatiivsed, vaid alternatiivsed tingimused selle hindamiseks, kas tegevus kuulub EÜ artikli 81 lõikes 1 sätestatud keelu kohaldamisalasse. Alates Euroopa Kohtu 30. juuni 1966. aasta otsusest kohtuasjas 56/65: LTM (EKL 1966, lk 337, 359) välja kujunenud kohtupraktika kohaselt on selle tingimuse alternatiivse olemuse tõttu – mida märgib sidesõna „või” – vaja esiteks uurida kooskõlastatud tegevuse eesmärki ennast, arvestades selle rakendamise majanduslikku konteksti. Kuid juhul, kui kooskõlastatud tegevuse sisu analüüs ei näita konkurentsi kahjustamist piisavas ulatuses, tuleb uurida selle tagajärgi ning selle keelatuks tunnistamiseks peavad esinema kõik asjaolud, mis tõendavad, et konkurentsi tegelikult tunktavalt takistati, piirati või kahjustati (vt selle kohta Euroopa Kohtu 20. novembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-209/07: Beef Industry Development Society ja Barry Brothers, EKL 2008, lk I-8637, punkt 15, ja eespool punktis 56 viidatud kohtuotsus T-Mobile Netherlands jt, punkt 28).
- 69 Selle hindamiseks, kas kooskõlastatud tegevus on EÜ artikli 81 lõikega 1 keelatud, on tegevuse konkreetsete tagajärgede arvessevõtmine üleliigne, kui ilmneb, et selle eesmärk on takistada, piirata või kahjustada konkurentsi ühisturul (vt selle kohta Euroopa Kohtu 13. juuli 1966. aasta otsus liidetud kohtuasjades 56/64 ja 58/64: Consten ja Grundig vs. komisjon, EKL 1966, lk 429, 496; 21. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-105/04 P: Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied vs. komisjon, EKL 2006, lk I-8725, punkt 125, ning eespool punktis 68 viidatud kohtuotsus Beef Industry Development Society ja Barry Brothers, punkt 16). Vahe tegemine „eesmärgil põhinevatel rikkumistel” ja „tagajärjel põhinevatel rikkumistel” on seotud asjaoluga, et teatud ettevõtjatevahelise koostöö vorme võib juba oma laadilt lugeda konkurentsi nõuetekohast toimimist kahjustavateks (eespool punktis 68 viidatud kohtuotsus Beef Industry Development Society ja Barry Brothers, punkt 17, ja eespool punktis 56 viidatud kohtuotsus T-Mobile Netherlands jt, punkt 29).
- 70 Selleks et kooskõlastatud tegevusel oleks konkurentsivastane eesmärk, piisab, kui see tegevus võib tekitada konkurentile negatiivset mõju. Teisisõnu peab selle tegevusega olema lihtsalt konkreetset võimalik tegevuse õiguslikku ja majanduslikku konteksti arvesse võttes takistada, piirata või kahjustada konkurentsi ühisturul. Küsimus, kas ja mil määral niisugune mõju tegelikult avaldub, võib omada tähtsust üksnes trahvisummade arvutamisel ja kahju hüvitamise nõuete hindamisel (eespool punktis 56 viidatud kohtuotsus T-Mobile Netherlands jt, punkt 31).
- 71 Käesolevas asjas ei olnud komisjon, kes järeldas, et ettevõtjatevahelised läbirääkimised enne hinna kehtestamist viisid konkurentsivastase kooskõlastatud tegevuseni, eespool nimetatud kohtupraktika kohaselt kohustatud uurima süüks pandud käitumise mõju, et teha järeldus EÜ artikli 81 rikkumise kohta.

- 72 Kolmandaks väidavad hagejad, et selleks, et mitte kohaldada kohtupraktikat, mille kohaselt teabevahetus ei ole üldjuhul „piisavalt kahjulik”, et seda saaks kvalifitseerida konkurentsipiiranguks eesmärgi tõttu – isegi siis, kui vahetatud teabe eesmärk on tegelikult mõjutada hindade kehtestamist –, eristas komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 315 kunstlikult läbirääkimisi „enne hinna kehtestamist” ja „pärast” toimunud teabevahetust ning leidis, et käesolev asi puudutas esimest, mis on raskem rikkumine. Niisugust eristamist ei toeta ükski kohtulahend ja see on lausa vastuolus kohtupraktikaga, mis teeb turustruktuuri ja läbirääkimiste laadi arvessevõtmise kohustuslikuks.
- 73 Nagu märgib õigesti komisjon, põhineb see hagejate argument vaidlustatud otsuse osalisel lugemisel, sest põhjendust 315 tuleb lugeda, arvestades kogu analüüsi, mille komisjon selles otsuses läbi viis.
- 74 Selles küsimuses on oluline toonitada, et vaidlustatud otsuse põhjendustes 259–272 esitatud analüüsi lõpus kasutas komisjon üldkasutatavat väljendit „läbirääkimised enne hinna kehtestamist”, viidates kooskõlastatud tegevusele referentshindade kooskõlastamise alal, mille eesmärk oli konkurentsi piiramine EÜ artikli 81 tähenduses. Läbirääkimised enne hinna kehtestamist on määratletud vaidlustatud otsuse põhjendustes 51, 148 ja 182 kui arutelud, mille käigus asjassepuutuvad ettevõtjad arutasid banaanihinna tegureid, st tegureid seoses järgmise nädala referentshindadega, vaidlesid hinnatendentside üle või mainisid neid või andsid vihjeid järgmise nädala referentshinna kohta. Need läbirääkimised toimusid enne, kui ettevõtjad oma referentshinnad kehtestasid ja puudutasid kõik tulevasi referentshindu.
- 75 Komisjon mainib ka „referentshinna-alast teabevahetust”, mille sisu on täpsustatud samas vaidlustatud otsuse põhjenduses 51 järgmiselt:
- „[...] Kui neljapäeva hommikul oli referentshinnad kindlaks määratud, vahetasid ettevõtjad kahepoolset oma hindu või kasutasid vähemalt mehhanismi, mis võimaldas neil kahepoolset vahetada teavet kindlaksmääratud referentshindade kohta [...]”
- 76 Vaidlustatud otsuse põhjendustest 51, 198, 227, 248, 250 ja 257 tuleneb, et komisjoni hinnangul oli see referentshindade vahetamine käsitletav ettevõtjatevahelise salajase koostöö osana, kuna see võimaldas kontrollida individuaalseid hinna kindlaksmääramise otsuseid, mis tehti enne hinna kehtestamist toimunud läbirääkimistel vahetatud teabe alusel, ega olnud seega eraldi rikkumine, vaid sama eesmärgi teeniva tulemuse järelevalvemehhanism.
- 77 Mis puudutab vaidlustatud otsuse põhjendust 315, siis on selle eesmärk vaid vastata vastuväiteteatise adressaadiks olevate ettevõtjate argumentidele, mille kohaselt läbirääkimised enne hinna kehtestamist oli lihtsalt teabevahetus, mis saab olla vastuolus EÜ artikliga 81 ainult siis, kui tuvastatakse konkurentsivastane mõju. Komisjon teeb selles põhjenduses vahet käesoleval juhtumil ja ettevõtjate viidatud juhtumil, milles komisjon tegi 17. veebruari 1992. aasta otsuse 92/157/EMÜ, [EÜ artikli 81] kohaldamise menetluses (IV/31.370 ja 31.446 – UK Agricultural Tractor Registration Exchange) (EÜT L 68, lk 19), ning mis puudutas konkurentsivastase mõju tõttu EÜ artikli 81 rikkumise põhjuseks olnud teabevahetuse süsteemi.
- 78 Komisjon vaid toonitab, et läbirääkimised enne hinna kehtestamist ei olnud pärast toimunud teabevahetust, st pärast tehingute toimumist asetleidnud teabevahetus, millega oli tegemist juhtumis UK Agricultural Tractor Registration Exchange, vaid need läbirääkimised muutsid konkurentide turul kavandatud käitumissuunda seoses nende referentshinna tulevase kehtestamisega.
- 79 Vastupidi hagejate väidetele ei vii komisjon selles küsimuses läbi mingit võrdlust ega klassifitseeri eri liiki teabevahetust konkurentsile kahjulikkuse seisukohast olenevalt sellest, kas see toimus enne või pärast tehinguhinna kehtestamist, ega kinnita, et esimesena mainitud on kõige raskemad ja võimaldavad ilma muude hinnanguteta tuvastada konkurentsipiirangu eesmärgi tõttu.

- 80 Ainus erinevus, millele komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 315 tugineb, on erinevus konkurentsivastase eesmärgiga ja konkurentsivastase mõjuga keelatud kokkulepete vahel; seda erinevust tunnustatakse ka kohtupraktikas.
- 81 Viidates vaidlustatud otsuse põhjendustele 263–271 täpsustab komisjon, et Dole'iga seotud kooskõlastatud tegevuse eesmärk on konkurentsi piiramine EÜ artikli 81 tähenduses ja et „seetõttu ei ole vaja, et ta analüüsiks turustruktuuri” või „läbirääkimiste või vahetatud teabe laadi juhtumis UK Agricultural Tractor Registration Exchange määratletud kriteeriumide alusel”.
- 82 Viimati nimetatut ei saa tõlgendada, nagu teevad hagejad, tõendina selle kohta, et komisjon on käesolevas asjas jätnud tähelepanuta kohtupraktikast tulenevad nõuded küsimuses, kuidas hinnata konkurentidevahelise teabevahetuse vastavust konkurentsiõiguse normidele. Sellel seisukohal ei ole tegelikult muud tähendust kui ainult see, et eristada tuleb olukorda, kus EÜ artikli 81 rikkumine tuvastatakse tänu konkurentsi piirava mõju arvessevõtmisele, ja teabevahetuse süsteemi.
- 83 Hagejate tõlgendusega ei saa nõustuda juba üksi vaidlustatud otsuse põhjendustes 263–271 esitatud sõnaselge viite tõttu, milles komisjon meenutab ettevõtjatevahelise teabevahetuse süsteemi teatud eripärasid ning seda, et ta võttis arvesse selle konteksti.
- 84 Nagu aga näidatakse tagapool, hindas komisjon asjassepuutuvat tegevust igal juhul nii, et ta võttis arvesse kahepoolsete läbirääkimiste sisu, sagedust ja kestust ning nende arutelude õiguslikku ja majanduslikku konteksti.
- 85 Sellest tuleneb, et eespool punktis 72 mainitud hagejate argument tuleb tagasi lükata.

2. Konkurentsivastase eesmärgiga kooskõlastatud tegevuse esinemine

a) Chiquita usaldusväarsuse puudumine

- 86 Hagejad kinnitavad, et komisjoni järeldus, mille kohaselt asjassepuutuv teabevahetus on käsitatav kooskõlastatud tegevusena hindade kindlaksmääramise alal ning seetõttu konkrentsiipiiranguna oma eesmärgi tõttu, põhineb peaaegu täielikult viisil, kuidas seda tegevust haldusmenetluses kirjeldab Chiquita, samas kui see ettevõtja ei ole absoluutselt usaldusväärne.
- 87 Nad tõstavad selles suhtes esile Chiquita isiklikku huvi asjassepuutuva tegevuse rikkumiseks kvalifitseerimise vastu, haldusmenetluse väga olulist kulgu ning ilmsete vastuolude esinemist.
- 88 Kõigepealt tuleb toonitada, et hagejate argumentatsioon, millega soovitakse üldiselt Chiquita ütlusi diskrediteerida, tugineb väärale eeldusele, sest Chiquita avaldused on vaid üks element, mida komisjon võttis arvesse oma järelduse põhjendamiseks koos Dole'i enda ja Weichert'i avaldustega ning dokumentaalsete tõenditega, nagu telefonikõnede väljavõtted ja elektronkirjad, kusjuures kõiki neid elemente uuriti ja kõrvutati nii, et tuleksid esile nii vastuolulised kui omavahel kooskõlas olevad asjaolud, mis võimaldavad tuvastada kooskõlastatud tegevuse esinemise.
- 89 Asjassepuutuva kooskõlastatud tegevuse eripära, st asjaolu, et kahepoolsed läbirääkimised toimusid suuliselt ja et pooled teavitasid komisjoni sellest, et neil ei olnud nende läbirääkimiste kohta märkmeid ega protokolle, seletab aga, milline olulisus oli haldusmenetluses ettevõtjate tehtud avaldustel.
- 90 Esiteks, mis puudutab Chiquita isiklikku huvi selle vastu, et asjassepuutuv tegevus kvalifitseeritaks rikkumiseks, siis märgivad hagejad, et selle ettevõtja poolt 8. aprillil 2005 koostööteatise alusel esitatud taotlus kaitse saamiseks trahvide eest oli seotud Performance Food Groupi „Fresh Express” sektori omandamisega, mis oli välja kuulutatud kuus nädalat varem. Hagejate sõnul ei saanud Chiquita viia lõpuni tema jaoks olulise strateegilise tähtsusega „Fresh Express” sektori omandamist ilma, et ta

vaigistaks tehingut rahastavate pankade muret, mis tekkis pärast tema tegevuse eelkontrolli, ning Chiquita teatas omandamistehingu lõpuleviimisest alles 28. juunil 2005, pärast tingimusliku kaitse saamist 3. mail 2005.

- 91 Olgu märgitud, et hagejate argument ei vasta koostööteatises ette nähtud menetlusele omasele loogikale. Trahvisumma vähendamiseks selle teatise kohaldamise taotlemine ei ajenda nimelt tingimata esitama moonutatud tõendeid süüks pandud kartelli teiste osaliste kohta. Nimelt võib igasugune katse komisjoni eksitada seada kahtluse alla taotleja puhtsüdamlikkuse ja koostöö täielikkuse ning seetõttu seada ohtu võimaluse, et tema suhtes koostööteatist täielikult kohaldatakse (Üldkohtu 16. novembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-120/04: *Peróxidos Orgánicos vs. komisjon*, EKL 2006, lk II-4441, punkt 70).
- 92 Isegi kui eeldada, et hagejate argumentid Chiquita trahvide eest kaitse saamise taotluse esitamise põhjuste kohta vastavad tõele, ei ole need niisugused, mis võtaksid selle ettevõtja avaldustelt kogu usaldusvääruse. Ülestunnistamiseks isikliku huvi esinemine ei tähenda tingimata selle tegija usaldusvääruse puudumist.
- 93 Chiquita omandamist rahastavate turuosaliste mure ja nende soov määratleda selleks võimalikult hästi laenuvõtja olukorraga seotud riskid võivad samahästi olla käsitatavad konkreetse märgina, mis toetab keelatud kokkuleppe olemasolu kohta esitatud Chiquita avalduste tõenduslikku jõudu.
- 94 Chiquita poolt 8. aprillil 2005 astunud sammu ainult talle soodsas valguses esitamine on lisaks ja eelkõige ekslik, kuna tähelepanuta jäetakse kindel ja potentsiaalselt negatiivne tagajärg – tema poolt keelatud kokkuleppes osalemise omaksvõtmine. Nimelt, kuigi trahvide eest kaitse saamise taotluse esitamine lubas Chiquital loota, et ta pääseb täielikult komisjoni trahvist, annavad eespool viidatud omaksvõtmine ja hilisem komisjoni otsus EÜ artikli 81 rikkumise tuvastamise kohta aluse selle ettevõtja vastu kahju hüvitamise nõuete esitamiseks kolmandate isikute poolt, kellele on konkurentsivastase tegevusega kahju tekitatud, millel võivad rahalisest aspektist olla rasked tagajärjed.
- 95 See järeldus annab uue perspektiivi ka hagejate etteheitele Chiquita eeldatava ootuse suhtes, et tema konkurentidest ettevõtjad peavad haldusmenetluse lõpus rahalise kulutuse tegema.
- 96 Teiseks, hagejad viitavad haldusmenetluse käigule, väites, et komisjon tuvastas ise, et Chiquita ei ole usaldusväärne, sest ta lükkas alusetuna tagasi peaaegu kõik selle äriühingu argumentid, sealhulgas need, mis puudutasid Fyffesi ja Van Parysi osalemist väidetavas keelatud kokkuleppes, ja ta pidi organiseerima Chiquitaga „olukorrast ülevaate” koosoleku. Viimane identifitseeris enne hinna kehtestamist toimunud läbirääkimised ja tõi esile nende konkurentsivastase eesmärgi alles pärast seda koosolekut.
- 97 Nad meenutavad, et Chiquita 8. aprilli 2005. aasta leebema kohtlemise taotlus sisaldas järgmist lõiku:

„Taotlus puudutab banaanide, ananasside ja muude värskete imporditud puuviljade edasimüügi- ja turustustegevust. Euroopa, sealhulgas Norra ja Šveitsi suurimad banaanide tarnijad on [Chiquita], [Dole], Del Monte, [Fyffes], Ireland ja Grupo Noboa SA Ecuador, edaspidi nimetatud „Noboa”.

Banaanide maaletoojate [EÜ] artiklit 81 rikkuvat kooskõlastatud tegevust viidi läbi umbes alates 90. aastate algusest (või varem) kuni 2005. aasta aprillini. Nelja või viie viimase aasta jooksul osalesid kooskõlastatud tegevuses Chiquita, Dole, Del Monte, Fyffes ja Noboa ning võib-olla teevad nad seda tänaseni või ehk kuulus nende hulka varem ka muid väiksemaid banaanitarnijaid, näiteks Durbeck. Eespool nimetatud äriühingud alustasid banaanisektoris regulaarset teabevahetust tulevaste Euroopa tarnemahtude ja hindade teemal ning ka nende isiklike Euroopa klientide teemal.

Äriühingud alustasid kooskõlastatud tegevust ka seoses otseselt hindadega, nimelt Euroopa üldiste referentshindadega, mida kohaldati Euroopa teatud klientidele.”

- 98 Eeltoodust nähtub, et leebema kohtlemise taotlus puudutas eriti „banaanide maaletoojaid” ja nende osalemist kooskõlastatud tegevuses „viimase viie aasta jooksul”.
- 99 Vaidlustatud otsuse sisu tõendab, et erinevalt hagejate väitest võttis komisjon Chiquita avaldusi suures ulatuses arvesse. Esiteks puudub vaidlus selle üle, et nimetatud viiest maaletoojast olid kolm vaidlustatud otsuse adressaadid. Teiseks tuvastati selles tõesti teabevahetus koguste kohta, ilma et seda oleks lõpuks peetud üheks rikkumise aluseks olnud asjaoluks (vt vaidlustatud otsuse põhjendused 136 ja 272). Kolmandaks, vaidlustatud otsuse kohaselt väljendus konkurentsivastase eesmärgiga kooskõlastatud tegevus – mis kestis kolm aastat ja mis kuulus leebema kohtlemise taotluses piiritletud täpsema perioodi alla – teabevahetuses enne hinna kehtestamist toimunud läbirääkimiste kujul, mis puudutas maaletoojate ja tarnijate referentshindasid.
- 100 Igal juhul ei saa järeldus, mille kohaselt vaidlustatud otsuses lõpuks tuvastatud rikkumine ei vasta rikkumise eseme, kestuse ning rikkumises osalenud ja selle eest karistatud ettevõtjate arvu osas kõigis aspektides leebema kohtlemise taotluses esitatud andmetele, tõendada, et selle taotluse esitaja ning tema avaldused, millele komisjoni järeldused EÜ artikli 81 rikkumise kohta osaliselt tuginevad, oleksid ebausaldusväärsed.
- 101 Hagejate esile toodud komisjoni haldusmenetluse tulemusega ei ole kooskõlas ka hagejate kinnitus, et „komisjon nõustus liiga kergelt Chiquita avaldusega, mille kohaselt oli Põhja-Euroopasse banaanide maaletoojate vahel sõlmitud teatud kokkulepe”, ning komisjon ei teostanud selle äriühingu avalduste „kriitilist uurimist”.
- 102 Hagejate soov diskrediteerida Chiquita ütlusi viis nad vastuolulise põhjenduskäigu esitamiseni, milles samaaegselt üritati komisjonile ette heita peaaegu täielikult ainult Chiquita avaldustele tuginemist – seda hooletult ja kriitilise analüüsita – ja nende avalduste ja vaidlustatud otsuse sisu erinevuste toonitamist.
- 103 Lisaks ei saa Chiquita ütluste üldist diskvalifitseerimist tuletada komisjon kirjust, milles paluti Chiquital esitada oma seisukoht „võimalike” vastuolude suhtes esialgse leebema kohtlemise taotluse ja hilisemate avalduste vahel ning ka 20. oktoobril 2006 toimunud koosoleku kohta, kus komisjon ja Chiquita tutvustasid oma positsioone leebema kohtlemise taotluse andmete ning kontrollide käigus ja vastuväiteteatise vastuseks saadud teabe kõrvutamise osas.
- 104 Tuleb märkida, et hagejad, kellel oli juurdepääs uurimistoimikule, piirduvad kinnitusega, et Chiquita viitas läbirääkimistele enne hinna kehtestamist pärast 20. oktoobri 2006. aasta kokkuvõtte-koosolekut, esitamata mingeid asjaolusid, mis räägiksid vastu komisjoni tähelepanekule, et esimest korda viitas Chiquita läbirääkimistele enne hinna kehtestamist 2005. aasta juulis või augustis (avaldused nr 11 ja 12), ehk enam kui aasta enne selle koosoleku toimumist.
- 105 Vaidlustatud otsuse põhjenduses 149, milles on märgitud, et „kui Chiquita teavitas komisjoni läbirääkimistest enne hinna kehtestamist tema ja Dole'i vahel, märkis ta, et läbirääkimised käisid müügi- ja turutingimuste ning hinnategurite ja banaanide ametlike hinnapakumiste üle”, viidatakse komisjoni toimiku lehekülgedele 9227 ja järgnevad leheküljed, mis vastas Chiquita 25. augusti 2005. aasta avaldusele nr 12. Lisaks sisaldab hagiavalduse lisa A 6 Chiquita avaldust nr 28, milles ta selgitab oma endise töötaja B – kes suhtles konkurentidest ettevõtjatega – käitumist ja meenutab, et ta kirjeldas seda, mida ta teadis selle suhtluse kohta, oma varasemas 4. juuli 2005. aasta avalduses nr 11, 25. augusti 2005. aasta avalduses nr 12 ja 20. jaanuari 2006. aasta avalduses nr 13.
- 106 Kolmandaks, Dole märgib, et Chiquita töötaja B ütlused seoses kahepoolsete läbirääkimistega ühe tema töötajaga H sisaldavad mitut sisemist vastuolu, mis tekitavad suuri kahtlusi nende õigsuse ja usaldusväärsuse suhtes ning need on ka vastuolus tema töötaja ütlustega.

- 107 Esiteks, hagejad viitavad Chiquita avalduste muutumisele seoses läbirääkimiste ajakavaga võrreldes väitega, et teabevahetus toimus esmaspäeviti ja teisipäeviti ning hiljem kolmapäeviti ja neljapäeviti.
- 108 See olukord on selgelt ära seletatud vaidlustatud otsuse põhjendustes 71–74 ja 156, millest nähtub, et pärast seda, kui Chiquita oli täiendavalt vestelnud oma endiste ja praeguste töötajatega ning hinnanud oma endise töötaja B telefonikõnede väljavõtteid, täpsustas ta oma esialgset avaldust, märkides, et kõned toimusid üldjuhul kolmapäeva õhtupoolikul, millele järgnes teine kõne neljapäeva hommikul enne või mõnikord ka vahetult enne äriühingu sisest konverentskõne, mis eelnes tema hinnaotsusele.
- 109 Oluline on toonitada, et Dole möönis teabenõuetele esitatud vastustes järjepidevalt, et telefonikõned toimusid kolmapäeva pärastlõunal ning neljapäeva hommikul – kuigi viimast tema sõnul väga harva (vaidlustatud otsuse põhjendus 73), ning ettevõtjate avaldusi toetavad kättesaadavad B telefonikõnede väljavõtted, mis näitavad tema telefonikõnesid H-ga ja mille kohta hagejad ei ole esitanud ühtegi märkust.
- 110 Teiseks, mis puudutab telefonikõnede päritolu, siis viitavad hagejad Chiquita ühele esimesele avaldusele, mille kohaselt „H Dole’ist helistas mõnikord B-le esimesena ning mõnikord helistas Chiquita Dole’ile esimesena”, ning seejärel teisele avaldusele, mille kohaselt „enamused juhtudel helistas H B-le”, kusjuures H vaidles sellele viimasele väitele vastu.
- 111 Chiquita eespool mainitud avaldustest ei nähtu tegelik vastuolu, vaid täpsustus enamuse telefonikõnede päritolu kohta ning Dole’i vastuväide selles küsimuses ei võimalda tõsiseltvõetavalt väita, et Chiquita ütlused ei ole absoluutselt usaldusväärsed, eriti kuna neid avaldusi toetab Dole, kes avaldas, et tema töötajad H ja G pidasid sidet Chiquita töötaja B-ga ja et „mõnel harval korral võis juhtuda, et H võttis ühendust B-ga kolmapäeva pärastlõunal, kui Dole ei olnud temast kolmapäeva pärastlõunal kuulnud, eriti kui turu arengus toimus midagi ebatavalist” (vaidlustatud otsuse põhjendused 60 ja 61).
- 112 Nende asjaolude alusel võis komisjon õigesti järeldada, ilma et hagejad sellele vastu vaidleksid, et Chiquita ja Dole võtsid tõesti teineteisega ühendust – kuigi pooltel oli erinev mälestus sellest, kes oli „enamiku ajast” ühendust võttev isik – ja et mõlemad isikud nõustuvad lisaks, et teatud juhtudel võtsid ka nende endi töötajad teise poolega ühendust (vaidlustatud otsuse põhjendus 62).
- 113 Kolmandaks märgivad hagejad, et B väitis, et Dole andis teada „oma tõenäolisest [...] viisist, kuidas ta kavatses järgmisel nädalal oma hinnad kehtestada”, ja samas avalduses veel, et telefonikõnede eesmärk oli saada „Dole’i lõplik seisukoht tema kavatsuste suhtes seoses ettenähtud hinna kindlaksmääramisega”.
- 114 Sama etteheite tegi Dole oma vastuses vastuväiteteatisele, mis tingis järgmise komisjoni vastuse vaidlustatud otsuse põhjenduses 169:
- „Komisjon täheldab üldiselt, et kuna selle sidepidamise kaudu toimusid läbirääkimised enne hinna kehtestamist, on selge, et konkurentidele edastatud hinnateave või -kavatsused ei saanud olla lõplik referentshind, sest see määrati kindlaks alles järgmisel päeval. Lisaks, Chiquita märgib oma avalduses, et tema hinnangul oli sidepidamise eesmärk saada Dole’ilt „lõplikud andmed” selle kohta, mis „hinda ta kavatses küsida”. See näitab selgelt, et Chiquita ei kinnitanud, et Dole edastas oma lõpliku hinna. Chiquita märgib lisaks, et B hinnasoovitused põhinesid „Dole’i tõenäolisel kavatsusel”, mille ta sai teada Dole’iga peetavatel läbirääkimistel enne hinna kehtestamist. Komisjon leiab, et need avaldused ei ole vastukäivad ning et need näitavad selgelt, mis eesmärki see sidepidamine Chiquita jaoks teenis.”
- 115 Eespool viidatud komisjoni järeldusele ei saa vastu vaielda ainult hagiavalduses esitatud meenutusega, et H-le meenusid vaid arutelud „referentshindade suunda näitavate tendentside üle”, mis ei saa ka õigustada argumente Chiquita ütluste mittejärgipidevuse ja sellest tuleneva usaldusväärsuse puudumise kohta.

- 116 Neljandaks, mis puudutab Chiquita ja Dole'i erimeelsust teabevahetuse täpse sageduse kindlaksmääramise osas, siis ei tähenda see tingimata, et Chiquita ütlused on ebausaldusväärsed, nagu väidavad hagejad.
- 117 Dole'i ja Chiquita kahepoolse sidepidamise sageduse küsimust uuriti vaidlustatud otsuse põhjendustes 76–86 ning komisjon võttis arvesse Dole'i vastuseid, milles viimane möönis, et see kahepoolne sidepidamine toimus umbes 20 korral aastas (vaidlustatud otsuse põhjendus 83).
- 118 Kõigist eespool esitatud kaalutlustest tuleneb, et hagejate argumentatsioon, millega soovitakse üldiselt diskrediteerida Chiquita avaldusi nende väidetava usaldusväärsuse puudumise tõttu, tuleb tagasi lükata.

b) Dole'i ja Chiquita töökorraldusmudelite kokkusobimatus süüks pandud koostööga

- 119 Hagejad väidavad, et komisjoni seisukoht, et poolte kahepoolse teabevahetuse eesmärk oli kooskõlastada nende referentshindu, on vastuolus asjaoluga, et Chiquita ja Dole määrasid kindlaks referentshinnad erinevatele toodetele ja klientidele ning banaanituru kolmenädalase tsükli erinevate nädalate suhtes. Seega ei ole vahetatud teabe alusel referentshindade kooskõlastamine teoreetiliselt võimalik, kuna Chiquita ja Dole'i müüdav kaup on kaks täiesti erinevat kaupa, mis ei konkureeri samal turul.
- 120 Chiquita kindlaks määratud referentshind puudutas jaemüüjatele tarnitavaid küpseid banaane, Dole'i kindlaks määratud referentshind puudutas aga küpsetaja-edasimüüjatele tarnitavaid tooreid banaane. Hagejate hinnangul määras Chiquita oma Põhja-Euroopasse saabunud kollaste banaanide referentshinna kindlaks nädal varem ning tarnis need jaemüüjatele nädal hiljem, samas kui Dole määras oma Põhja-Euroopasse saabunud roheliste banaanide referentshinna kindlaks järgmisel nädalal ja need tarniti jaemüüjatele alles kahe nädala pärast.
- 121 Olukord oli erinev Saksamaal, kus Chiquita teatas ainult oma klientidele äriühinguvälistel eesmärkidel kollaste banaanide referentshinna, kuna tema tütarettevõtja Atlanta tegutses küpsetaja-edasimüüjana. Nimelt oli Chiquita komisjonile maininud, et neljapäeval Põhja-Euroopa riikide suhtes tehtud hinna kindlaksmääramise otsused puudutasid ka juba küpsetamisel olevaid banaane.
- 122 Hagejad heidavad komisjonile viimaks ette seda, et ta ei selgitanud oma positsiooni selgelt ja ülemõtteliselt, rikkudes sellega EÜ artiklit 253, muu hulgas seetõttu, et ta ei selgitanud „nõuetekohaselt, kuidas teabevahetusel roheliste banaanide referentshinna kehtestamiseks väidetavalt asjassepuutuvate andmete kohta saab olla mis tahes seos kollaste banaanide hindade kindlaksmääramisega”.

EÜ artikli 253 väidetav rikkumine

- 123 Eelmises punktis viidatud etteheite sõnastusest, täpsemalt omadussõna „nõuetekohaselt” kasutamisest ja ka hagejate esitatud argumentatsiooni sisust tuleneb, et selle etteheite ese ei ole tegelikult olulise menetlusnormi rikkumine EÜ artikli 230 tähenduses. Etteheide on tegelikult osa kriitikast vaidlustatud otsuse põhjendatuse ja seega selle akti sisulise õiguspärasuse kohta, kusjuures see otsus on väidetavalt õigusvastane, kuna komisjon ei ole suutnud näidata Dole'i ja Chiquita vahelise õigusvastase koostöö olemasolu või isegi võimalust.
- 124 Liiatigi, isegi kui eeldada, et EÜ artikli 253 rikkumise argumenti saab eraldi käsitleda, on see alusetu.
- 125 Tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peavad EÜ artikliga 253 nõutud põhjendused vastama akti olemusele ning neist peab selgelt ja üheselt selguma akti andnud institutsiooni arutluskäik, mis võimaldab huvitatud isikutel võetud meetme põhjusi mõista ja pädevalt

kohtul järelevalvet teostada. Põhjendamise nõuet tuleb hinnata juhtumi asjaolusid, eelkõige akti sisu, põhjenduste olemust ning seda huvi arvestades, mis võib olla akti adressaatidel või teistel isikutel, keda akt otseselt ja isiklikult puudutab, selgituste saamiseks. Ei ole nõutud, et põhjenduses oleksid välja toodud kõik asjassepuutuvad faktilised ja õiguslikud asjaolud, kuivõrd küsimust, kas õigusakti põhjendus vastab EÜ artikli 253 nõuetele, ei tule hinnata mitte üksnes lähtuvalt selle sõnastusest, vaid samuti selle vastuvõtmise kontekstist ja asjaomase valdkonna õiguslikust regulatsioonist (vt Euroopa Kohtu 2. aprilli 1998. aasta otsus kohtuasjas C-367/95 P: komisjon *vs.* Sytraval ja Brink's France, EKL 1998, lk I-1719, punkt 63 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 126 Lisaks, kuigi komisjon ei ole tema poolt konkurentsieeskirjade kohaldamise tagamise eesmärgil vastuvõetavate otsuste põhjendustes kohustatud arutlema kõikide faktide ja õigusküsimuste ning kaalutluste üle, mille põhjal ta on selle otsuse vastu võtnud, on ta EÜ artikli 253 kohaselt siiski kohustatud ära nimetama vähemalt need faktid ja kaalutlused, millel on tema otsuse ülesehituse seisukohalt oluline tähendus, võimaldades seeläbi liidu kohtul ja huvitatud isikutel teada saada neid asjaolusid, millest lähtudes komisjon asutamislepingut kohaldas (vt selle kohta Üldkohtu 15. septembri 1998. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-374/94, T-375/94, T-384/94 ja T-388/94: European Night Services jt *vs.* komisjon, EKL 1998, lk II-3141, punkt 95 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 127 Käesolevas asjas selgitas komisjon vaidlustatud otsuse põhjendustes 4, 5, 32, 34, 104, 141–143, 182, 196 ja 287 piisavalt täpselt ja selgelt oma seisukohta seoses sellega, et tegemist on ühte liiki kaubaga, nimelt värsked banaanid – mis oli selle kauba eripära –, puuviljaga, mis toodi maale rohelisena ja mida pakuti üldsusele tarbimiseks kollasena pärast küpsetamist, seoses sellega, millised olid küpsetamise korraldamise viisid ja milline oli seejärel toimuv banaanide turustamine, milline oli referentshindade äriläbirääkimiste protsess ning roheliste ja kollaste banaanide referentshindade omavaheline seos.
- 128 Samuti on oluline toonitada, et hagejate argumentatsiooni, milles soovitakse sisuliselt, et tuvastataks, et Dole'i ja Chiquita tegevuse eraldatus ja ebasünkroonsus, mis muutis võimatuks referentshindade alase koostöö kahepoolsete läbirääkimiste teel, haldusmenetluses ei esitatud.
- 129 Samas puudub vaidlus selle üle, et vastuväiteteatises oli sõnaselgelt märgitud, et asjassepuutuv toode on banaan (värsked puuviljad), ning et selles viidati kolme liiki koostööle:
- teabevahetus Põhja-Euroopasse saabuvate banaanikoguste kohta (teabevahetus koguste kohta);
 - kahepoolne andmete edastamine banaanituru tingimuste, hinnatendentside või referentshindade andmete kohta enne, kui need hinnad kindlaks määrati;
 - teabevahetus banaanide referentshinna kohta (referentshindade vahetamine).
- 130 Vastuväiteteatise lõikes 429 jäeldas komisjon ühemõtteliselt, et „iga kahepoolsete kokkulepete seeria” ja need kokkulepped koos moodustasid ühenduses ja Euroopa Majanduspiirkonnas (EMP) konkurentsi piirava eesmärgiga rikkumise EÜ artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 mõttes.
- 131 Vastuses vastuväiteteatisele vaidles Dole vastu mis tahes rikkumise olemasolule, kuid ta ei tuginenud selleks absoluutselt banaanide turustamise viisi olulisele erinevusele võrreldes Chiquitaga. Kuigi on märgitud, et erinevalt Dole'ist ja ülejäänud sektorist oli Chiquita jaoks referentshindadel teatud piiratud ja diskreetne kasutusotstarve tema tegevuse eripära tõttu, puudutab see tähelepanek ainult „Dole pluss” lepinguid, mille puhul Chiquita kaubamärgiga banaanidega tehtavate tehingute hinnad sõltusid tegelikult Dole'i kindlaks määratud iganädalastest referentshindadest.
- 132 Eespool nimetatud vastuväiteteatise vastuses on ka selgelt toonitatud, et banaanide maaletoojate vahel, „eriti Dole'i ja Chiquita vahel” toimus pidev võistlus, kusjuures viimast käsitleti Dole'i „kõige suurema konkurendina”.

- 133 Siinkohal olgu meenutatud, et kohtumenetluse käigus võib esitada selgitusi ja täpsustusi, mis seletavad vaidlustatud akti sõnastust (vt selle kohta Euroopa Kohtu 15. juuli 1960. aasta otsus liidetud kohtuasjades 36/59-38/59 ja 40/59: Präsident jt vs. Ülemamet, EKL 1960, lk 857, 892; 6. aprilli 1995. aasta otsus kohtuasjas C-310/93 P: BPB Industries ja British Gypsum vs. komisjon, EKL 1995, lk I-865, punkt 11, ning sellele kohtuotsusele esitatud kohtujurist Lègeri ettepanek, EKL 1995, lk I-867, punkt 24). Euroopa Kohus on otsustanud, et vaidlustatud otsuse vastuvõtja täpsustused, mis täiendavad iseenesest juba piisavat põhjendust, ei kuulu rangelt võttes põhjendamiskohustusest kinnipidamise alla, isegi kui need võivad liidu kohtu läbiviidava otsuse põhjenduste kontrolliks kasulikud olla, kuna need võimaldavad institutsioonil selgitada tema otsuse aluseks olevaid põhjusi (vt selle kohta Euroopa Kohtu 16. novembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-286/98 P: Stora Kopparbergs Bergslags vs. komisjon, EKL 2000, lk I-9925, punkt 61).
- 134 Käesolevas asjas oli hagejate konkreetsele argumendile, mis esitati esimest korda hagimenetluses, komisjoni poolt kohtumenetluses vastuseks esitatud täpsustuste eesmärk lahti seletada vaidlustatud otsuses juba esitatud põhjendus, mis käsitleb muu hulgas Dole'i ja Chiquita poolt Põhja-Euroopasse imporditud banaanide edasimüügi erinevaid viise.
- 135 Eeltoodust tuleneb, et komisjonile ei saa igal juhul ette heita EÜ artikli 253 rikkumist.

Sisulised küsimused

- 136 Tuleb asuda seisukohale, et hagejate esitatud argumendiga ei saa nõustuda, kuna see tugineb põhjendamata ja väärale eeldusele, et rohelised ja kollased banaanid on täiesti erinev kaup, mis kuuluvad kahele eri turule, kus tegutsesid ainuettevõtjatena ühelt poolt Dole ja teiselt poolt Chiquita.
- 137 Hagejate tees ei vasta reaalsele turuolukorrale, nagu see nähtub komisjoni poolt vaidlustatud otsuses tehtud järeldustest, Dole'i ja Chiquita poolt haldusmenetluses esitatud avaldustest ja hagejate endi esitatud dokumentidest.
- 138 Nagu nähtub tagapool esitatud põhjendustest, näitavad need järeldused ja avaldused, mida toetavad dokumentaalsed tõendid, niisuguse banaanituru (värske puuvili) olemasolu, mida iseloomustas see, et koos ja üheaegselt eksisteerisid Dole'i ja Chiquita roheliste ja kollaste banaanide müügi tegevus, nende kahe ettevõtja vahel vahetati täielikus teineteisemõistmises teavet roheliste banaanide hindade kohta Põhja-Euroopa jaoks ja kollaste banaanide hinna aluseks oli roheliste banaanide hind.
- 139 Esiteks on oluline toonitada, et komisjon määratles vaidlustatud otsuses selgelt asjassepuutuva tegevussektori, muu hulgas asjassepuutuva kaubana värsked banaanid, määratledes ka selle, kuidas asjassepuutuv turg toimus.
- 140 Komisjon täpsustab, et vaidlustatud otsuse esemeks on nii toored (rohelised) banaanid kui küpsed (kollased) banaanid ja et värskete banaanide müük määratletakse kui banaanide müük, välja arvatud kuivatatud banaanid ja jahubanaanid (vaidlustatud otsuse põhjendus 4).
- 141 Vaidlustatud otsusest nähtub, et Põhja-Euroopasse imporditud banaane kasvatati üldjuhul Kariibi mere piirkonnas, Kesk-Ameerikas või Aafrika teatud riikides (vaidlustatud otsuse põhjendus 5). Asjassepuutuval perioodil oli Põhja-Euroopa banaanisektor üles ehitatud nädalaste tsüklite kaupa. Laevadega banaanide vedu Lõuna-Ameerika sadamatest Euroopasse kestis umbes kaks nädalat. Üldiselt jõudsid banaanisaadetised Põhja-Euroopa sadamatesse igal nädalal ning vastavalt korrapärasele saabumisgraafikule (vaidlustatud otsuse põhjendus 33). Banaanid saadeti välja rohelistena ja nad saabusid sadamatesse samuti rohelistena. Tarbimiseks tuli neid küpsetada (vaidlustatud otsuse põhjendus 34).

- 142 Komisjon märgib, et banaanid kas veeti ostjatele otse kohale (rohelist banaanid) või pandi küpsema ja veeti kohale umbes nädal hiljem (kollased banaanid), mis tähendas, et küpsetamise korraldas kas ostja, seda tegi maaletooja või tehti seda viimase nimel (vaidlustatud otsuse põhjendus 34).
- 143 Komisjoni hinnangul määratlesid Chiquita, Dole ja Weichert oma kaubamärgi banaanide referentshinna igal nädalal, antud juhul neljapäeva hommikul, ning teatasid selle oma klientidele (vaidlustatud otsuse põhjendused 34 ja 104). Väljend „referentshind” kehtis üldjuhul roheliste banaanide referentshinna kohta („roheline banaan hind”). Kollaste banaanide referentshind („kollase banaan hind”) koosnes tavaliselt roheline banaan hindast ja sellele lisanduvast küpsetushinnast (vaidlustatud otsuse põhjendus 104), kusjuures roheliste banaanide referentshind määratles kollaste banaanide referentshinna (vaidlustatud otsuse põhjendus 287).
- 144 Poolte poolt igal nädalal kindlaks määratud referentshindu kasutati Põhja-Euroopas. Chiquita avaldas, et „Põhja-Euroopaga” seotud referentshinnad olid seotud Saksamaaga (sealhulgas Austria, Rootsi, Soome ja Taani) ja Beneluksimaadega” ja et kui ta rääkis Dole’iga Saksamaa „roheline banaan hindast”, „hõlmas see teiste Põhja-Euroopa riikidega seotud referentshindu” (vaidlustatud otsuse põhjendused 104 ja 141).
- 145 Dole’i ruumidest kontrolli käigus leitud dokumentidest nähtub, et sel ettevõtjal oli referentshind, mida kutsuti „EL15 Põhja-Euroopa”, ning erinevad hinnad Norra, „EL10 Põhja-Euroopa” riikide, Prantsusmaa, Itaalia ja Ühendkuningriigi jaoks. Dole märkis oma vastuses vastuväiteteatisele, et see hind oli Saksamaa hind. Dole selgitas ka selgelt, et tema „roheliste banaanide müük põhines üldjuhul iganädalasel hinnal” ja et „igal juhul teadsid kõik konkurendid, et [läbirääkimistel enne hinna kehtestamist arutatud] referentshinnad puudutasid EL15 [mitteavalikustatav teave] turge” (vaidlustatud otsuse põhjendused 104, 142 ja 143).
- 146 Komisjon täpsustab, et banaanide maaletoojad rääkisid banaanihinnad oma klientidega läbi neljapäeva pärastlõunal ja reedel (või hiljemalt jooksva nädalal või järgmise nädala alguses), kui tehingud tehti igal nädalal läbiräägitava hinna alusel. Maaletoojate kliendid olid üldjuhul küpsetajad või jaemüügiketid. Kollaste banaanide hind oli küpsete banaanide hind ja roheliste banaanide hind toorete banaanide hind (vaidlustatud otsuse põhjendus 34).
- 147 Komisjon selgitab ka, et teatud määral eksisteeris hinnaerinevus olenevalt kaubamärgieelistusest. Banaanikaubanduses eristati banaanide kolme eri taseme kaubamärke, mida kutsuti „kolmeks kategooriaks”: kaubamärgi Chiquita esimese kategooria banaanid, teise kategooria banaanid, kaubamärgid Dole ja Del Monte, ning kolmanda kategooria banaanid (nn kolmas kategooria, mis hõlmas mitut muud kaubamärki banaanid). See jaotus kaubamärkide alusel väljendus banaanide hindades: Chiquita kaubamärgiga banaanid olid kõige kallimad, neile järgnesid kaubamärgid Dole ja Del Monte ning kolmanda kategooria banaanide hinnad olid kõige madalamad (vaidlustatud otsuse põhjendus 32).
- 148 Komisjoni sõnul toimusid Dole’i ja Chiquita vahelised erinevad läbirääkimised enne hinna kehtestamist eespool kirjeldatud banaanituru toimimise raames; nendel läbirääkimistel arutasid need kaks ettevõtjat pakkumis- ja nõudlustingimusi või teisisõnu hinnategureid, st järgmise nädala referentshindade kindlaksmääramiseks olulisi tegureid, ning vaidlesid hinnatendentside üle või mainisid neid ja andsid vihjeid järgmise nädala referentshindade kohta enne nende referentshindade kindlaksmääramist (vaidlustatud otsuse põhjendused 148, 182 ja 196).
- 149 Teiseks tuleb märkida, et selle argumendi toetuseks ja vastuseks, mille kohaselt puudus isegi võimalus Dole’i ja Chiquita vaheliseks referentshinnaalaseks kooskõlastamiseks, esitasid pooled täpsustusi vastavalt nende kahe ettevõtja töökorraldusmudeli kohta.

- 150 Esiteks, mis puudutab Dole'i, siis märgib komisjon, et tema Saksamaa tütarettevõtja DFFE müüs „peamiselt” rohelisi banaane Saksa jaemüüjatele, kellel oli endil küpsetusvõimalused, ja Euroopa küpsetajatele (vaidlustatud otsuse põhjendus 12).
- 151 Toimikust ja hagejate esitatud menetluskirjeldustest nähtub, et Dole'i tegevuseks oli ka kollaste banaanide müük.
- 152 Haldusmenetluses viitas Dole seega DFFE-ga kauplevate nende jaemüüjate olukorrale, kes küsisid tema käest kollaste banaanide hinda (lisa B 9).
- 153 Hagejad selgitasid ka, et Dole'ile kuulus mitu tütarettevõtjat, kes tegutsesid Põhja-Euroopas küpsetaja-edasimüüjana: nendeks olid äriühingud Kempowski, Saba ja VBH. Need ettevõtjad müüsid Dole'i kaubamärgiga kollaseid banaane, mille nad olid – äriühingute Saba ja VBH puhul – Dole'ilt rohelistena ostnud. Lisaks, väike osa Dole'i kollaste banaanide müügist Belgias ja Luksemburgis 2002. aastal realiseeriti tema Prantsuse tütarettevõtja kaudu.
- 154 Hagejate esitatud andmetest nähtub, et Dole'i tütarettevõtjad müüsid 2002. aastal kollaseid banaane 98 177 616 euro väärtuses, kusjuures Dole müüs 2002. aastal värskeid banaane kokku 198 331 150 euro eest, mis korrigeeriti 190 581 150 eurole pärast vaidlustatud otsuse teistelt adreessaatidelt ostetud banaanide mahaarvamist (vaidlustatud otsuse põhjendused 451–453).
- 155 Saba ja VBH müüsid 2002. aastal Põhja-Euroopas banaane vastavalt 64,4 ja 13,9 miljoni euro eest, sealhulgas 29,4 ja 8,3 miljoni euro eest kaubamärgi Dole banaane. Saksa tütarettevõtja Kempowski, kes ostis banaane Cobanalt, mitte Dole'ilt, müüs 2002. aastal Põhja-Euroopas banaane 16,8 miljoni euro eest, sealhulgas umbes 2,9 miljoni euro eest kaubamärgi Dole banaane. Küpsetajatena tegutsevate tütarettevõtjate teostatud kaubamärgi Dole banaanide kogumüügi väärtus Põhja-Euroopas 2002. aastal oli 40,6 miljonit eurot, ehk natuke alla poole DFFE realiseeritud roheliste banaanide müügi väärtusest, mis oli hinnanguliselt 99 451 555 eurot haldusmenetluse ajal ja 98 997 663 eurot käesoleva kohtumenetluse ajal.
- 156 Liiatigi olgu märgitud, et hagejate esitatud etteheidete seas, mis puudutavad trahvisumma väljaarvutamiseks müügiväärtuste kindlaksmääramist komisjoni poolt, on muu hulgas välja toodud Dole'i müüdavate kollaste banaanide suur kogus.
- 157 Eespool viidatud järeldustest tuleneb, et hagejate endi arutluskäigu kohaselt, mis puudutas Atlanta kontrolli Chiquita poolt, tegeles Dole kollaste banaanide müügiga neile jaemüüjatele, kellel ei olnud endal küpsetamisvõimalusi, ning tal oli tegelik huvi selle tegevuse vastu. Kuigi kohtuvaidluste staadiumis esitatud hagejate dokumendid näitasid Atlanta konkreetset seost Chiquitaga enne 2003. aastat – mille jooksul Chiquita suurendas oma algset osalust ainult 5%, et hakata asjassepuutuvat küpsetajat ametlikult kontrollima –, puudub mis tahes ebaselgus tütarettevõtjate Kempowski, Saba, VBH ja Dole France staatuse osas, sest hagejad nõustuvad sellega täielikult.
- 158 Teiseks, mis puudutab Chiquitad, siis nähtub toimikust, et hagiavalduse punktis 31 kasutatud selge sõnatuse kohaselt võib väljend „referentshind” „tähendada rohelise või kollase banaanide referentshinda”.
- 159 Komisjon esitas kohtuvaidluste staadiumis sisearuandeid Chiquita hindade kohta, pealkirjaga „Euroopa hinna ajakohastamine”.
- 160 Need aruanded sisaldavad kalendriaasta iga nädala kohta tabelit, milles on välja toodud esiteks saabuvad Chiquita banaanide kogused, tema konkurentide ja banaanide müügiga tegelevate ettevõtjate kogused, ning teiseks Chiquita ja tema konkurentide hinnad. Need tabelid võimaldavad ka võrrelda asjassepuutuvaid andmeid eelmise nädala ja eelmise aasta sama nädala andmetega.

- 161 Mis puudutab Chiquita hinda, siis sisaldavad aruanded süstemaatiliselt märget „Saksamaa (Euro) Kollane”, millele järgneb hind ja seejärel samal real märke veel ühe hinna kohta, mis on 2 eurot madalam ning mis vastab „Euroopa kursile”; see formuleering järgneb esitlusele, milles viidatakse Saksa margale koos märkega 4 Saksa marga (DEM) suuruse erinevuse kohta kahe hinna vahel.
- 162 Nendele aruannetele on tihti lisatud ettevõtjasisesed elektronkirjad, milles korratakse peamist teavet ja muu hulgas eespool viidatud antud nädala Chiquita „roheline banaani hinda” ja „kollase banaani hinda”, millest viimane on süstemaatiliselt 2 eurot kõrgem kui esimene.
- 163 Need dokumendid näitlikustavad Chiquita avaldusi, mille kohaselt „üldjoontes on roheline banaani referentshind kollase banaani referentshind miinus 2 eurot”, ning samas ka nende hindade tuletatavust.
- 164 Chiquita märgib oma avalduses nr 1 järgmist:
- „Iga neljapäeva hommikul määras Chiquita äriühingusiseselt kindlaks oma roheline banaani referentshinna järgmise nädala jaoks. Väga harva oli avalikustatud hind tegelik hind, mida nõuti Chiquita klientidelt. Referentshinnad on hulgihinnad enne mis tahes allahindlusi. Selle siseotsuse alusel teavitasid Chiquita siseriiklikult vastutavad isikud oma kliente järgmise nädala hinnapakumisest.”
- 165 Tuleb märkida, et haldusmenetluses avaldas Chiquita, et „Euroopas toimus puuvilja edasimüük kas hulgi- ja väikekauplemisele, nagu Atlanta (Saksamaa), või otse jaemüüjatele (kes tegelesid küpsetamisega ise)”. Mis puudutab konkreetsemalt tema tegevust Saksamaal, siis märgib Chiquita, et ta müüs banaane Atlantale, hulgi- ja väikekauplemisele ja ka otse jaemüüjatele, täpsustades, et ta on alustanud jaemüüjatega pidevat lepingulist suhet viimastel aastatel.
- 166 Sellest nähtub, et roheline banaane ei müüdnud ainult Atlantale, st küpsetaja-edasimüüjale, kellega Chiquita oli tihedalt seotud, ja et Dole ja Chiquita jagasid ühist klientuuri.
- 167 Elektronkiri, mille B saatis P-le (kaks Chiquita direktorit) 30. aprillil 2001 ja millele viidatakse vaidlustatud otsuse põhjenduses 107, toetab teesi, et Chiquita müüs ka roheline banaane. See elektronkiri on sõnastatud järgmiselt:
- „On tõendatud, et niipea kui [Dole/Del Monte/Tuca] küsivad hinda 36,00 Saksa marka (DEM), on nende kliendid (jaemüüjad) sellele vastu, sest sellise tasemega pakkumise korral peaks tarbijale kohaldatav hind ületama 3,00 DEM//kg piiri. Pole mingit kahtlust, et see „fenomen” mõjutab meid kahjulikult teatud aja jooksul. See tähendab, et meie kõrgeim hind saab olema 40,00 DEM-i (roheline banaani hind).”
- 168 Eespool viidatud elektronkirja ühemõtteline sisu tõendab, et erinevalt hagejate kinnitatust ei olnud Chiquita roheline banaani hind ainult teoreetiline mõiste, mis pidi äriühingusiseselt hõlbustama võrdlust konkurentide pakkumistega.
- 169 Dole'i enda avaldused kinnitavad asjaolu, et Chiquita tegi hinnapakumise ka oma roheline banaani jaoks.
- 170 Nii on hagiavalduses täpsustatud, et äriühing Saba, Dole'i Rootsi tütarettevõtja, kes tegutses ka küpsetaja-edasimüüjana, ostis roheline banaane erinevatelt maaletootajalt, kelle hulka kuulus ka Chiquita.

- 171 Vastuses vastuväiteteatisele kritiseeris Dole tema turuosa määratlust komisjoni poolt, kuna see hõlmas kollaste banaanide müüki, kuigi uurimine puudutas roheliste banaanide importi. Dole lisas, et kahekordse arvessevõtmise probleem ei esinenud ainult tema puhul ning toonitas, et „Chiquita müüs oma jaemüügi- ja hulgiklientidele rohelisi banaane ning kollaseid banaane, mida müüsid edasi tema Beneluksimaade, Saksamaa ja Austria küpsetusvõrgud”.
- 172 See avaldus, milles Chiquita roheliste banaanide müügi tegevus asetatakse samale tasandile kollaste banaanide võõrandamisega, näitab ka, et Chiquita kollaste banaanide edasimüügiga ei tegelenud mitte ainult Atlanta.
- 173 Selle kohta tuleb märkida, et Chiquita oli Euroopa kõige suurem banaanitarnija (vaidlustatud otsuse põhjendus 8) ja et tema värskete banaanide müügi kogusumma oli 2001. aastal 347 631 700 eurot (vaidlustatud otsuse põhjendused 451–453).
- 174 Eespool toodud kaalutlustest tuleneb, et mis tahes niisugune lähenemisviis turule, millega üritatakse näidata Dole'i ja Chiquitat vaid ühe toote turustajana, st ühe puhul roheliste banaanide ja teise puhul kollaste banaanide turustajana, kus Chiquital on ainsana suhe Atlantaga, on alusetu.
- 175 Nii Dole kui Chiquita müüsid esiteks rohelisi banaane küpsetajatele ja jaemüüjatele, kes tegelesid puuviljade küpsetamisega ise, ning teiseks kollaseid banaane tütarettvõtjate ja ühe seotud äriühingu kaudu, või mis puudutab veel Chiquitat, korraldades küpsetamist ning kasutades selleks temast sõltumatuid küpsetajaid.
- 176 Väljavõte Dole'i esitatud 10. aprilli 2007. aasta majandusuuringust kinnitab „banaanituru” erinevate osaliste vahel sõlmitud kokkulepete erilaadilisust; selles on märgitud, et „mõnikord müüvad maaletoojad rohelisi banaane otse kauplustele, kes maksvad seejärel küpsetajale tasu nende osutatud teenuse eest”, et „muul juhul ostavad küpsetajad rohelisi banaane maaletoojatelt ja räägivad edasimüüjatega läbi oma arvel”, ja et „kui ühtedel maaletoojatel on oma küpsetajad, siis teised kasutavad oma toodete küpsetamiseks kolmandaid isikuid”. Chiquita täpsustas ka, et mõnikord küpsetasid maaletoojad ise puuvilju ja „müüsid neid kollastena” ning et teatud jaemüüjatel olid oma küpsetuskeskused ning nad „ostsid rohelisi banaane”.
- 177 Eeltoodust tuleneb seega, nagu märgib õigesti komisjon, et maaletooja viitamine kollase või roheline banaani hinnale sõltub lihtsalt viisist, kuidas on korraldatud tema banaanimüügi tegevus: kui ta müüb neid rohelisena küpsetajatele või jaemüüjatele, kes tegelevad ise puuviljade küpsetamisega, edastab ta roheline banaani referentshinna, kui ta korraldab küpsetamise ise, kasutades selleks temast sõltumatut küpsetajat või kui ta teeb seda oma tütarettvõtjate või seotud ettevõtjate hoonetes, müües banaane seejärel jaemüüjatele küpsetena, kasutab ta kollase banaani referentshinda.
- 178 Kolmandaks, oluline on toonitada, et kõiki eespool viidatud tegevusi viidi läbi ühes ajalises „skeemis”, mida haldusmenetluses kirjeldasid peaaegu samade sõnadega nii Dole kui Chiquita.
- 179 Dole ja Chiquita kirjeldavad banaanide turustamise ajakava kolmenädalase tsükliks, mis jaguneb järgmiselt:
- esimese nädala neljapäeva hommik: maaletoojad määravad kindlaks oma banaanide referentshinnad ja annavad nendest teada oma klientidele;
 - esimese nädala neljapäeva pärastlõuna kuni selle nädala lõpp või lausa kuni teise nädala esmaspäev: maaletoojad räägivad oma ostjatega läbi tehinguhinnad;
 - teise nädala esmaspäev (mõnikord esimese nädala lõpp): laevad saavad Euroopa sadamatesse, banaanid laaditakse maha ja veetakse küpsetuskeskustesse;

— kolmanda nädala algus (mõnikord teise nädala lõpp): küpsed banaanid viiakse tarbimiseks turule.

- 180 See ajakava vastab komisjoni poolt vaidlustatud otsuse põhjenduses 34 tuvastatule, mille kohaselt banaanid kas tarniti otse ostjatele (rohelist banaanid) või pandi küpsema ja tarniti seejärel umbes üks nädal hiljem (kollased banaanid); see sõnastus näitab kokkuvõtvalt edasimüügiprotsessi ja toob esile kõigi banaanide suhteliselt paindumatu küpsetamisaja.
- 181 Korrates eespool repliigi punktis 34 viidatud ajalist „skeemi”, märkisid hagejad, et „banaaniturg” toimus tavapäraselt ette väga rangelt kindlaks määratud nädalateks jaotuva ajakava alusel viisi ja aja suhtes, kuidas ja millal toimusid läbirääkimised „maaletoojate ja nende vastavate klientide” vahel. Lisaks sellele üldisele märkusele seoses ühe ainsa ja kõiki maaletoojaid hõlmava turu toimimisega, täpsustasid hagejad objektiivset ülekaalukat põhjust, mis sellise ajakava tingis – nimelt on banaan äärmiselt kiiresti riknev toode, mis eeldab tehinguhinna kiiret kindlaksmääramist saabuvate lastide tõhusaks väljamüümiseks igal nädalal.
- 182 Oluline on toonitada, et Dole'i ja Chiquita kaubamärgiga kollaste banaanide turustamine tütarettevõtjate või seotud ettevõtjate kaudu, kes tegutsesid küpsetaja-edasimüüjana, toimus selle eespool kirjeldatud kolmenädalase tsükli raames kollase banaani referentshinna alusel, mis anti jaemüüjatele teada teise nädala neljapäeva hommikul.
- 183 Nagu nähtub Chiquita avaldusest repliigi lisas C 5, mis puudutab teatud Põhja- Euroopa riikides tehtud tehinguid, ja 2. jaanuaril 2003 Atlanta töötaja Chiquita töötajale saadetud elektronkirja sisust, määrati kollaste banaanide referentshind kindlaks ajal, mil banaanid olid küpsemas, seega teisel nädalal, ning need tarniti jaemüüjatele kollastena kohe järgmisel nädalal ehk kolmanda nädala alguses.
- 184 Dole'i enda avalduste kohaselt vastas Saba ja VBH kollaste banaanide turustamise ajaline „skeem” Atlanta skeemile, mille kohaselt klientidele teatati kollase banaani hind teise nädala neljapäeval puuviljade suhtes, mis olid küpsemas ja mis olid ostetud rohelistena eelmisel nädalal, ning mille kohaselt tarniti kollased banaanid jaemüüjatele järgmise nädala alguses.
- 185 Kolmandaks tuleb märkida, et turustruktuur, mida iseloomustab see, et koos ja üheaegselt eksisteerib Dole'i ja Chiquita roheliste ja kollaste banaanide müügitegevus, on kooskõlas komisjoni järeldusega, et nende kahe ettevõtja vahel toimus õigusvastane koostöö.
- 186 Selles küsimuses tuleb Dole'i ja Chiquita avaldusi ning nende ettevõtjate tegevusega seotud dokumentaalseid tõendeid hinnata kahest aspektist.
- 187 Esiteks, toimikust nähtub, et Dole ja Chiquita arutasid omavahel mitme enne hinna kehtestamist toimunud läbirääkimise käigus pakkumis- ja nõudlustingimusi või teisisõnu hinnategureid, st järgmise nädala referentshindade kindlaksmääramiseks olulisi tegureid, ning vaidlesid hinnatendentside üle või mainisid neid ja andsid vihjeid järgmise nädala referentshindade kohta enne nende referentshindade kindlaksmääramist (vaidlustatud otsuse põhjendused 148, 182 ja 196).
- 188 Chiquita märkis oma suulises avalduses nr 28, milles ta kirjeldas läbirääkimisi Dole'iga, et „Chiquita ja Dole tuginesid Euroopa kurssidele, st roheliste banaanide Saksamaa „ametlikule hinnale”. Tuleb meenutada, et Chiquita sisearuanded hinna kohta sisaldavad süstemaatiliselt märget „Saksamaa (Euro) Kollane”, millele järgneb hind ja seejärel samal real märge veel ühe hinna kohta, mis on 2 eurot madalam ning mis vastab Euroopa kursile, st Chiquita rohelist banaanide hinnale.
- 189 Chiquita lisas, et kui ta rääkis Dole'iga Saksamaa „rohelist banaanide hinnast”, siis „hõlmas see teiste Põhja-Euroopa riikidega seotud referentshindu”.

- 190 Komisjon toonitab, et Dole'i ruumidest kontrolli käigus leitud dokumentidest nähtub, et tal oli hind, mida kutsuti „EL15 Põhja-Euroopa”, mida see ettevõtja kirjeldab kui Saksa hinda, mis ei ole vastuolus Chiquita selgitusega (vaidlustatud otsuse põhjendus 143). Dole märgib vastuses ühele teabenõudele, et „igal juhul teadsid kõik konkurendid, et [läbirääkimistel enne hinna kehtestamist arutatud] referentshinnad puudutasid EL15 [mitteavalikustatav teave] turge” (vaidlustatud otsuse põhjendus 143).
- 191 Küsimuse peale, mis esitati ühes teabenõudes hinna kohta, mida Dole ja Chiquita arutasid või mille nad „läbirääkimistel enne hinna kehtestamist” avalikustasid, vastas Dole, et „referentshind puudutas EL15 Põhja-Euroopa turgusid”.
- 192 Olgu meenutatud, et Dole märkis vastuväiteteatise vastuse leheküljel 130, et „[H] selgitas, et tema ja [B] võisid mõnikord väita, et hinnatõus 1 eurot või 50 eurosent oli nende jaoks ootuspärane, kuid [et] kunagi ei eksisteerinud hinnatõusu kokkulepet” ja et „need isikud võisid üksnes vahetada oma isiklikku arvamust teemal, kuidas Chiquita ja Dole'i referentshinnad võivad muutuda” (vaidlustatud otsuse põhjendused 158 ja 170 ning 217. joonealune märkus).
- 193 Mis puudutab arutelusid indikaativsete referentshindade või hinnatendentside üle, siis leiab Dole ise, et see „toimus umbes pooltel kordadel kolmapäeva õhtupoolikul Chiquitaga peetud aruteludest” (vaidlustatud otsuse põhjendus 153).
- 194 Dole'i ja Chiquita avaldused ning komisjoni järeldused näitavad olukorda, kus kahe ettevõtja vahel vahetati täielikus teineteisemõistmises teavet roheliste banaanide hindade kohta Põhja-Euroopa jaoks.
- 195 Tuleb märkida, et hagejad ei vaidle vastu kahepoolsete arutelude asetleidmisele ega komisjoni järeldustele, kuid nad üritavad neile süüks pandud läbirääkimisi viia lihtsate jutuajamiste tasemele turu üldiste tingimuste üle, mis toimusid selle turu osaliste vahelise pideva teabevahetuse raames, mida ühiselt nimetati „banaaniraadioks”.
- 196 Kahepoolse teabevahetuse sisu, nagu seda kirjeldas Dole ise, ei ole aga kooskõlas sellise hagejate lähenemisega ega ka niisuguse banaanituruga, mida iseloomustaks Dole'i ja Chiquita tegevuse eraldatus ja ebasünkroonsus.
- 197 Teiseks, toimikust nähtub, et roheliste banaanide referentshind on kollaste banaanide hinna suhtes määrava tähtsusega.
- 198 Nagu nähtub eespool punktidest 157–161, nähtub hinna kohta koostatud Chiquita sisearuannete uurimisest, et kollaste banaanide hind vastab roheliste banaanide hinnale, millele lisandub küpsetushind 2 eurot.
- 199 Dole möönis ja selgitas selgelt seost roheliste banaanide hinna ja kollaste banaanide hinna vahel.
- 200 Kõigepealt täpsustas Dole haldusmenetluses (lisa B 9), et roheline banaani ostuhind oli aluseks nende kollaste banaanide hinna kindlaksmääramisele, mida müüsid äriühingud Saba, Kempowski ja tema Prantsuse tütarettevõtja. Viimase tegevuse kirjeldamisel selgitas Dole ka seda, et roheline banaani ostuhinna alusel koostati kollase banaani referentshind, mis saadeti seejärel elektronkirjade, fakside või telefoni teel klientidele.
- 201 Dole selgitab, et tema Belgia tütarettevõtja VBH edastas kollastena tarnitavate banaanide iganädalase hinna teatud klientidele (Metro, Delhaize, Carrefour) – see hind põhines DFFE edastatud roheline banaani referentshinnal, millele lisandus VBH ja tema kliendi vahelises lepingus kokku lepitud lisasumma. Dole märgib, et „[s]ee kollase banaani hind sisalda[s] küpsetamist, tarnimist [ja] edasimüüki, pakendamist ja muid kauba erisusi, mida iga klient või[s] nõuda,” ja et „hind muutu[s] seega olenevalt iganädalasest roheline banaani hinnast ja lisasummast”. Dole täpsustas veel, et

„lepingud jaemüüjatega [...] sisalda[sid] hinna arvutamise valemit (st kollase banaani hind = DFFE edastatud roheline banaani hind + lisasumma, mis on toote erisusest ja logistikakulust – allahindlus)”.

- 202 Pärast seda, kui hagejad olid hakis väitnud, et Dole'i tütarettvõtjad määrasid kindlaks kollaste banaanide hinnad „võtmata vähimalgi määral arvesse roheline banaani hinda”, väitsid nad repliigis (5. joonealune märkus), et kuigi on õige, et VBH määras kolmele kliendile hinnad eelmises punktis kirjeldatud viisil, tegi ta seda alles „pärast” väidetava rikkumise lõppu. VBH kohaldas seda hinna kindlaksmääramise meetodit muu hulgas Delhaize'ile ja Carrefourile 2004. ja 2005. aastal ning Metrole aastatel 2004–2006. Nad kinnitasid, et neid lepinguid mainiti vastuses komisjoni 10. veebruari 2006. aasta teabenõudele, mis hõlmas perioodi „2000. aastast kuni tänaseni”. Komisjon otsustas vaidlustatud otsuses piirduda sellega, et ta tuvastas rikkumise aastatel 2000–2002, kuid ta ei kontrollinud, kas esitatud teave puudutas seda perioodi.
- 203 Tuleb märkida, et kostja vastuse lisade uurimisest ei nähtu midagi, mis õigustaks hagejate argumente asjassepuutuva hinna kindlaksmääramise viisi ajalise kohaldatavuse kohta. Hagejad ei esita ka ühtegi konkreetset ja objektiivset asjaolu, mis tõendaks nende poolt väidetut tõesust ega isegi andmeid viisi kohta, kuidas VBH oma hindu perioodil 2000–2002 kindlaks määras. Oli selge, et komisjoni 10. veebruari 2006. aasta teabenõudes käsitletud ajavahemik algas 1. jaanuaril 2000. Kuna Dole'i vastuses ei anta mingeid täpsustusi, mis piiraks hinna kindlaksmääramise viisi ajalist rakendamist lepingutes, mille VBH olid sõlminud oma klientidega Metro, Delhaize ja Carrefour, ei võimalda miski välistada, et see vastus võis hõlmata kogu asjassepuutuvat perioodi, sealhulgas aastaid 2000–2002.
- 204 Igal juhul ja sõltumata kõigist ajakavaga seotud küsimustest toetavad need haldusmenetluse käigus tehtud Dole'i avaldused Chiquita avaldusi ja hagiavalduses hagejate endi esitatud teavet seose kohta roheline ja kollaste banaanide hinna vahel, kusjuures viimati nimetatud mõisteid tunti turul enne vaidlustatud otsuses määratletud rikkumise perioodi, selle jooksul ja pärast seda.
- 205 Nimelt selgitavad hagejad hagiavalduses (punkt 41), et DFFE müüs roheline banaane igal nädalal läbiräägitavate lepingute alusel või pikaajaliste tarnelepingute alusel, kohaldades kindla hinna valemit „lepingud Aldi pluss”. Nende lepingute kohta märgivad hagejad, et „kuigi need lepingud puudutavad roheline banaanide müüki küpsetaja[-]edasi müüjatele, oli hindade aluseks kollastele banaanidele Aldi määratud ostuhind, millest tuletati roheline banaanide hind”, ja et „see tuletamine toimus nii, et Aldi (kollase) banaani hinnast arvati maha standardkulu 3,07 eurot kasti kohta, mis koosnes (roheline) banaanide veokulust sadamast küpsetuskeskusesse, küpsetamise kulust, eelpakendamise kulust ja veokulust küpsetamishoonetest kuni Aldi edasimüügikeskuseni”.
- 206 Selle kohta tuleb märkida, et hagejad on seisukohal, et banaanide tegeliku hinna määrava tähtsusega element Põhja-Euroopas on pakumine, mille teeb Aldi, väga oluline jaemüüja Saksa turul – mis on Põhja-Euroopa kõige suurem turg –, kes ostab ainult ilma kaubamärgita kollaseid banaane. Hagejad kinnitavad hagiavalduse punktis 47, et „kollaste banaanide „Aldi hind” oli aluseks kõigile banaaniosõtjatele Põhja-Euroopas, olenemata sellest, kas banaanid olid roheline või kollased”. Nad väidavad seega, et „Aldi hinda” võeti aluseks roheline banaanide müügil.
- 207 Lõpuks on oluline märkida, et hagejad väitsid argumentatsioonis roheline ja kollaste banaanide eristamise vajaduse kohta, millega toetati argumenti, et Dole'i ja Chiquita töökorraldusmudelid olid kokkusobimatud ette heidetud koostööga, et Saba, Kempowski, VBH ja Dole France määrasid ise sõltumatult kindlaks oma hinnapoliitika.
- 208 See argument on asjassepuutumatu, kuna komisjon tuvastas, et EÜ artikli 81 rikkumise pani toime Dole, kontserni Dole valdusühing, ja kuna vaatamata sellele, et see ettevõtja väidab, et puudus igasugune konkurentsivastane tegevus, ei ole ta käesolevas kohtuastmes vaidlustanud oma vastutust kontserni Dole emaettevõtjana.

- 209 Lisaks piirdusid hagejad ainult äriühingute Kempowski ja Saba direktorite avalduste edastamisega (hagiavalduse lisad A 15 ja 16), milles kinnitatakse nende äriühingute sõltumatust, tunnistades, et nad olid ainult Dole'ile kuuluvad tütarettvõtjad, teise puhul alates 1. jaanuarist 2005.
- 210 Tuleb toonitada, et haldusmenetluses märkis Dole (lisa B 9), et kogu Dole'i müüki Sabale korraldas Põhja-Euroopas Dole'i müügiga tegelev üksus, st DFFE sõltumatult Dole'i juhtivtöötajatest Sabas (kostja vastuse lisa B 9). Dole täpsustas ka, et VBH ostis banaane DFFE-lt ja et igal neljapäeval teatas DFFE VBH-le oma roheliste banaanide hinna (või Dole'i referentshinna) järgmiseks nädalaks. Dole'i sõnul ei olnud VBH-l rohelise banaanide hinna kindlaksmääramisel või muutmisel mingit rolli, sest ta ei tegutsenud maaletoojana, vaid ainult küpsetaja-edasimüüjana.
- 211 Igal juhul ei ole Dole'i tütarettvõtjate väidetav sõltumatus vastuolus asjaoluga, et roheliste banaanide hind oli aluseks kollaste banaanide hinnale.
- 212 Edasi, hagejad märkisid kohtuistungil, et Dole'i roheliste banaanide referentshinnad, mis määrati kindlaks esimese nädala neljapäeval, kajastasid jaeturu eeldatavaid tingimusi kolmandal nädalal, kusjuures olgu meenutanud, et pärast puuviljade küpsetamist teisel nädalal tarniti kollased banaanid jaemüüjatele kolmanda nädala alguses.
- 213 Lõpuks, viimati nimetatud tähelepanekut tuleb vaadelda seoses Dole'i ja Chiquita vahel enne hinna kehtestamist toimunud läbirääkimiste sisuga, nagu need ettevõtjad neid kirjeldavad.
- 214 Nimelt täpsustas Chiquita, et ta hindas koos Dole'iga „müüki ja muid tulevase nädala hinna kindlaksmääramiseks asjassepuutuvad hinnategureid”, kuna Chiquita ja Dole teavitasid „teineteist oma vastavatest jaemüügi tingimustest, st kollaste banaanide müügist (vaidlustatud otsuse põhjendus 149).
- 215 Dole kinnitas, et tema läbirääkimised Chiquitaga puudutasid „turutingimusi” ja et turuolukorra hinnangud hõlmasid muu hulgas „kollaste banaanide kogust küpsetajate juures” (vaidlustatud otsuse põhjendus 152).
- 216 Tuleb märkida, et mis puudutab Dole'i läbirääkimisi Weichertiga, kelle osas ei ole väidetud, et ta tegeles ainult kollaste banaanide müügiga, siis kinnitas Dole, et kolmapäeva pärastlõunal toimus arutelu selle üle, kuidas tema ja Weichert „nägid turgu käimasoleval nädalal ja mis suunas võis turg nende meelest areneda järgmisel nädalal”. Dole lisas, et „tulevast turunõudlust hinnati turu olukorda arutades ([st arutati küsimust], kas sadamates oli ennetavalt üleliigseid importkoguseid või kas kauplused ei olnud kollaste banaanide küpsetajate koguseid tellinud tarbijate väheneva nõudluse tõttu)” (vaidlustatud otsuse põhjendus 183 ja Dole'i vastus 30. märtsi 2006. aasta teabenõudele).
- 217 Eespool esitatud kaalutlused tõendavad, et järeldus Dole'i ja Chiquita vahelise koostöö kohta on asjakohane seoses sellega, kuidas määrati esimesel nädalal kindlaks roheliste banaanide hind, millest teatati küpsetaja-edasimüüjatele ja jaemüüjatele, kes tegelesid puuviljade küpsetamisega ise, ja mis oli aluseks kollaste banaanide hinnale, millest teatati jaemüüjatele esimesel või teisel nädalal vastavalt kolmanda nädala alguses tarnitavate puuviljade edasimüügi viisile.
- 218 Neljandaks, hagejate viidatud kahte peamist dokumenti, millega nad toetavad argumenti, et Chiquita ja Dole määrasid referentshinna kindlaks erinevatele toodetele ja klientidele ning banaanituru kolmenädalase tsükli eri nädalatele, tuleb vaadelda ja hinnata banaanituru niisuguse toimimise kontekstis, nagu seda on eespool kirjeldatud.
- 219 Hagejad viitavad kõigepealt repliigile lisatud Chiquita avaldusele, mis puudutab tema hinnapoliitikat teatud Põhja-Euroopa riikides ja milles on märgitud, et „üldjuhul võetakse hinnaotsused nädala B suhtes vastu nädalal A, st neljapäeval müüdüd puuvili tarnitakse järgmisel nädalal” ja et „klientidega läbirääkimiste toimumise ajal on puuvili seega juba küpsemas”.

220 Hagejad viitavad seejärel ühe 2. jaanuaril 2003 Chiquita töötajale saadetud Atlanta töötaja elektronkirjale, mis on sõnastatud järgmiselt:

„Kuigi ma mõistan, et Chiquita on alati järginud Dole'i poolt kahel eelnenud nädalal kindlaksmääratud hinda (st langust), ei oleks antud juhul tulnud ja tohtinud Dole'i soovitus järgida. Nimelt Chiquita kindlaksmääratud hind on kollaste banaanide referentshind, mis kohaldub järgmise nädala esmaspäeva tarnetele. Dole'i referentshind, mida täna hommikul esialgu tõsteti 0,50 eurot, on aga referentshind rohelistele banaanidele, mis on kollased alles kahe nädala pärast ja mitte varem.”

221 Elektronkirja sisu tervikuna uurides nähtub, et see puudutab Atlanta edasimüüdavate Chiquita kaubamärgiga kollaste banaanide juba klientidele teatatud referentshinna muudatust seoses Dole'i roheliste banaanide referentshinna tõusuga selle päeva hommikul, mil saadeti nimetatud elektronkiri, ehk neljapäeval, 2. jaanuaril 2003. See kuupäev järgneb vahetult rikkumise perioodile ning see elektronkiri, milles viidatakse ka 2002. aasta kahe viimase nädala hinnamuutustele, on järelikult asjakohane asjassepuutuva turu toimimise mõistmise seisukohast.

222 Nagu märgitud eespool punktides 182–184, puudutavad need kaks asjassepuutuvat dokumenti ühte banaanide turustamise viisidest, antud juhul viisi, kus maaletooja müüb oma rohelist banaanid küpsetaja-edasimüüjana tegutsevatele tütarettevõtjale või seotud äriühingule, kes kollaste banaanide referentshinna alusel, mis määratakse kindlaks teise nädala neljapäeval, mil puuviljad on küpsemas, seejärel turustab need banaanid, mis tarnitakse jaemüüjatele kollastena kolmanda nädala alguses.

223 Erinevalt hagejate kinnitatust ei nähtu sellest olukorrast süstemaatilist nädalast ajanihet Dole'i ja Chiquita banaanide turustamise protsessis, mis viiks nende kahe ettevõtja tegevuse ebasünkroonsuseni, mis ei ole kooskõlas neile etteheidetud õigusvastase koostööga.

224 Nimelt kuulub eespool mainitud olukord tingimata ühte ajalisse „skeemi”, mida hagejad ise kirjeldasid ja mida on meenutatud eespool punktis 179.

225 Asjassepuutuvas elektronkirjas viidatakse sellele, et tõuseb Atlanta edasimüüdavate Chiquita kaubamärgiga kollaste banaanide referentshind, mis määrati kindlaks ja millest teatati teise nädala neljapäeval ning mis puudutas küpsemas olevaid banaane, mis saabusid rohelistena teise nädala esmaspäeval ja tarnitakse kollastena kolmanda nädala alguses; see tõus oli seotud Dole'i roheliste banaanide selle referentshinna tõusuga, mis määrati kindlaks ja millest teatati samal teise nädala neljapäeval teel olevate puuviljade suhtes, mis pidid jõudma kohale rohelistena kolmanda nädala esmaspäeval ja mis tuli tarnida kollastena kaks nädalat hiljem, neljanda nädala alguses.

226 Seda olukorda ei tule hinnata isoleerituna, vaid asetada see katkematult toimiva turu konteksti, kus iga nädala alguses saabusid Põhja-Euroopa sadamatesse Chiquita ja Dole'i maaletoodavad roheliste banaanid, kus seejärel küpsetamiskeskustesse asetatud banaanid jäid sinna samaks ajaks, st umbes seitsmeks päevaks, ja kus seejärel viidi turule kaubamärkide Dole ja Chiquita kollased banaanid. Nii Dole'i kui Chiquita kaubamärgiga banaanid olid kõigepealt roheliste, enne kui nad pärast küpsetamist kollaseks muutusid ja enne kui nad jõudsid kaupluste või teiste jaemüüjate samadele lettidele, kuhu banaanid suunati lõpptarbija jaoks kogu aasta jooksul sama ajalise skeemi alusel.

227 Seega Chiquita kollased banaanid, millele Atlanta töötaja elektronkirjas viidatakse, kuulusid nende roheliste banaanide hulka, mis olid saabunud Põhja-Euroopa sadamatesse teise nädala alguses ja mille suhtes oli kindlaks määratud roheline banaani hind esimese nädala neljapäeval. Samasuguses ajalises skeemis oli toimunud Dole'i roheliste banaanide saabumine ja nende referentshinna kindlaksmääramine.

228 Kõik need banaanid pidid tarbimiseks turule jõudma sama aja möödudes ehk umbes nädala pärast alates nende mahalaadimisest ja erinevatel meetoditel küpsetuskeskustesse asetamisest, seega kolmanda nädala alguses.

- 229 Viimane järeldus tuleb siduda Atlanta töötaja veel ühe tähelepanekuga.
- 230 2. jaanuari 2003. aasta elektronkirjas kritiseerib nimetatud töötaja klientidele juba teatatud kollase banaani referentshinna tõusu. Ta toonitab, et see otsus on vale äriiline otsus, sest „suurenes hinnaerinevus turul” ja „Chiquital on järgmisel nädalal raskem kliente leida ja hoida”.
- 231 See avaldus näitab, lisaks eri banaanikaubamärkide hinna erinevuse küsimuse olulisusele, et kollaste banaanide osas eksisteeris kolmandal nädalal konkureeriv pakkumine. St samal ajal jõuavad jaeturule Dole'i kaubamärgiga banaanid, mis on saabunud sadamatesse teise nädala alguses ja mida müüvad kollastena edasi küpsetajad, kes on kas sõltumatud ettevõtjad või Dole'i tütarettvõtjad.
- 232 Nendele ajalist järjestust puudutavatele järeldustele, mis tulenevad hagejate viidatud dokumentide analüüsist, tuleb lisada ja nendega seoses meenutada, et banaanisaadete turustamise esimene etapp konkreetsel nädalal seisnes rohelise banaani hinna kindlaksmääramises kõigi maaletoojate poolt samal päeval, st neljapäeval, mis oli nii roheliste banaanide hind, mis saadeti küpsetaja-edasimüüjatele või jaemüüjatele, kes tegelesid puuviljade küpsetamisega, kui ka kollaste banaanide hinna alus, millest maaletooja või küpsetajad-edasimüüjad teatasid jaemüüjate klientidele.
- 233 Lõpuks võib täheldada, et asjassepuutuv elektronkiri toetab ka teesi Chiquita tegevuse mitmekülguse ja tema rohelise banaani pakkumise kohta. Nimelt märgib Atlanta töötaja, et kriitika, mis esitati Dole'i referentshinna tõusu puhul, ei ole põhjendatud, kui hind alaneb. Ta märgib, et hinnaalandused ei kehti alati mitte ainult „järgmisel nädalal roheliste banaanide suhtes”, vaid ka küpsemisruumides olevate puuviljade suhtes.
- 234 Viiendaks on oluline toonitada, et hagejad toovad esile asjaolu, et referentshinnad avaldati kutsealases pressis, millele komisjon viitab vaidlustatud otsuse põhjenduses 106. Dole'i sõnul igal laupäeval enne äriläbirääkimiste lõppu ilmunud ajakirja *Sopisco News* nende eksemplaride uurimisest, mis puudutasid 2002. aasta kahte nädalat, tuleneb, et eksisteeris tabel „Banaanimüügi hinnad eurodes Hamburgi turul tarnimiseks järgmisel nädalal”.
- 235 Selles tabelis esitatakse iga maaletooja referentshinnad ja iga maaletooja, v.a Chiquita tegelike hindade vahemik, kusjuures maksimaalne tegelik hind vastab referentshinnale. Väljaandes *Sopisco News* esitatakse seega ainult üks võrreldav referentshind iga maaletooja kohta, kelle hulka kuuluvad ka Dole ja Chiquita.
- 236 Kohtuistungil väitsid hagejad, et selles väljaandes märgitud Chiquita ametlik hind oli kollaste banaanide hind ja et selle ettevõtja tegelikud hinnad puudusid, kuna *Sopisco News*'ile ei edastatud mingit teavet roheliste banaanide müügi kohta.
- 237 Kuid tuleb märkida, et Chiquita referentshinnad, mis on välja toodud kohtuvaidluste käigus esitatud *Sopisco News*'i kahes eksemplaris, vastavad selle ettevõtja rohelise banaani hinnale, nagu need on esitatud väljendi all „käesolev nädal” 2002. aasta 27. juuni ja 18. juuli Chiquita ajakohastatud sisearuannetes hindade kohta; sama vastavus esineb ka Dole'i ja Del Monte referentshindadega.
- 238 Ainult asjaolu, et andmeid Chiquita roheliste banaanide müügi kohta *Sopisco News*'ile ei edastatud, ei saa viia tingimata järelduseni selle müügi puudumise kohta.
- 239 Lisaks puudub vaidlus selles, et väljaandes *Sopisco News* esitatud tabel puudutas ainult maaletoojate Hamburgi (Saksamaa) sadamaga seotud tegevust, kuigi need ettevõtjad kasutasid ka muid sadamaid, muu hulgas Antwerpeni (Belgia), Göteborgi (Rootsi), Bremerhaveni (Saksamaa) – mis oli Atlanta asukoht – ja Zeebrugge (Belgia) sadamat. Oluline on toonitada, et kohtuvaidluste käigus esitatud *Sopisco News*'i kaks numbrit sisaldavad ka informatiivseid tabeleid banaanide veo ja saabumise kohta,

kus oli välja toodud laeva nimi, konteinerid veetava kogusega ja kauba sihtsadam. Sellest nähtub, et erinevalt Göteborgi ja Bremerhaveni sadamast ei kasutanud Chiquita Põhja-Euroopas banaanilaevade siht- ja mahalaadimiskohana ainult Hamburgi sadamat.

- 240 Kõigist eespool toodud kaalutlustest kokku nähtub, et hagejate argument Dole'i ja Chiquita õigusvastase koostöö võimatuse kohta seetõttu, et nende töökorraldusmudelid olid erinevad, on põhjendamatu.
- 241 Selles küsimuses olgu lisatud, et erinevalt avalikul huvil põhinevast väitest, mille kohus peab tõstatama omal algatusel, tuleb vaidlustatud otsuse põhjenduse puudumise korral hagejal esitada väide sellise otsuse vastu ning esitada tema väidet toetavaid tõendeid (Euroopa Kohtu 8. detsembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-389/10 P: KME Germany jt vs. komisjon, EKL 2011, lk I-13125, punkt 131).
- 242 See menetluslikku laadi nõue ei lähe vastuollu reegluga, mille kohaselt konkurentsieeskirjade rikkumiste puhul peab komisjon tõendama oma tuvastatud rikkumist ning esitama tõendid, mille alusel saab õiguslikult piisavalt tuvastada rikkumise koosseisu kuuluvate asjaolude asetleidmist. Hagejalt nõutakse kohtumenetluses, et ta tooks esile, milliseid vaidlustatud otsuse asjaolusid ta vaidlustab, ning esitaks asjakohased argumentid ja tõendid, milleks võivad olla veenvad kaudsed tõendid, mis kinnitavad tema argumentide põhjendatust (eespool punktis 241 viidatud kohtuotsus KME Germany jt vs. komisjon, punkt 132).
- 243 Käesolevas asjas tuleb asuda seisukohale, et komisjon on tõendanud õiguslikult piisavalt, et faktiliste asjaolude asetleidmise aja banaanituru ülesehitust ja toimimist arvestades võisid banaanide maaletoojad-tarnijad, kelle hulka kuulusid ka Dole ja Chiquita, oma kahepoolsete läbirääkimiste teel õigusvastaselt koordineerida oma järgmise nädala kaubamärgibanaanide referentshindu.
- 244 Üldkohtule esitatud hagejate kirjalikud seisukohad ja tõendid on aga puudulikud selle tõendamiseks, et Dole'i ja Chiquita vastavad töökorraldusmudelid olid sellise koostööga kokkusobimatud, ning mõned neist isegi toetasid neile kahele ettevõtjale ette heidetud salajast kokkulepet.
- 245 Kohtuistungil kinnitasid hagejad veelkord, et Chiquita müüs rohelisi banaane peamiselt oma tütaretevõtjale Atlanta. Viidates vaidlustamata asjaolule, et Chiquita oli sõlminud „lepingud Dole pluss”, väitsid nad, et Chiquita müüs nädalas väga vähe rohelisi banaane. Nad väitsid ka, et Chiquita referentshind jäi „kollaste” hinnaks ka roheliste banaanide müügi puhul.
- 246 Tuleb tõdeda, et neid seisukohti ei kinnita ükski konkreetne või objektiivne tõend ning ainult järeldus „lepingute Dole pluss” tõendatud olemasolu kohta ei võimalda põhjendada järeldusi Chiquita roheliste banaanide tehingute koguste kohta.
- 247 Hagejate avaldused, mis puudutavad Chiquita poolt roheliste banaanide müüki kollaste banaanide referentshinnaga, üksnes toonitavad kollaste ja roheliste banaanide hinna kontseptuaalse sõltumatuse – millele hagejad oma argumentatsiooni põhistavad – suhtelisust, mis on juba tõendatud nende hindade tuletatavuse abil.
- 248 Sellest tuleneb, et tagasi tuleb lükata argument, mille kohaselt Dole'i ja Chiquita vastavad töökorraldusmudelid olid kokkusobimatud nende referentshinna koordineerimisega, nagu komisjon seda neile ette heidab.

c) Dole'i, Chiquita ja Weichert referentshinna õigusvastane koordineerimine

Õigusvastaste arutelude identifitseerimine

- 249 Hagejad märgivad, et komisjon ei identifitseerinud selgelt ja ühemõtteliselt, milline oli erinevat liiki vahetatud teave, mida ta õigusvastaseks pidas.
- 250 Argumendi sõnastusest nähtub, et hagejad kritiseerivad EÜ artiklis 253 sätestatud põhjendamiskohustuse järgimist komisjoni poolt.
- 251 Komisjon kirjeldab enne hinna kehtestamist toimunud läbirääkimiste sisu vaidlustatud otsuse punktis 4.4.4. Olles toonitatud, et asjassepuutuvad kahepoolsed läbirääkimised toimusid telefonitsi ja asjassepuutuvad ettevõtjad teatasid talle, et nad ei teinud nende läbirääkimiste kohta märkmeid ega koostanud protokolle, täpsustab komisjon, et ta tugines kahepoolsete läbirääkimiste sisu piisavalt täpseks kirjeldamiseks ettevõtjate avaldustele ja faktiliste asjaolude asetleidmise ajast pärit dokumentidele.
- 252 Ta kinnitab, et Dole ja Chiquita, nagu ka Dole ja Weichert arutasid mitmel läbirääkimisel enne hinna kehtestamist pakkumise ja nõudluse tingimusi, ehk teisisõnu hinnategureid, st järgmise nädala referentshindade kindlaksmääramiseks olulisi tegureid, ning vaidlesid hinnatendentside üle või mainisid neid ja andsid vihjeid järgmise nädala referentshindade kohta enne nende referentshindade kindlaksmääramist (vaidlustatud otsuse põhjendused 148, 182 ja 196).
- 253 Selle argumendi toetuseks viitab komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 149 ja järgmistes põhjendustes Dole'i ja Chiquita asjassepuutuvatele avaldustele järgmiselt:
- „(149) Chiquita, kes teavitas komisjoni Dole'iga peetud läbirääkimistest enne hinna kehtestamist, märkis, et nende arutlusteemad olid müügi- ja turutingimused, hinnategurid ning banaanide ametlikud hinnapakumised. Chiquita hilisemates avaldustes täiendas ta oma algseid avaldusi. Ta märkis, et need kolmapäeva pärastlõunal toimunud läbirääkimised „hõlmasid üldiselt turuolukorda ja muid olulisi turutegureid ning üldist kavandatavat hinda” [...] Chiquita sõnul hindasid [B] (Chiquita) ja [H] (Dole) läbirääkimistel enne hinna kehtestamist „müüki ja muid järgmise nädala hinna kindlaksmääramiseks olulisi hinnategureid”. [...] „Lisaks teavitasid Chiquita ja Dole teineteist tingimustest, mida nad kohaldasid oma jaemüügile, st kollaste banaanide müügile (*Abverkauf*)” [...]
- (150) Chiquita kinnitab, et „Dole andis üldjuhul teada, kui ta kavatses võrreldes Chiquitaga määrata järgmisel nädalal käimasoleva nädala hindadest „kõrgemad” hinnad (*gehen wir hoch*), „madalamad hinnad” (*gehen wir runter*) või „neid mitte muuta” (*bleiben wir beim Preis stehen*). Chiquita vastus võis olla kas avaldus stiilis „see tundub mõistlik” või „me vaatame, mida me teeme”. Mõnikord oli Chiquita täpsem, märkides, mida ta kavatses järgmisel nädalal teha”. Chiquita sõnul arutasid [B] ja [H] peaaegu kõigil läbirääkimistel kavandatavaid hindu.
- (151) Chiquita möönab, et: „[...] [B] ja [H] vaheliste telefonikõnede peamine teema oli hinnata hinnatõusu võimalust järgmisel nädalal, teisisõnu hinnata, kas ka teine asjassepuutuv ettevõtja kavatses oma hindu tõsta. Oli oluline teada, kas hinnatõusuks oli veel ruumi”. Chiquita avaldab, et: „kui teave hinnamuutuste kohta järgmisel nädalal ei olnud täpne, oli üldiselt teada, et hetkehind tõuseb või langeb 50 eurosendi võrra. Mõnikord arutasid Dole ja Chiquita aga ka summat, mille võrra nad kavatsesid oma hinda tõsta või langetada (näiteks, „me peaksime tõstma 1 euro võrra”)”.
- (152) Vastates ühele teabenõudele kinnitas Dole, et tema läbirääkimised Chiquitaga puudutasid „turutingimusi ja selle taustal mõnikord referentshindade orienteeruvaid tendentse”. Dole täpsustab, et: „[...] turuolukorra hinnangud hõlmasid ilmastikutingimusi, küpsetajate valduses

olevat kollaste banaanide varu, hinnangulist roheliste banaanide varu sadamates ja muid tegureid, mis mõjutasid pakkumist võrreldes nõudmisega. Seoses selle aruteluga turu üle võidi orienteeruvaid referentshindu samuti mainida remargi korras, et kindlaks teha, kas turg oli tõusmas või langemas”.

[...]

(154) Lisaks märkis Dole, et Chiquita ja teised konkurendid helistasid talle aeg-ajalt selleks, et kontrollida klientide nõudmisi turu arengu osas. „Näiteks [...] kas Dole kavatses tõesti korraldada mõnes konkreetses riigis allahindluskampania”.

[...]

(158) Dole märgib ka vastuväiteteatise vastuse [leheküljel 130], et [...] „[H] selgitas, et võis juhtuda, et ta oli nõus [B-ga], et tulekul on hinnatõus 1 euro või 50 eurosendi võrra, kuid kunagi ei sõlmitud ühtegi hinnatõusu kokkulepet” [...]

(159) Dole märgib vastuses vastuväiteteatisele, et [B-l] ega [H-l] ei olnud absoluutset hindade kindlaksmääramise õigust ja seetõttu tegelesid nad ainult oma isiklike seisukohtade vahetamisega [viisi suhtes, kuidas Chiquita ja Dole'i referentshinnad võisid areneda [...]]”

²⁵⁴ Mis puudutab Dole'i ja Weichert'i vahelisi kahepoolseid läbirääkimisi, siis avaldas esimesena nimetatud ettevõtja, nagu nähtub vaidlustatud otsuse põhjendusest 183 ja Dole'i vastusest 30. märtsi 2006. aasta teabenõudele, et nende sisuks oli: „üldine arutelu turutingimuste (hetke ja oodatav areng) ja turu üldiste mahtude üle” ja et kolmapäeva pärastlõunal toimus arutelu teemal, kuidas tema ja Weichert „nägid turgu käimasoleval nädalal ja kuidas nad arvasid, et see võiks areneda järgmisel nädalal”. Dole lisab järgmist:

„Tulevast turunõudlust hinnati turu olukorda arutades (st arutati küsimust, kas sadamates oli ennetavalt üleliigseid importkoguseid või kas kauplused ei olnud kollaste banaanide küpsetajate koguseid tellinud tarbijate väheneva nõudluse tõttu).”

²⁵⁵ Komisjon viitab vaidlustatud otsuse põhjenduses 184 ja järgmistes põhjendustes ka Dole'i ja Weichert'i muudele asjassepuutuvatele avaldustele järgmiselt:

„(184) Dole täpsustab, et „turutingimuste teemal peetud arutelude alusel arutasid nad ka seda, kui tõenäoline on, et turul toimub üldine hinnatõus või banaanihindade langus või kas hinnad jäävad üldiselt muutumatuks. Lisaks sellele võisid nad arutada ka oma arvamust selle üle, kuidas võis muutuda „Aldi hind” [...]”

[...]

(186) Dole avaldab, et aeg-ajalt helistasid konkurendid talle selleks, et kontrollida klientide nõudmisi turu arengu osas. „Näiteks [...] kas Dole kavatses tõesti korraldada mõnes konkreetses riigis allahindluskampania”.

(187) Dole möönab vastuses ühele teabenõudele, et teatud juhtudel avalikustas ta ka konkreetselt Weichert'ile oma „võimalikku käitumisviisi pakkumise osas”. Dole avaldab, et kui [S] (Dole) oli ühenduses oma kontaktisikutega Weichert'is, „küsis Weichert ka regulaarselt, kuigi mitte iga nädal, milline on pakkumise võimalik tendents järgmiseks nädalaks. Kui Dole'il oli juba ettekujutus järgmise nädala referentshinna tendentsist, siis ta vastas.”

- (188) Weichert kinnitab vastuses ühele teabenõudele, et kahepoolsed läbirääkimised Dole'iga „turu üldiste tingimuste kohta” olid „väga üldised vestlused ilma korrapärase või ette kindlaksmääratud päevakorrata, mille käigus toimuv arutelu võis puudutada ühte või mitut järgmist teemat, esitades järgmise loetelu: turu tunnetamine, tendentsid turul, ilmastikutingimused Euroopas, ilmastikutingimused banaane kasvatavates riikides, banaanide import EMP-sse, nõudluse tase turul, nõudluse areng turul, müügiolukord jaemüügi tasandil, küpsetajate müügiolukord, õigusliku korraga seotud küsimused – nagu võimalikud muudatused banaanidega seotud ühenduse õigusnormides – või vestlus tööstussektori üle üldiselt (töötajate lahkumine või uute töötajate töölevõtmine, ühissettevõtted/teatatud omandamised, jne.) [...]”
- (189) Weichert avaldab lisaks, et „[t]eatud juhtudel helistas Dole Weichertile selleks, et vahetada arvamusi turul üldiselt valitsevate tingimuste kohta [...] ja mõnel harval juhul ka ametlike hindade võimaliku arengu kohta enne, kui ametlikud hinnad neljapäeval banaanide maaletoojate vahel teatavaks tehti”.
- (190) [...] Vastuses vastuväitetateisele kinnitab Dole, et mõnikord küsis Weichert „võimalikke pakkumistendentse järgmiseks nädalaks kui näidiseid, mille alusel [Weichert] sai kindlaks määrata [tema enda] hinna täpsuse” [...]
- [...]
- (195) [...] Dole avaldab vastuses ühele teabenõudele, et „kontaktide eesmärk oli vahetada teavet selleks, et iga maaletooja saaks turutingimusi paremini hinnata. Kasutades vestlustel saadud üldiseid andmeid või arvamusi turu kohta, hindas Dole, milline oli turul tõenäoline nõudlus, tõenäoline saadaolev pakkumine nõudlusele vastamiseks ja Dole'i esialgse hinnaidee vastavus tegelikele turutingimustele” [...]
- 256 Seega on komisjon ettevõtjate avalduste alusel selgelt identifitseerinud ja eristanud kahte liiki vahetatud teavet: esiteks hinnategurid, st järgmise nädala referentshindade kindlaksmääramise olulised tegurid, ja teiseks järgmise nädala hinnatendentsid ning vihjed referentshindade kohta enne referentshindade kehtestamist.
- 257 Komisjon kvalifitseeris need kahte liiki teabevahetused üldiselt läbirääkimisteks enne hinna kehtestamist, täpsustades, et teatud juhul puudutasid need läbirääkimised järgmise nädala hinnatendentse ning vihjeid referentshindade kohta (vaidlustatud otsuse põhjendus 266). Läbirääkimised enne hinna kehtestamist tähendavad seega ühte või teist liiki teabe vahetust ja veelgi enam üht ja teist liiki teabe vahetust.
- 258 Vaidlustatud otsuse põhjenduse kriitikas piirduvad hagejad väitega, et esiteks nende läbirääkimiste arvu, mis puudutasid järgmise nädala hinnatendentse ning vihjeid referentshindade kohta, ei ole täpsustatud, mis tähendab esiteks seda, et nad tunnistavad vaidlustatud otsuse piisavat arusaadavust ja selgust asjassepuutuva teabe laadi osas, ja teiseks seda, et nad eraldavad kunstlikult seda liiki teabe ja jätavad tähelepanuta läbirääkimised hinnategurite kohta.
- 259 Lisaks sellele, et enne hinna kehtestamist toimunud läbirääkimiste sageduse küsimust on sõnaselgelt uuritud vaidlustatud otsuse põhjendustes 76–92, on oluline märkida, et komisjon kirjeldab nende juhtude sagedust, mil pooled avalikustasid otse oma kavandatavad hinnad. Dole ise leiab, et see „toimus umbes pooltel kordadel kolmapäeval Chiquitaga peetavatest aruteludest” (vaidlustatud otsuse põhjendus 153), ja mis puudutab läbirääkimisi Dole'i ja Weichert'i vahel, siis kinnitab Dole, et nende läbirääkimistel „arutasid nad ka seda, kui tõenäoline on, et turul toimub üldine hinnatõus või banaanihindade langus või kas hinnad jäävad üldiselt muutumatuks” (vaidlustatud otsuse põhjendused 184 ja 187), samas kui Weichert avaldab, et arutelud „puudutasid mõnel harval juhul ka ametlike hindade võimalikku arengut” (vaidlustatud otsuse põhjendus 189).

- 260 Teiseks, hagejad heidavad komisjonile ette, et ta ei näidanud täpselt, millist laadi „referentshinna kindlaksmääramise tegureid” oli õigusvastane arutada. Nad rõhutavad, et vaidlustatud otsuses välja toodud Weichertiga tegurite loetelu erineb kostja vastuses esitatust ning toonitavad asjaolu, et nimetatud loetelu sisaldab muu hulgas „banaanide importi EMP-sse”, kuigi komisjoni loobus koguste kooskõlastamisega seotud vastuväidetest.
- 261 Nagu komisjon õigesti toonitab, ei ole tema ülesanne esitada vaidlustatud otsuses üldiselt ammendavat loetelu teguritest, mida tuleb asjassepuutuva sektori puhul *a priori* õigusvastastena arvesse võtta. Tema ülesanne on hoopis anda piisavalt täpselt ja selgelt õiguslik kvalifikatsioon ettevõtjate käitumisele EÜ artikli 81 kohaldamise tingimuste seisukohast, mida ta ka vahetatud teabe osas tegi, korrates kirjeldust, mille oli esitanud kahepoolsetes läbirääkimistes osalenud ettevõtjad ise.
- 262 Komisjon tõstis esile muu hulgas Dole'i avaldust, mille kohaselt „turuolukorra hinnangud hõlmasid ilmastikutingimusi, küpsetajate valduses olevat kollaste banaanide varu, hinnangulist roheliste banaanide varu sadamates ja muid tegureid, mis mõjutasid pakkumist võrreldes nõudmisega” (vaidlustatud otsuse põhjendus 152 Chiquitaga peetud läbirääkimiste kohta). Dole märkis ka, et tema teabevahetus Weichertiga puudutas turutingimusi (hetke ja oodatav areng), täpsustades, et „tulevast turunõudlust hinnati turu olukorda arutades ([st arutati küsimust], kas sadamates oli ennetavalt üleliigseid importkoguseid või kas kauplused ei olnud kollaste banaanide küpsetajate koguseid tellinud tarbijate väheneva nõudluse tõttu)” (vaidlustatud otsuse põhjendus 183). Turu arengu küsimus võis ka tõusetuda Dole'i aruteludes Chiquita ja Weichertiga allahindluskampaania korraldamise üle (vaidlustatud otsuse põhjendused 154 ja 186).
- 263 Komisjon viitas ka Dole'i avaldusele, milles oli märgitud, et „turutingimuste teemal peetud arutelude alusel arutasid [asjassepuutuvad töötajad] ka seda, kui tõenäoline on, et turul toimub üldine hinnatõus või banaanihindade langus või kas hinnad jäävad üldiselt muutumatuks”, ning et „lisaks sellele võisid nad arutada ka oma arvamust selle üle, kuidas võis muutuda „Aldi hind” [...]” (vaidlustatud otsuse põhjendus 184). See avaldus näitab seost hinnategurite ja hinna arengu üle toimunud arutelude vahel, mis võimaldab komisjonil tõendada, et kõigil läbirääkimistel osalejad teadsid, et nende käigus võidi arutada või avalikustada seda liiki teavet, ja hoolimata sellest olid nad nõus nendest osa võtma (vaidlustatud otsuse põhjendus 269).
- 264 Olgu meenutatud, et nagu märgitud eespool punktis 125, tuleb põhjendamise nõuet hinnata juhtumi asjaolusid ja muu hulgas seda huvi arvestades, mis võib olla akti adressaatidel selgituste saamiseks. Käesolevas asjas ei saa tulemuslikult väita, et komisjon ei identifitseerinud selgelt ja ühemõtteliselt sellise vahetatud teabe eri liike, mida ta pidas õigusvastaseks – täpsemalt hinnategureid –, samas kui see viimati kasutatud väljend vaid kordab sisuliselt Dole'i enda täiesti selgeid avaldusi arutelude asetleidmise kohta niisuguste tegurite üle, „mis mõjutasid pakkumist võrreldes nõudmisega” (vaidlustatud otsuse põhjendus 152).
- 265 Lisaks tuleb märkida, et komisjon täpsustas vaidlustatud otsuses selgelt küsimust importkoguste arvessevõtmise kohta enne hinna kehtestamist toimunud läbirääkimistel.
- 266 Nimelt nähtub vaidlustatud otsuse põhjendustest 136, 149 ja 185, et andmeid Põhja-Euroopa tulevaste importmahtude kohta vahetati juba enne seda, kui toimusid läbirääkimised enne hinna kehtestamist. Ettevõtjate individuaalseid importmahte nendel läbirääkimistel seega ei arutatud, kui just tulevases importkoguses ei olnud oodata olulist muutust või ebareeglipärasust, näiteks mõne laeva kinnipidamise tõttu. Hagejad ei sea komisjoni seda järeldust kahtluse alla.
- 267 Kõigist eespool esitatud kaalutlustest tuleneb, et argument, mille kohaselt komisjon ei identifitseerinud selgelt ja ühemõtteliselt sellise vahetatud teabe eri liike, mida ta pidas õigusvastasteks, tuleb tagasi lükata.

Vahetatud teabe laad

- 268 Hagejad väidavad, et vahetatud teave oli avalik või võis olla kättesaadav muudest allikatest nagu kutseajakirjadest, mis sisaldasid isegi veel üksikasjalikumat teavet tegevussektori oodatavate hindade suuna osas.
- 269 Oma argumentide toetuseks viitavad hagejad Interneti teel kättesaadavatele väljaannetele, mille kaudu anti aegsasti teada banaanituru kõikvõimalikud üksikasjad. Nad täpsustavad ise, et ajakirjas *Sopisco News* toodi igal laupäeval (ehk kaks päeva enne Dole'i läbirääkimiste lõppu järgmise nädala esmaspäeva hindade üle) välja käimasoleva nädala tegelike turuhindade skaala maaletoojate kaupa.
- 270 Nagu toonitab õigesti ka komisjon, ilmus see väljaanne vähemalt kaks päeva pärast referentshindade kindlaksmääramist ja nendest teatamist, mitte sellele eelneval päeval. Sel hetkel oli referentshindadest teatatud ja neid oli turul laialt levitatud (vaidlustatud otsuse põhjendus 104), mis on vastuolus hagejate argumentiga „aegsasti” teadaandmise kohta.
- 271 Mis puudutab *Centre de coopération internationale en recherche agronomique pour le développement*'i (CIRAD) (Rahvusvahelise koostöö keskus teadusuuringute edendamiseks põllumajanduses) infoteatist, siis sisaldas see hagejate sõnul igal neljapäeval turu kuuldusi hindade tegeliku nädalase tendentsi kohta Saksamaal ja teistes Euroopa Liidu riikides.
- 272 See ajalist aspekti puudutav teave ei võimalda vastata küsimusele, kas selles väljaandes sisalduv teave oli ettevõtjatele teada enne nende koosolekut neljapäeva hommikul, kus toimus nende referentshinna kindlaksmääramine.
- 273 Kohtuistungil, minnes vastuollu nende endi esitatud menetluskirjeldustega, väitsid hagejad isegi, et CIRAD teatis avaldati kolmapäeviti, esitamata aga oma argumentide toetuseks ühtegi tõendit.
- 274 Igal juhul nähtub hagejate esitatud väljaande numbriiduurides – millest ükski ei ole välja antud vaidlustatud otsuses määratletud rikkumise perioodil –, et nendes esitatakse peamiselt graafikute kujul arvandmed tootmismahude ja tegelike hindade kohta ning väga üldised kommentaarid asjassepuutuvate geograafiliste turgude ja tendentside kohta saadud andmete alusel.
- 275 Hagejad ei väida, et nendes oleks välja toodud maaletoojate järgmise nädala referentshinnad või isegi järgmise nädala referentshinna orienteeruvad tendentsid. CIRAD-i väljaanne ei sisalda banaanide maaletoojate kohta mingeid individuaalseid arvandmeid.
- 276 Lisaks ei ole hagejad seadnud kahtluse alla oma avaldusi, mida komisjon kasutas läbirääkimiste sisu kirjeldamiseks ja mis puudutasid arutelusid Chiquitaga teemal „küpsetajate valduses olev kollaste banaanide varu, hinnanguline roheliste banaanide varu sadamates” (vaidlustatud otsuse põhjendus 152) ja Weichertiga teemal „kas sadamates oli ennetavalt üleliigseid importkoguseid” või teemal „kas kauplused ei olnud kollaste banaanide küpsetajate koguseid tellinud tarbijate väheneva nõudluse tõttu” (vaidlustatud otsuse põhjendus 183). Hagejad ei tõenda, et see teabevahetus puudutas turul kättesaadavat teavet.
- 277 Sama kehtib ka arutelude kohta seoses allahindluskampaaniatega, Põhja-Euroopa sihtsadamatesse saabuma pidava kauba vedu kahjustavate juhtumitega või Dole'i või Chiquita vastava jaemüügi, st kollaste banaanide müügi.
- 278 Mis puudutab ilmastikutingimusi, millele viitasid Dole ja Weichert kahepoolsete läbirääkimiste kirjelduses, siis on tõsi, et komisjon möönis vastuses Dole'i ja Weichert'i seisukohtadele, et poolte vahel arutatud teave „võis olla pärit muudest allikatest” (vaidlustatud otsuse põhjendused 160 ja 189).

- 279 Siiski ei ole Dole'i või Weichert'i seisukoht pakkumise ja nõudluse tingimuste aspektist ühe või teise olulise teabe kohta, mis võis olla saadud muul moel kui arutelude kaudu asjassepuutuvate ettevõtjatega, ja selle mõju turu arengule, iseenesest avalikkusele kättesaadav teave.
- 280 Igal juhul ei ole vaidlustatud otsuse põhjendustes 160 ja 189 tehtud komisjoni järeldus üksi vastuolus komisjoni järeldusega asjassepuutuva tegevuse konkurentsivastase laadi kohta, mis põhineb tema üldisel hinnangul.

Teabevahetuses osalejad

- 281 Hagejad on seisukohal, et neile süüks pandud arutelud ei toimunud ainult vaidlustatud otsuse adressaatideks olevate kolme tarnija vahel ja et maaletoojad vahetasid sama või sarnast teavet oma klientidega – asjaolu, mida komisjon ei vaidlusta, kuid mille alusel ta ei tee mingeid järeldusi, st et see on tõend teabevahetuse konkurentsivastase objektiivse puudumise kohta.
- 282 Mis puudutab teisi ettevõtjaid, siis möönis Fyffes ise, et ta osales täpselt samasugustel läbirääkimistel teiste maaletoojatega ja kõik maaletoojad teavitasid komisjoni sellest, et nad pidasid täpselt samu läbirääkimisi Leon Van Parysiga (Pacific).
- 283 Selle argumendi toetuseks viitavad hagejad vastuväiteteatise lõigetele 128 ja 129, mis on sõnastatud järgmiselt:

„(128)

[...] Dole avaldab, et ta pidas kahepoolseid läbirääkimisi, mis toimusid enne banaanide referentshinna kindlaksmääramist, vastavalt Fyffesi, Weichert'i, Pacificu, Del Monte ja Chiquitaga. Del Monte avaldab, et tema töötaja (banaanide müügidirektor) pidas esmaspäevast kolmapäevani telefonikõnesid teiste banaanimaaletoojate töötajatega, muu hulgas Chiquita, Dole'i, Weichert'i/Fyffesi ja Pacificu töötajatega. Weichert avaldab, et ta pidas kahepoolseid läbirääkimisi muu hulgas Chiquita, Del Monte, Fyffesi ja Pacificuga. Fyffes avaldab, et ta pidas läbirääkimisi banaanimaaletoojatega ja ta viitab nende maaletoojate seas Chiquita Nederlandile, Dole'ile, Pacificule, Del Monte/Weichertile ja Del Monte Hollandile.

(129)

Pacific ei tunnista niisuguste läbirääkimiste asetleidmist teiste pooltega enne referentshinna kindlaksmääramist. Chiquita, Dole, Del Monte, Weichert ja Fyffes avaldavad aga kõik eraldi, et nad pidasid Pacificuga selliseid kahepoolseid läbirääkimisi. Esitatud telefonikõnede väljavõtted tõendavad ka, et esmaspäevast kolmapäevani pidas Pacific telefonikõnesid teatud teiste isikutega [...]

- 284 Tuleb märkida, et eespool nimetatud punktidest saab järeldada ainult seda, et Fyffes tunnistas läbirääkimiste toimumist teiste maaletoojatega, sealhulgas Pacificuga, ning et Chiquita, Dole, Del Monte ja Weichert avaldasid, et ka nemad pidasid Pacificuga kahepoolseid läbirääkimisi, esitamata muid täpsustusi.
- 285 Oluline on toonitada, et pärast seda, kui komisjon oli saatnud vastuväiteteatise Fyffesile ja Leon Van Parysile (Pacific), ei pidanud ta vaidlustatud otsuses lõpuks neid kahte ettevõtjat rikkumises süüdi, arvestades nende esitatud vastuseid ja komisjoni hinnangut tema käsutuses olevatele tõenditele.
- 286 Lisaks tuleneb vaidlustatud otsuse põhjendustest 21 ja 24, et lisaks Chiquitale, Weichertile, Dole'ile, Del Monte (mis puudutab nende enda banaanide tarnimise tegevust), Fyffesile ja Leon Van Parysile tegutsesid Põhja-Euroopas banaanide müügiga veel paljud teised ettevõtjad. Ei ole väidetud või enamgi veel tõendatud, et need ettevõtjad oleksid olnud seotud vaidlustatud otsuses süüks pandud teabevahetusega.

- 287 Lõpuks tuleb märkida, et hagejad ei ole tõendanud asjaolu, et süüks pandud teabevahetusse olid kaasatud ka kliendid.
- 288 Hagejad esitavad Dole'i klientide kaks kirja, mille on saatnud Van Wylick OHG ja Metro Group Buying GmbH, milles need kaks äriühingut ei maini oma osalust banaanide tarnijatega toimunud aruteludes järgmise nädala referentshinna kindlaksmääramiseks oluliste tegurite teemal või järgmise nädala hinnatendentside või orienteeruvate referentshindade teemal enne nende kehtestamist, ega kasvõi seda, et nad olid teadlikud maaletoojate vaheliste kahepoolsete läbirääkimiste olemasolust ja veelgi vähem seda, milline oli nende läbirääkimiste täpne ulatus. Need kaks Dole'i klienti toonitavad peamiselt, et see ettevõtja teatas neile neljapäeva hommikul telefoni teel oma referentshinna. Hagejad märgivad ise, et nende kirjade asjassepuutuvus seisneb selles, et need tõendavad, et klientide jaoks oli määrav tegur „Aldi hind”, mitte referentshind ja et seega „pole tähtsust, kas kliendid teadsid või mitte kõiki komisjoni tuvastatud üksikasju seoses läbirääkimistega enne hinna kehtestamist”.
- 289 Lisaks kinnitavad hagejad vääralt, viidates vaidlustatud otsuse põhjendusele 325, et komisjon ei vaidle vastu sellele, et kahepoolsete läbirääkimiste käigus tõusetunud teemasid arutati ka klientidega.
- 290 Vaidlustatud otsuse põhjenduses 325 meenutab komisjon Dole'i ja Del Monte argumentatsiooni seoses „banaaniraadio” põhimõttega, mille kohaselt levitati teavet banaanituru kohta kiiresti, ja et nende sõnul teadsid „kõik”, et konkurendid rääkisid „kõigiga”. Vastuseks sellele kinnitusele viitab komisjon sõnaselgelt muudele põhjendustele, milles ta märkis esiteks, et asjassepuutuvate ettevõtjate esitatud tõendid või argumendid ei tõenda, et avalik-õiguslikud institutsioonid, kliendid või kolmandad isikud olid teadlikud läbirääkimistest enne hinna kehtestamist ja nende sisust, ning teiseks, et igal juhul ei muuda see argumentatsioon tema järeldust, et asjassepuutuvate ettevõtjate vahelised arutelud olid konkurentsivastased.
- 291 Selles küsimuses viitas komisjon õigesti vajadusele eristada esiteks konkurente, kes koguvad teavet sõltumatult või arutavad tulevasi hindu klientide ja kolmandate isikutega, ning teiseks konkurente, kes arutavad hinnategureid ja hindade arengut teiste konkurentidega enne oma referentshinna kehtestamist (vaidlustatud otsuse põhjendus 305).
- 292 Kui esimesena nimetatud käitumine ei tekita mingeid probleeme vaba ja moonutamata konkurentsi toimimise aspektist, siis ei ole see nii teisena nimetatud käitumise puhul, mis on vastuolus nõudega, mille kohaselt peab iga turuosaline otsustama sõltumatult, mil viisil ta kavatseb ühisturul tegutseda; selle sõltumatuse nõudega on rangelt vastuolus igasugune turuosaliste omavaheline otsene või kaudne suhtlemine, mille eesmärk või toime on olemasoleva või potentsiaalse konkurendi käitumise mõjutamine turul või see, et sellisele konkurendile antakse teada, kuidas ettevõtja ise on otsustanud käituda või kavatseb hakata turul käituma (eespool punktis 56 viidatud kohtuotsus Suiker Unie jt vs. komisjon, punktid 173 ja 174, ning Üldkohtu 11. detsembri 2003. aasta otsus kohtuasjas T-61/99: *Adriatica di Navigazione vs. komisjon*, EKL 2003, lk II-5349, punkt 89).
- 293 Banaanide maaletooja isiklikku hinnangut avalikule ja kättesaadavale teabele tootmispiirkonda mõjutava ilmastikunähtuse kohta ei saa segi ajada kahe konkurendi ühise hinnanguga sellele nähtusele, millele lisandub teatud juhul muu teave turuolukorda ja selle mõju kohta tegevussektori arengule väga vähe aega enne nende konkurentide referentshinna kindlaksmääramist.
- 294 Tuleb meenutada, et Dole selgitas, et läbirääkimistel Chiquitaga „hõlmas hinnang turuolukorrale ilmastikutingimusi, küpsetajate valduses olevat kollaste banaanide varu, hinnangulist roheliste banaanide varu sadamates ja muid tegureid, mis mõjutasid pakkumist võrreldes nõudmisega”.
- 295 Seega märkis komisjon vaidlustatud otsuse põhjendustes 160–189 õigesti, et „isegi kui teave erinevate arutlusteemade kohta võis olla pärit muudest allikatest [...], ei saanud seda olla nendel teemadel avaldatud konkurentide arvamused, mida kahepoolsetel aruteludel vahetati”.

Asjassepuutuva turu peamiste tunnuste arvessevõtmine

- 296 Hagejad heidavad komisjonile peamiselt ette seda, et ta ei võtnud absoluutselt arvesse turutingimusi ega esitanud seega selles küsimuses mingeid põhjendusi, ehk teisisõnu, komisjon ei seletanud selgelt ja ühemõtteliselt, mil viisil ta võttis arvesse turutingimusi selle tuvastamisel, et teabevahetus oli käsitletav EÜ artikli 81 rikkumisena. Hagejad heidavad ka komisjonile ette üldiselt turule antud väära hinnangut.
- Õiguslik raamistik
- 297 Hagejad toonitavad, et tegevussektorile kohaldati spetsiifilist õiguslikku regulatsiooni, mille tõttu määrati tarned kindlaks tariifikvootide süsteemi raames.
- 298 Esiteks, mis puudutab argumenti põhjendamiskohustuse rikkumise kohta selles küsimuses, siis tuleneb vaidlustatud otsuse põhjendustest 36–40, 129–137, 278 ja 279, et komisjon võttis arvesse ja uuris piisavalt ja ühemõtteliselt banaanisektori õiguslikku raamistikku faktiliste asjaolude asetleidmise ajal oma hinnangus Dole'i tegevuse kooskõlale EÜ artikli 81 lõikega 1, st ta uuris määrust nr 404/93.
- 299 Sellest tuleneb, et komisjonile ei saa ette heita EÜ artikli 253 rikkumist seoses asjassepuutuva teabevahetuse õigusliku raamistikuga.
- 300 Teiseks, mis puudutab komisjoni analüüsi asjakohasust, siis on oluline toonitada, et asjassepuutuval perioodil toimus banaanide import ühendusse litsentsisüsteemi alusel. Komisjon märkis vaidlustatud otsuse põhjenduses 37, et litsentsi saamiseks taotluse esitamisel pidid ettevõtjad olema andnud tagatise ja suur osa litsentseeritud kogustest läks kaua tegutsenud ettevõtjatele, erinevalt „uutest tulijatest” või „lühikest aega tegutsenud ettevõtjatest” (alates 1. juulist 2001), mis näitab teatud tõkete olemasolu turule sisenemisel.
- 301 Banaanide impordikvoodid määrati kindlaks igal aastal ning need jaotati kvartalite kaupa, kusjuures ühe kalendriaasta kvartalite vahel esines teatud piiratud paindlikkus. Komisjon täpsustab, et kvoodisüsteemi arvestades määrati seega kindlaks kogu ühenduse territooriumile imporditavate banaanide kogumaht ühes asjassepuutuva perioodi kvartalis, kusjuures kvartalite vahel võis esineda piiratud paindlikkust, sest olulised tegurid motiveerisid litsentsiaate tagama, et neid litsentse kasutataks asjassepuutuva kvartali jooksul (vaidlustatud otsuse põhjendus 134).
- 302 Nagu märgivad ka hagejad, oli see, et kogu väidetava rikkumise perioodil oli Lõuna-Ameerikast, Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonnast (AKV) banaanide tarne tegelikult ette nähtud määruses nr 404/93, tegur, millel on hindade kindlaksmääramisel ilmselgelt oluline roll.
- 303 Nimetatud õigusliku regulatsiooni olulisus pakkumise taseme aspektist ja asjaolu, et see panustas teatud läbipaistvusesse turul, lubavad järeldada, et hinnad banaaniturul ei kujunenud täielikult vaba nõudluse ja pakkumise alusel.
- 304 See järeldus ei ole aga vastuolus komisjoni järeldusega asjassepuutuva tegevuse konkurentsivastase eesmärgi kohta.
- 305 Esiteks, komisjon võttis igati arvesse banaanisektori üht peamist tunnust, milleks on selle korraldus nädalaste tsüklitena.
- 306 Komisjon toonitab õigesti, et turgude ühine korraldus ei määranud ette kindlaks liitu ja veelgi vähem asjassepuutuvale geograafilisele territooriumile imporditavate ja seal turustatavate banaanide arvu teatud konkreetsetel nädalal.

307 Nädalaste tsüklitena toimivat turgu arvestades võis komisjon seega tuvastada, et roheliste banaanide väljasaatmine Põhja-Euroopa sadamatesse määrati konkreetse nädala suhtes kindlaks tootmis- ja väljasaatmisotsuste alusel, mille võtsid vastu tootjad ja maaletoojad (vaidlustatud otsuse põhjendused 131–135), kellel oli seega teatud hindamisruum turul saada oleva koguse suhtes.

308 Teiseks, komisjon võttis ka arvesse spetsiifilist olukorda seoses ühel konkreetset nädalal Põhja-Euroopas saada oleva banaanikogusega, mida mainitakse vaidlustatud otsuse põhjenduses 136 järgmises sõnastuses:

„Komisjoni käsutuses olevad arvukad dokumendid näitavad, et enne iganädalast referentshinna kindlaksmääramist vahetasid ettevõtjad esmaspäevast kuni kolmapäeviti teavet [...] Põhja-Euroopa sadamatesse jõudvate banaanisaadetiste kohta. Selle teabevahetuse kaudu edastati andmeid ettevõtjate endi banaanikoguste kohta, mille saabumine oli üldjuhul ette nähtud järgmise nädala jooksul. Ettevõtjad mõnavad, et selline teabevahetus leidis aset. Lisaks või alternatiivina tuginesid maaletoojad sellisele teabele banaanide saabumise kohta, mis oli kättesaadav erinevatest avalikest ja eraallikatest kaubanduslike teabeteenistuste vahendusel. Seega hetkel, mil ettevõtjad pidasid läbirääkimisi enne hinna kehtestamist, olid nad alati teadlikud konkurentide banaanikogustest, mis pidid saabuma hiljem, st järgmisel nädalal [...] Põhja-Euroopa sadamatesse [...]”

309 Komisjon täpsustas ka, et kuigi ettevõtjad ei vaidlustanud vastuväiteteatises tehtud järeldust, mille kohaselt teabevahetus koguste kohta toimus regulaarselt iga nädala alguses (esmaspäevast kuni kolmapäeva hommikuni) (vaidlustatud otsuse 179. joonealune märkus), leidis ta, et arvestades vastuväiteteatile ettevõtjate esitatud vastustes toodud argumente, ei lubanud tema käsutuses olevad tõendid järeldada, et teabevahetusel müüdavate koguste kohta oli konkurentsivastane eesmärk või et see oli rikkumise lahutamatu osa (vaidlustatud otsuse põhjendus 272).

310 Komisjon märkis aga, et enne hinna kehtestamist toimunud läbirääkimistel osalejad suhtlesid omavahel väiksema ebakindluse keskkonnas selles suhtes, milline oli nende konkurentide olukord saabuvate koguste osas ja et koos õigusliku raamistiku loodud turu läbipaistvusega muutis see asjaolu väiksemaks ebakindluse taseme Põhja-Euroopa banaanitööstuses, mis muudab veelgi olulisemaks vajaduse kaitsta allesjäävat ebakindlust konkurentide tulevaste hinnaotsuste ümber (vaidlustatud otsuse põhjendus 272).

311 Kuigi hagejad heidavad komisjonile ette asjassepuutuva tegevuse taustale antud väär hinnangut, ei esita nad ühtegi konkreetset argumenti, milles vaieldaks vastu komisjoni järeldusele banaanisektori ettevõtjate hindamisruumi kohta konkreetset nädalal turul saada oleva koguse suhtes ja nende ettevõtjate informeerituse suhtes saabuvatest banaanilastidest enne hinna kehtestamist toimunud läbirääkimisi.

312 Neid asjaolusid arvestades tuleb märkida, et komisjon võttis Dole'i tegevuse hindamisel õigesti arvesse väiksemat ebakindluse taset Põhja-Euroopa banaanitööstuses ja sellega kaasnevat vajadust kaitsta allesjäävat ebakindlust konkurentide tulevaste hinnaotsuste ümber (vt selle kohta Üldkohtu 15. märtsi 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-25/95, T-26/95, T-30/95-T-32/95, T-34/95-T-39/95, T-42/95-T-46/95, T-48/95, T-50/95-T-65/95, T-68/95-T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ja T-104/95: Cimenteries CBR jt vs. komisjon, EKL 2000, lk II-491, punktid 1088 ja 1856).

– Asjassepuutuva kauba eripära

313 Lisaks vaidlustatud otsuses põhjenduse puudumisele selles küsimuses viitavad hagejad asjaolule, et kuna banaanid on kiiret turustamist nõudev riknev kaup, oli maaletoojatel otstarbekas ja lausa hädavajalik muu hulgas täpselt teada, millised on turutendentsid ja mida arvasid sellest konkurendid, mis seletab, miks paljude banaanimaaletoojate vahel toimus tihe sidepidamine. Prantsuse konkurentsinookogu muide ka tunnistas seda ja võttis arvesse puu- ja juurviljaturgude eripärasid üldise hinnangu raames teabevahetuse mõjude kohta.

314 Esiteks, mis puudutab argumenti põhjendamiskohustuse rikkumise kohta, siis tuleneb vaidlustatud otsuse põhjendustest 278, 279, 290, 300, 303, 341–343, et komisjon uuris piisavalt ja ühemõtteliselt vaidlustatud otsuse adressaatide, sealhulgas Dole'i argumente asjassepuutuva kauba eripära, st selle erakordselt kiire rikkumise kohta.

315 Sellest tuleneb, et komisjonile ei saa ette heita EÜ artikli 253 rikkumist seoses asjassepuutuva kauba eripäraga.

316 Teiseks, mis puudutab komisjoni hinnangu põhjendatust, siis tuleb märkida, et hagejate eespool viidatud argumendis soovitakse, et tuvastataks, et maaletoojate vahelistel läbirääkimistel oli asjassepuutuva kauba eripära arvestades õiguspärane eesmärk – turu tõhususe suurendamine.

317 Nagu märgib õigesti komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 303 – selgitades, et läbirääkimiste eesmärk oli turu tõhus tühjendamine väga kiirelt riknevast kaubast, nagu on banaanid, või turu kaubast tühjendamise hinna kindlaksmääramine –, tunnistasid vaidlustatud otsuse adressaatideks olevad ettevõtjad, et nende läbirääkimised mõjutasid nende hinnaotsuseid. Viimati mainitud asjaolu tuvastamine kinnitab asjassepuutuva tegevuse konkurentsivastast eesmärki.

318 Komisjon lisas vaidlustatud otsuse põhjenduses 303 järgmist:

„[...] kui läbirääkimiste konkurentsivastane eesmärk on tuvastatud, ei saa pooled seda õigustada väitega, et nad soovisid saavutada „suuremat tõhusust”. Selleks et konkurentsivastane kooskõlastatud tegevus [EÜ] artikli 81 kohaldamisalast välja jääks, peavad olema täidetud [EÜ] artikli 81 lõikes 3 sätestatud tingimused [...] Lisaks ei piisa sellest, et läbirääkimised konkurentidega, mille käigus avaldati või arutati kavandatavaid hindu ja hinnategureid, ei toimunud „konkurentsivastases õhkkonnas” [...]”

319 Komisjon tuvastas ka, et EÜ artikli 81 lõike 3 kohaldamise tingimused ei ole täidetud (vaidlustatud otsuse põhjendused 339–343).

320 Hagejate avaldused, milles vaieldakse vastu EÜ artikli 81 lõike 1 rikkumise toimepanemisele ja mis puudutavad seda, et maaletoojatele on kasulik teada konkurentide seisukohti turutendentside kohta, arvestades väga lühikest turustamise aega, mille tingib vajadus müüa paari päeva jooksul terved laadungid kiiresti riknevaid puuvilju, ainult toetavad komisjoni tuvastatud asjaolusid ja tema järeldusi.

321 Lisaks on käesoleva vaidluse lahendamise seisukohast täiesti asjassepuutumatud üldist laadi kaalutlused, mille on esitanud siseriiklik konkurentsiasutus, kellele on esitatud taotlus arvamuse avaldamiseks puu- ja juurviljade tegevussektori majandusliku korralduse kohta antud liikmesriigis.

322 Lõpuks tuleb meenutada, et kohtupraktika kohaselt ei ole suurt tähtsust sellel, et ettevõtjad tegid koostööd eesmärkidel, millest mõned olid õiguspärased. Nii on Euroopa Kohus otsustanud, et kokkulepet võib pidada konkurentsi piirava eesmärgiga kokkuleppeks ka siis, kui selle ainus eesmärk ei ole konkurentsi piirata, vaid kui sellel on ka teisi, õiguspäraseid eesmärke (eespool punktis 68 viidatud kohtuotsus Beef Industry Development Society ja Barry Brothers, punkt 21).

323 Neid asjaolusid arvestades tuleb asuda seisukohale, et hagejad ei ole esitanud ühtegi argumenti, mis seaks kahtluse alla komisjoni hinnangu asjassepuutuva kauba eripära suhtes.

– Nõudluse muutlikkus

324 Viidates vaidlustatud otsuse põhjendustele 35 ja 130, väidavad hagejad, et nõudlus turul oli väga muutlik ja maaletoojal oli võimatu nõudlust kindlalt ette prognoosida, mille tõttu hinnad muutusid igal nädalal.

- 325 Esiteks, mis puudutab argumenti põhjendamiskohustuse rikkumise kohta, siis nagu hagejad ise oma menetlusdokumentides toonitavad, tõstatas komisjon selgelt küsimuse nõudluse kohta turul, märkides, et „[b]anaane võetakse kaubanduses kui kaupa, mis on saadaval aasta läbi ja mille nõudlus on natuke suurem aasta esimesel poolel ja väiksem teisel poolel, eelkõige suvel” (vaidlustatud otsuse põhjendus 35); seega on välistatud, et komisjon rikkus selles küsimuses oma põhjendamiskohustust.
- 326 Teiseks, mis puudutab komisjoni hinnangu põhjendatust, siis tuleb märkida, et tema järeldust, millele viidatakse eespool punktis 325, ei saa samastada, nagu teevad hagejad, järeldusega maaletoojate võimatuse kohta nõudlust kindlalt ette prognoosida. Viimati mainitud seisukoht, mis on välja toodud vaidlustatud otsuse põhjenduses 130, on vaid viide Del Monte avaldustele.
- 327 Lisaks tuleb esiteks märkida, et komisjon tõi esile (vaidlustatud otsuse põhjendus 131) – ilma et hagejad sellele vastu vaidleks – maaletoojate otsustusvõimet Põhja-Euroopa sadamatesse igal nädalal saabuvate banaanikoguste kindlaksmääramise ja nende Põhja-Euroopasse, Ida-Euroopasse ja EFTA-sse kuuluvate eri liikmesriikide vahel ärajagamise osas, st olukorda, mis on omane kohanemisvõimelisele ja paindlikule turule pakkumise seisukohast.
- 328 Teiseks, hagejate avaldused seoses nõudluse muutlikkuse ja selle väidetavate tagajärgede, st hindade igapäevase muutumisega on kooskõlas komisjoni järeldustega konkurentsi piirava kooskõlastatud tegevuse olemasolu kohta ja isegi toetavad neid järeldusi.
- 329 Mis puudutab kahepoolsete läbirääkimiste sisu, siis toonitas komisjon õigesti, et asjassepuutuvad ettevõtjad arutasid pakkumise ja nõudluse tingimusi, teisisõnu hinnategureid, hinnates muu hulgas ühiselt nõudluse taset. Selle kohta tuleb meenutada Dole'i täpsustust, et tema aruteludes Weichertiga „hinnati tulevast turunõudlust turu olukorda arutades ([st arutati küsimust], kas sadamates oli ennetavalt üleliigseid importkoguseid või kas kauplused ei olnud kollaste banaanide küpsetajate koguseid tellinud tarbijate väheneva nõudluse tõttu)” (vaidlustatud otsuse põhjendus 183).
- 330 10. aprilli 2007. aasta majandusuuringus, mille Dole esitas haldusmenetluses, on märgitud, et banaanide nõudlus muutus igal nädalal olenevalt mitmest ettenähtavast või ettenähtamatust tegurist ja et seda ebakindlust arvestades pidi DFFE leidma ideaalse hinna, mis võimaldas tal saavutada tasakaalu talle tarnitava koguse ja selle muutuva nõudluse vahel, arvestades banaanide vananemisega seotud riske ja kulu. Veel on täpsustatud, et „tegur, mis mõjutab klientide ostetavat lõppkogust, on hind, mistõttu on erinevalt pakkumisest nõudlus hinna suhtes paindlik”.
- 331 Arvestades sellise turu konteksti, mida iseloomustab ka maaletoojate vaheline teabevahetuse süsteem, mille esemeks on sadamatesse igal nädalal saabuvad banaanikogused, õigustavad Dole'i seisukohad seoses nõudlusega komisjoni järeldusi selle kohta, et hind oli asjassepuutuva tegevussektori konkurentsi võtmeteguriks (vaidlustatud otsuse põhjendus 261) ja et kindlasti on vaja kaitsta banaaniturul allesjäävat ebakindlust konkurentide tulevaste hinnaotsuste ümber (vaidlustatud otsuse põhjendus 272).

– Turu struktuur

- 332 Hagejad toonitavad, et piiratud teabevahetus toimus turul, mis ei ole tugevalt koondunud või oligopoolne. Pärast seda, kui komisjon oli vastuväiteteatise lõikes 406 vastupidist väitnud, tuvastas ta seejärel ilma mingi põhjendusega, et see tegur ei ole asjassepuutuv (vaidlustatud otsuse põhjendus 280), lükates nii tagasi ülekaalukad tõendid konkurentsi esinemise kohta asjassepuutuval turul. Lisaks hõlmas väidetav rikkumine vähem kui poolt turust, ehk 45–50% väärtuselt või 40–45% mahult (vaidlustatud otsuse põhjendus 31), kui võtta aluseks liialdatud arvandmed, mille esitas komisjon, kes ei täpsustanud selgelt selle turuosa arvutamist, mis tegelikult oli alla 25% Põhja-Euroopa kõige suuremal turul Saksamaal. See turuosa suurusjärk muudab ilmselgelt alusetuks väite, et asjassepuutuvat teabevahetust võidi kasutada hinnatõusule kaasa aitamiseks tegevussektori tasemel.

- 333 Esiteks, mis puudutab argumenti põhjendamiskohustuse rikkumise kohta, siis tuleb märkida, et turu struktuuri ja sellel konkurentsi esinemise küsimust uuris komisjon piisavalt ja ühemõtteliselt vaidlustatud otsuse põhjendustes 25–31, 280, 281 ja 324.
- 334 Seda järeldust ei saa seada kahtluse alla asjaolu, et vastuväiteteatise lõikes 406 leidis komisjon esialgu, et turg oli oligopoolne – argument, mida vaidlustatud otsuses enam ei esine.
- 335 Tuleb meenutada, et kohtupraktika kohaselt ei pea otsus olema ilmtingimata vastuväiteteatise täpne koopia (Euroopa Kohtu 29. oktoobri 1980. aasta otsus liidetud kohtuasjades 209/78-215/78 ja 218/78: van Landewyck jt vs. komisjon, EKL 1980, lk 3125, punkt 68). Komisjonil peab nimelt olema võimalus võtta otsuses arvesse ettevõtjate vastuseid vastuväiteteatisele. Komisjonil ei õigust mitte üksnes asjassepuutuvate ettevõtjate argumentidega nõustuda või need tagasi lükata, vaid tal on ka õigus analüüsida nende esitatud faktilisi asjaolusid, et loobuda alusetuks osutunud vastuväidetest või kohandada või täiendada vastuväidete põhjenduseks esitatud argumentatsiooni nii faktiliste kui ka õiguslike asjaoludega (Euroopa Kohtu 15. juuli 1970. aasta otsus kohtuasjas 41/69: ACF Chemiefarma vs. komisjon, EKL 1970, lk 661, punkt 92; vt ka eespool punktis 56 viidatud kohtuotsus Suiker Unie jt vs. komisjon, punktid 437 ja 438).
- 336 Komisjon kohandas seega vaidlustatud otsuses, peamiselt vaidlustatud otsuse põhjendustes 280 ja 281, esitatud argumentatsiooni, nagu tal oli selleks õigus pärast ettevõtjatelt vastuväiteteatisele vastuste saamist. Nendes põhjendustes märgib komisjon, et:
- turu struktuur ei ole käesolevas asjas rikkumise tuvastamiseks asjassepuutuv tegur, sest Üldkohus on 12. juuli 2001. aasta otsuses liidetud kohtuasjades T-202/98, T-204/98 ja T-207/98: Tate & Lyle jt vs. komisjon (EKL 2001, lk II-2035, punkt 113) toonitanud, et hinnakartelli puhul on rikkumist ümbritseva turu struktuuri asjassepuutuvus erinev juhtumitest, kus tegemist on turu jagamisega;
 - igal juhul oli pooltel oluline turuosa ja nad olid kolme kõige suurema banaanikaubamärgi varustajad;
 - pooled ei saa õigustada oma osalemist keelatud kokkuleppes avaldusega, et turul on konkurents, ja et juba eesmärgi tõttu rikkumiseks kvalifitseeritava teo olemasoluks ei ole vaja, et kokkulepe välistaks kogu konkurentsi poolte vahel.
- 337 Eespool toodud kaalutlustest tuleneb, et komisjonile ei saa ette heita EÜ artikli 253 rikkumist asjassepuutuva turu struktuuri küsimuses.
- 338 Teiseks, mis puudutab komisjoni hinnangu asjassepuutuvust, siis märgivad hagejad õigesti, et seisukoht, mille kohaselt turu struktuur ei ole asjakohane tegur selleks, et käesolevas asjas rikkumine tuvastada, tuleneb eespool punktis 336 viidatud kohtuotsuse Tate & Lyle jt vs. komisjon väärust tõlgendamisest, kuna selle kohtuotsuse lõigud, millele viidatakse vaidlustatud otsuse põhjenduses 280, ei puuduta rikkumise tuvastamist, vaid määratud trahvi summat.
- 339 Nimelt olgu meenutatud, et kohtupraktika kohaselt peab iga turuosaline otsustama sõltumatult, mil viisil ta kavatses ühisturul tegutseda, ja et kuigi selline sõltumatuse nõue ei välista turuosaliste õigust enda tegevust vastavalt konkurentide juba võetud või tulevikus võetavatele meetmetele mõistlikult kohandada, on selle nõudega rangelt vastuolus igasugune turuosaliste omavaheline otsene või kaudne suhtlemine, millega võidakse mõjutada olemasoleva või potentsiaalse konkurendi käitumist turul, või see, et sellisele konkurendile antakse teada, kuidas turuosaline ise on otsustanud käituda või kavatses hakata turul käituma, kui sellise suhtlemise eesmärk või tagajärg on niisuguste konkurentsitingimuste tekkimine, mis ei vasta kõnealuse turu normaalsetele tingimustele, võttes arvesse kaupade või osutatud teenuste liiki, ettevõtjate suurust ja arvu ning nimetatud turu suurust (eespool punktis 56 viidatud kohtuotsus T-Mobile Netherlands jt, punktid 32 ja 33).

- 340 Kui pakkumine on turul tugevalt koondunud, võivad ettevõtjad teatavate andmete vahetamisega – olenevalt muu hulgas vahetatavate andmete liigist – saada teavet oma konkurentide positsiooni ja äristrateegia kohta turul, millega kahjustatakse sel turul võistluselementi ning suurendatakse salajase kokkuleppe tõenäosust või isegi hõlbustatakse seda. Kui pakkumine on seevastu killustatud, võib konkurentide vahel andmete levitamisel ja vahetamisel olla turu konkurentsiolekorraks neutraalne või isegi positiivne mõju (Euroopa Kohtu 23. novembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-238/05: Asnef-Equifax ja Administración del Estado, EKL 2006, lk I-11125, punkt 58).
- 341 Euroopa Kohus täpsustas samuti, et teabevahetuse süsteemi võib pidada konkurentsioiguse norme rikkuvaks isegi siis, kui asjassepuutuv turg ei ole tugevalt koondunud oligopoolne turg (eespool punktis 62 viidatud kohtuotsus Thyssen Stahl vs. komisjon, punkt 86).
- 342 Oluline on toonitada, et vaidlustatud otsuses märkis komisjon, et lisaks Chiquitale, Weichertile ja Dole'ile müüsid Põhja-Euroopas olulistest kogustes banaane ka kontserni Del Monte äriühingud (mis puudutab nende banaanidega varustamise tegevust), Fyffes ja Leon Van Parys ning Põhja-Euroopas tegutses lisaks nendele ettevõtjatele suur hulk teisi banaane müüvaid ettevõtjaid. Enamus neist olid väikeettevõtjad, kelle tegevus oli koondunud piiratud geograafilisele alale (eriti Saksamaal) (vaidlustatud otsuse põhjendused 21 ja 24).
- 343 Komisjon täpsustab aga, et pooltel oli oluline turuosa ning nad olid kolme kõige suurema kaubamärgi banaanidega varustajad.
- 344 Komisjon selgitab selles küsimuses viisi, kuidas ta määras vaidlustatud otsuse põhjendustes 25–31 kindlaks vaidlustatud otsuse adressaatide ühise osakaalu banaanidega varustamisel.
- 345 Nii hindas komisjon nende väärtuselist ühist osa banaanide müügis, tuginedes teabele, mille olid esitanud need adressaadid ja banaanide maaletoojad Fyffes ja LVP, mis viis ta järelduseni, et väärtuselt oli Chiquita, Dole'i ja Weichert'i müügi osa 2002. aastal kokku umbes 45–50% banaanimüügist Põhja-Euroopas (vaidlustatud otsuse põhjendused 26 ja 27).
- 346 Hagejad on seisukohal, et komisjoni esitatud arvanded on äärmiselt liialdatud ega ole kooskõlas tarbijate seas läbi viidud sõltumatu küsitlusega, mis näitas, et Chiquita, Dole'i ning Del Monte ja Weichert'i äriühingute turuosa kokku oli kõige suuremal turul, st Saksamaal mahult alla 25%.
- 347 Dole esitas nimetatud argumendi juba haldusmenetluses ja komisjon lükkas selle õigustatult vaidlustatud otsuse põhjenduses 29 tagasi järgmiselt:
- „[...] Esiteks on oluline hästi mõista, et vastuväiteteatise komisjoni esitatud hinnang Saksamaa turuosale põhines käesoleva otsuse adressaatide ning LPV ja Fyffesi esitatud andmetel käivate ja muude banaanidega varustajate hinnangulise müügi kohta. Vastuväiteteatise antud komisjoni hinnangus tugineti väärtusele, mitte mahule. Isegi kui sõltumatu turu-uuringute büroo hinnang on õige, saab suurt osa erinevusest selle hinnangu ja komisjoni hinnangu vahel seletada hinnaerinevusega kaubamärgibanaanide ja ilma kaubamärgita banaanide vahel. Teiseks, turu-uuringute büroo arvutas kokku Saksamaal tarbitud banaanid, kuid komisjon hinnangus võetakse arvesse Saksamaal müüdüd banaanid. Maaletoojate poolt Saksamaale tarnitud kõiki banaane ei tarbita aga ilmtingimata selles riigis [...]”
- 348 Samuti nähtub asjassepuutuva uurimistoimiku väljavõtetest, millele viidatakse vastuväiteteatisele esitatud Dole'i vastuse leheküljel 42, et nendes esitatud andmed puudutavad aastat 2004 – samas kui rikkumine lõppes 2002. aastal – ning ainult Saksamaad, kus komisjon tuvastas just mitme väikse turuosalise olemasolu. Samadel põhjustel ei ole rohkem asjassepuutuv ka tabel, milles on välja toodud Dole'i, Chiquita, Del Monte ja teiste Saksa turu varustajate turuosad aastatel 2003–2005.

- 349 Tuleb asuda seisukohale, et käesolevas kohtumenetluses piirduvad hagejad samade dokumentide alusel sama argumendi esitamisega, esitamata ühtki niisugust tõendit, mis räägiks vastu selle argumendi asjassepuutuvuse suhtes antud komisjoni vastusele. Nad ei esita ühtki konkreetset tõendit, mis põhjendaks nende väidet, et Põhja-Euroopa turul oli tugev konkurents.
- 350 Komisjon hindas vaidlustatud otsuses ka Põhja-Euroopa asjassepuutuvate ettevõtjate koguselist müügiosa nende poolt esitatud andmete alusel banaanide koguselise nähtava tarbimise seisukohast, mis tulenes Eurostati (Euroopa Liidu statistikaamet) avaldatud ametlikust statistikast, ning jõudis järeldusele, et Chiquita, Dole'i ja Weichert'i värskete banaanide müük 2002. aastal moodustas koguseliselt umbes 40–45% värskete banaanide nähtavast tarimisest Põhja-Euroopas, kusjuures selle hinnangu tulemus oli natuke väiksem väärtuselisest müügiosast (vaidlustatud otsuse põhjendus 31).
- 351 Hagejad väidavad, et viis, kuidas komisjon turuosad välja arvutas, ei ole väga selge, arvestades, et ta tundub olevat lugejas liitnud kollaste ja roheliste banaanide müügi, kuid nimetajas kasutanud ainult rohelist banaanide (st Eurostati andmed impordi kohta, mis saavad puudutada ainult rohelist banaanide), mis tähendab, et kõik turuosad kokku peavad andma rohkem kui 100%.
- 352 See argumentatsioon tuleb tagasi lükata, kuna see põhineb vääril eeldusel, st roheliste ja kollaste banaanide eristamisel. Olgu meenutatud, et asjassepuutuv kaup on värske banaan, sest hagejad ei ole esitanud tõendeid, mis õigustaksid nende väidet, et tegemist on kahele eri turule kuuluva kahe erineva kaubaga. Vaidlustatud otsus puudutab kõiki banaanide, nii rohelist kui kollasteid, ning komisjon tuvastas selgelt seose Chiquita, Dole'i ja Weichert'i 2002. aasta värskete banaanide müügi ja selle sama kauba nähtava tarbimise vahel.
- 353 Eespool esitatud kaalutlustest nähtub, et komisjon järeldas ja võttis õigesti arvesse asjaolu, et Dole'ile, Chiquitale ja Weichert'ile kuulus oluline osa turust, mida sellest hoolimata, et seda ei saa pidada oligopoolseks turuks, ei iseloomusta killustatud pakkumine.
- 354 Sellest tuleneb, et argumendid põhjendamiskohustuse rikkumise ja asjassepuutuva turu peamiste tunnuste arvessevõtmise osas väär hinnangu andmise kohta tuleb tagasi lükata.

Läbirääkimiste ajakava ja sagedus

- 355 Hagejad märgivad, et kohtupraktika kohaselt on teabevahetuse perioodilisus asjassepuutuv asjaolu hindamiseks, kas see teabevahetus on konkurentsipiirang juba oma eesmärgilt, ja et käesolevas asjas ei hinnanud komisjon seda asjaolu õigesti ega esitanud selgelt ja ühemõttelist põhjenduskäiku, millele ta tugines.
- 356 Esiteks, mis puudutab vaidlustatud otsuse põhjendust läbirääkimiste ajakava ja sageduse küsimuses, siis tuleneb vaidlustatud otsuse põhjendustest 70–75, et läbirääkimised enne hinna kehtestamist Dole'i ja Chiquita vahel toimusid üldjuhul kolmapäeva õhtupoolikul ja mõnikord neljapäeva varahommikul ning Dole'i ja Weichert'i vahel ainult kolmapäeva pärastlõunal, st natuke aega enne seda, kui need ettevõtjad kehtestasid oma referentshinna.
- 357 Mis puudutab Dole'i ja Chiquita vahelisi läbirääkimisi, siis märkis viimane, et need toimusid peaaegu igal nädalal (välja arvatud puhkused ja muud vaheajad). Tema töötaja B telefonikõnede kättesaadavad väljavõtted näitavad aastatel 2000–2002 vähemalt 55 väljuvat kõne H-le (kuid mitte kõnesid H-lt) kolmapäeviti ja vähemalt 53 väljuvat kõne neljapäeva hommikuti, millest 23 kõne (19 nädalal) toimusid enne kl 8.45 ja 18 nendest lausa enne kl 8.30 (st enne Dole'i hinnakoosoleku algust) (17 nädalal) (vaidlustatud otsuse põhjendused 76–78), mis on kooskõlas Chiquita avaldustega, mille kohaselt toimusid tema ja Dole'i vahelised läbirääkimised enne hinna kehtestamist neljapäeva hommikul.

- 358 Dole avaldas, et alates 2000. aastast kuni umbes 2001. aasta sügiseni võtsid tema töötaja H ja B (Chiquita töötaja) omavahel ühendust kahekümnel korral aastas (15 korral kolmapäeval ja 5 korral neljapäeval). Lisaks kinnitas Dole, et alates 2001. aasta sügisest kuni umbes ajavahemikuni 2002–2003 võttis tema töötaja G ühendust Chiquita kontaktisikutega ehk ligikaudu kümnel korral aastas. Dole'i sõnul võis juhtuda, et 2001. aasta sügisest kuni 2002. aasta detsembrini leidsid sel teemal H ja B vahel aset paar telefonikõne, kuid et „H-I [...] ei ole mingeid mälestusi niisuguste kõnede kohta sel perioodil” (vaidlustatud otsuse põhjendus 79).
- 359 Vastuses vastuväiteteatisele hindas Dole kättesaadavate telefonikõnede väljavõtete alusel kolmapäeva pärastlõunal toimunud kontaktide arvuks 55 ja neljapäeva hommikul toimunud kontaktide arvuks 58, olenemata viimaste toimumise kestusest (vaidlustatud otsuse põhjendus 77 ja 92. joonealune märkus).
- 360 Samuti on märgitud vaidlustatud otsuse põhjenduses 153, et Dole ise oli seisukohal, et Chiquitaga toimunud läbirääkimistel vahetati vähemalt pooltel kordadel teavet referentshinna suunda näitavate tendentside kohta.
- 361 Mis puudutab Dole'i ja Weichert'i vahelisi läbirääkimisi, mille kohta ei olnud ühtegi telefonikõnede väljavõtet, siis märkis Dole kõigepealt vastuses teabenõuetele, et ta pidas Weichertiga läbirääkimisi „peaaegu igal nädalal”, st umbes neljakümnel nädalal aastas, enne kui ta märkis vastuses vastuväiteteatisele, et „turutingimuste teemalised vestlused toimusid töölähetuste ja muude tööülesannete tõttu umbes igal teisel nädalal” – põhjus, mis esitati juba vastuses teabenõuetele õigustamaks väidetavate läbirääkimiste arvu (vaidlustatud otsuse põhjendused 87 ja 88).
- 362 Vastuses 15. detsembri 2006. aasta teabenõudele avaldas Weichert, et läbirääkimised Dole'iga ei toimunud igal kolmapäeval, vaid keskmiselt üks või kaks korda kuus. Vastates komisjonile, kes palus 5. veebruaril 2007 Weichertil esitada konkreetne nädalate arv aastas, kinnitas ta, et tema töötajad pidasid Dole'iga läbirääkimisi umbes 20–25 nädalal aastas (vaidlustatud otsuse põhjendus 87).
- 363 Edasi kinnitas Weichert vastuses vastuväiteteatisele, et ta pidas Dole'iga ühendust „keskmiselt mitte rohkem kui üks või kaks korda kuus”, ilma et ta oleks uuesti otseselt käsitlenud algset hinnangut, mille kohaselt võeti ühendust igal nädalal; selle alusel järeldas komisjon, et sageduseks oli umbes 20–25 nädalat aastas, mis oli kooskõlas Dole'i avaldustega (vaidlustatud otsuse põhjendused 90 ja 91).
- 364 Nii kogutud teabe alusel järeldas komisjon, et läbirääkimisi peeti piisavalt järjekindlalt selleks, et need moodustaksid läbirääkimiste „skeemi” (vaidlustatud otsuse põhjendused 86 ja 91).
- 365 Eespool esitatud kaalutlustest nähtub, et komisjonile ei saa ette heite mingit EÜ artiklis 253 sätestatud põhjendamiskohustuse rikkumist.
- 366 Teiseks, mis puudutab komisjoni hinnangu põhjendatust, siis väidavad hagejad esiteks, et vaidlustatud otsus on ebatäpne neile süüks pandud läbirääkimiste sisu, täpsemalt „hinnategurite” mõiste osas, et kritiseerida teabevahetuse toimumise kordadega seotud komisjoni analüüsi asjaspeputuvust.
- 367 Nad väidavad kõigepealt, et vaidlustatud otsuse ükski osa ei võimalda Dole'il teada saada, kas mõni konkreetne arutelu mis tahes tõstatatud teemal on EÜ artikli 81 kohaselt käsitatav konkurentsipiiranguna juba oma eesmärgilt.
- 368 Olgu meenutatud, et mis puudutab tingimusi, mille esinemisel võib õigusvastase kooskõlastamise pidada asetleidnuks konkurentide vahel toimunud kontaktide arvu ja korrapärasuse küsimuse seisukohast, siis tuleneb kohtupraktikast, et nii kooskõlastamise eesmärk kui turule omased asjaolud võimaldavad selgitada, kui sageli, milliste ajavahemike tagant ja viisil konkurendid üksteisega ühendust pidasid, et saavutada kooskõlastatud tegevus turul. Nimelt kui ettevõtjad sõlmivad keelatud kokkuleppe, mis hõlmab ettevõtjate turukäitumist puudutavate paljude aspektide keerulist kooskõlastamist, võib neil selleks olla vaja korrapäraselt suhelda pika ajavahemiku jooksul. Kui aga kooskõlastamine on

- sporaadiline ja selle eesmärk on ühte konkreetset konkurentsiaspekti puudutava turukäitumise kooskõlastamine, siis võib ühekordne ühendusevõtmine olla piisav, et saavutada ettevõtjate soovitud konkurentsivastane eesmärk (eespool punktis 56 viidatud kohtuotsus T-Mobile Netherlands jt, punkt 60).
- 369 Euroopa Kohus täpsustas, et oluline ei ole ju mitte niivõrd asjassepuutuvate ettevõtjate kohtumiste arv, kui vastus küsimusele, kas asetleidnud kontakt või kontaktid võimaldasid ettevõtjatel arvestada konkurentidega vahetatud teavet oma käitumise kindlaksmääramiseks asjaomasel turul ning valida teadlikult konkurentsiriskide asemel ettevõtjatevaheline koostöö. Kui on võimalik tuvastada, et need ettevõtjad saavutasid kokkuleppe ja jäid turul tegutsema, võib õigustatult nõuda, et nad esitaksid tõendeid selle kohta, et see kokkulepe ei mõjutanud nende käitumist nimetatud turul (eespool punktis 56 viidatud kohtuotsus T-Mobile Netherlands jt, punkt 61).
- 370 Käesolevas asjas tuleneb vaidlustatud otsusest (vt muu hulgas põhjendused 262, 263, 265 ja 269), et komisjon hindas konkreetset tegevust, st Dole'i kahepoolseid läbirääkimisi Chiquita ja Weichertiga enne oma referentshindade kindlaksmääramist, arvestades selle tegevuse konkreetset sisu, ulatust ning õiguslikku ja majanduslikku tausta. Selles hinnangus analüüsis komisjon teabevahetuse korrapärasust, järeldades, et kõik läbirääkimised toimusid sama „skeemi” või läbirääkimiste ühtse mehhanismi raames. Selle üldise hinnangu alusel tuvastas komisjon, et need läbirääkimised enne hinna kehtestamist, mida Dole pidas oma kahe konkurendiga, moodustasid kogumis konkurentsivastase eesmärgiga kooskõlastatud tegevuse.
- 371 Vastuseks argumentidele, mille kohaselt läbirääkimised enne hinna kehtestamist olid sporaadilised või ebaregulaarsed, lisab komisjon, et see, kas läbirääkimised ei toimunud süstemaatiliselt või reeglipäraselt, ei olnud rikkumise olemasolu tuvastamiseks kindlasti määrav, arvestades, et ükskult võetuna oli igal seda laadi läbirääkimisel konkurentsivastane eesmärk (vaidlustatud otsuse põhjendus 270).
- 372 Olgu märgitud, et vasturepliigis täheldas komisjon mitmel korral, viidates eespool punktis 56 viidatud kohtuotsusele T-Mobile Netherlands jt, et isegi kui kooskõlastatud tegevust viiakse läbi selles osalevate ettevõtjate ühe ainsa koosoleku tulemusena, võib tegemist olla rikkumisega, ning et tema hinnang vaidlustatud otsuses on seega kooskõlas kohtupraktikas kehtestatud kriteeriumiga.
- 373 Kuivõrd komisjon tahtis öelda, et isegi kui eeldada, et tema tuvastatud läbirääkimiste sagedus ja tema järelendus järjekindla läbirääkimiste „skeemi” kohta ei osutu õigeks, piisab keelatud koostöö tuvastamiseks ühest ainsast läbirääkimisest enne hinna kehtestamist Dole'i ja tema konkurentide vahel igal aastal ajavahemikus 2000–2002, siis tuleb see argument tagasi lükata, arvestades ette heidetud koostöö spetsiifilist eesmärki ja nädalaste tsüklitena toimivat turgu. Kuid vastupidi ei saa komisjonilt nõuda, et ta tõendaks enne hinna kehtestamist peetud läbirääkimiste toimumist igal nädalal kogu rikkumise perioodi suhtes, sest piisab, kui tõendatud on teatud hulga teabevahetuse tegelik toimumine, mis lubab kindlaks teha teabe edastamise süsteemi olemasolu. Selles küsimuses on oluline toonitada, et maaletoojate referentshinnad ei muutunud igal nädalal, nagu see nähtub Chiquita hinna sisearuannetest.
- 374 Edasi märgivad hagejad, et komisjon ei näidanud kusagil selgelt ära neid läbirääkimiste teemasid, mis olid juba oma eesmärgilt konkurentsipiirangud, kuigi see küsimus mõjutab neile süüks pandavate läbirääkimiste arvu kindlaksmääramist. Nad väidavad, et nad ei saa hästi aru, kas väidetavalt väärad läbirääkimiste arvutused ei sisalda mitte ekslikult niisuguseid läbirääkimisi, milles piirduti koguste kohta teabe arutamise, „vestlusega tööstussektori üle üldiselt (töötajate lahkumine või uute töötajate töölevõtmine, ühissettevõtted [ja] teatatud omandamised, jne.)”, ja märgivad, et kui välja arvata Euroopa ilmastikutingimustega seotud teemad, oleks süüks pandavate läbirääkimiste arv paratamatult väiksem.

- 375 Kõigepealt tuleb meenutada, et komisjon eristas kahte liiki vahetatud teavet: esiteks hinnategureid, st järgmise nädala referentshindade kindlaksmääramiseks olulisi tegureid, ning teiseks hinnatendentse või vihjeid järgmise nädala referentshindade kohta enne nende referentshindade kindlaksmääramist, kusjuures komisjon liigitas need teabevahetused üldise kvalifikatsiooni alla „läbirääkimised enne hinna kehtestamist”.
- 376 Läbirääkimiste sisu kindlaksmääramisel tugineti Dole'i enda ja tema konkurentide avaldustele ning dokumentaalsetele tõenditele; vaidlustatud otsusest (vaidlustatud otsuse põhjendused 136, 149 ja 185) nähtub selgelt, et hagejate viidatud teemade osas oli ainult teabevahetus imporditavate koguste kohta teema, mis nende hulka ei kuulunud.
- 377 Nagu mainitud eespool punktis 264, kordab väljend „hinnategurid” Dole'i enda täiesti selgeid avaldusi arutelude asetleidmise kohta niisuguste tegurite üle, „mis mõjutasid pakkumist võrreldes nõudmisega”. Mis puudutab ilmastikutingimusi, siis täpsustas Dole ühe teabenõude vastuse kaaskirjas, et „Dole'i referentshinna kehtestamiseks oli üheks võtmeteabeks” muu hulgas nii kogu sektori liitu imporditav kaubamaht ja küpsetajate kogused kui ka ilmastikutingimused.
- 378 Haldusmenetluses Dole'i esitatud 10. aprilli 2007. aasta majandusuuringus on märgitud, et banaanide nõudlus muutus igal nädalal olenevalt mitmest ettenähtavast või ettenägematust tegurist, kusjuures selgelt viidati „ilmastikutingimustele” kui ühele nendest teguritest.
- 379 Lisaks möönavad hagejad menetluskirjeldustes enne referentshinna kehtestamist banaanide maaletoojate vaheliste kahepoolsete läbirääkimiste toimumist turu „üldiste uudiste” või „võimalike tendentside” teemal. Nad märgivad hagiavalduses, et väidetaval rikkumise perioodil pidas DFFE iga neljapäeva hommikul sisekoosoleku, millel hinnati eraldi toimikus asuvat „kogu teavet, mille äriühing oli kogunud”, et üritada hinnata turutingimusi. DFFE määras seejärel kogu selle teabe alusel nädala referentshinna. Konkurentidega vahetatud teave kuulus seega eraldi toimikusse, mis võimaldas Dole'il määratleda oma hinnapoliitikat.
- 380 Mis puudutab läbirääkimisi Weichertiga ja vastuseks ühele teabenõudele, märkis Dole, et „kontaktide eesmärk oli vahetada teavet, et iga maaletooja saaks paremini hinnata turutingimusi”, ja et „kasutades kontaktivõtu tulemusel saadud üldist teavet või üldisi arvamusi turu kohta, hindas Dole tõenäolist nõudlust turul, tõenäolist pakkumist, mis suudab nõudlusele vastata, ja Dole'i esialgse hinnaprognooosi vastavust turu tegelikele tingimustele” (vaidlustatud otsuse põhjendus 195).
- 381 Vastuses vastuväiteteatisele (lk 215) täpsustab Dole, et ta „ei eita, et ta võttis oma referentshinna kehtestamiseks arvesse konkurentidelt saadud teavet ja ka hulka muid tegureid”, kusjuures see Dole'i avaldus puudutab tema läbirääkimisi nii Chiquita kui ka Weichertiga (vaidlustatud otsuse põhjendus 229).
- 382 Eespool mainitud selged avaldused nende kogumis välistavad võimaluse, et kahepoolsed arutelud võisid piirduda ainult ühe lihtsa vestlusega tööstussektori üle üldiselt, kuigi asjassepuutuvate ettevõtjate töötajad võisid teatud juhtudel lisaks referentshinna kindlaksmääramiseks olulistele teguritele, hinnatendentsidele või vihjetele hindade kohta käsitada turul tegutsevate ettevõtjate töötajatega seotud süütuid teemasid.
- 383 Edasi on oluline toonitada, et komisjon tuvastas enne hinna kehtestamist toimunud läbirääkimiste sageduse nii Chiquita ühe töötaja lauatelefonil kõnede väljavõtete alusel – mis näitasid ainult Dole'ile tehtud väljuvaid kõnesid – kui ka asjassepuutuvate ettevõtjate avalduste alusel.
- 384 Mis puudutab seda, millistes tingimustes Chiquita, Dole ja Weichert andsid oma hinnangu kahepoolsete läbirääkimiste arvu kohta, siis puudub vaidlus selle üle, et lisaks Chiquita avaldustele, mis sisaldasid tema taotluses trahvide eest kaitse saamiseks ja sellele lisatud dokumentides, vastasid asjassepuutuvad ettevõtjad nii komisjoni esitatud teabenõuetele kui ka vastuväiteteatisele.

- 385 Vastuväiteteatise eristas komisjon sõnaselgelt koguseid puudutavaid läbirääkimisi „turutingimuste, hinnatendentside ja referentshinna vihjetega” seotud läbirääkimistest, kusjuures esimesed toimusid enne teisi. Vastuväiteteatise adressaadiks olevate ettevõtjate vastused olid seega esitatud selgel alusel.
- 386 Olukord on eriti selge Dole'i ning tema ja Chiquita vaheliste suhete osas, kuna Dole esitas vastuses vastuväiteteatisele ühe Chiquita töötaja telefonikõnede väljavõtte alusel oma enda arvutuse seoses läbirääkimistega enne hinna kehtestamist ning kuna komisjon tuvastas lõpuks Dole'i omaks võetud arvu, st 55 kõnet kolmapäeva pärastlõunati ja 53 kõnet kokku 58-st neljapäeva hommikuti toimunud kõnest, mille Dole omaks võttis, olles välja arvanud väga lühikesed kõned (vaidlustatud otsuse põhjendused 77 ja 78).
- 387 Mis puudutab Dole'i ja Weichert'i vahelisi suhteid, siis järeldas komisjon, et läbirääkimised toimusid umbes 20–25 nädalal aastas, mis vastab 5. veebruari 2007. aasta teabenõudele Weichert'i vastuses esitatud hinnangule ning oli kooskõlas vastuväiteteatise vastuses esitatud Dole'i hinnanguga, mille kohaselt „turutingimuste kohta teabe vahetamine toimus umbes igal teisel nädalal” (vaidlustatud otsuse põhjendus 91).
- 388 Olgu esiteks märgitud, et Weichert ise eristab vastuses 15. detsembri 2006. aasta teabenõudele selgelt läbirääkimisi koguste üle läbirääkimistest turutingimuste ja ametlike hindade arengu üle, ning teiseks, et 5. veebruari 2007. aasta teabenõudes pidas komisjon konkreetset silmas ainult viimaseid, paludes Weichert'il täpsustada nende sagedust nädalate arvuna aastas.
- 389 Teiseks, hagejad väidavad, et komisjoni tuvastatud arvud ei võimalda tuvastada läbirääkimiste korrapärasust, arvestades, et need toimusid etteplaneerimatult, ega põhjendada sellest tulenevat järeldust referentshinna õigusvastase kooskõlastamise kohta.
- 390 Nad märgivad kõigepealt, et komisjoni tähelepanek „umbes 20” läbirääkimise kohta aastas Chiquitaga viitab tegelikkusest suuremale korrapärasusele, kuna läbirääkimiste täpse arvu uurimus aasta lõikes näitab, et Dole ja Chiquita vahel toimus 2000. aasta kolmapäeva pärastlõunati ainult 7 kahepoolset läbirääkimist.
- 391 Mis puudutab Dole'i vastust vastuväiteteatisele, siis on näha, et selles on tahtlikult esitatud puudulikud arvanded, kuna välja on jäetud neljapäeva hommikuti toimunud läbirääkimised. Selles vastuses ja kättesaadavate telefonikõnede väljavõtte alusel täpsustab Dole, et 2000. aastal toimus 7 läbirääkimist kolmapäeva pärastlõunal ja 10 neljapäeval, 2001. aastal toimus 24 läbirääkimist kolmapäeva pärastlõunal ja 37 neljapäeval, 2002. aastal toimus 24 läbirääkimist kolmapäeva pärastlõunal ja 11 neljapäeval, ehk 55 kõne kolmapäeval ja 58 neljapäeva hommikul (mida komisjon vähendas 53 kõnele pärast väga lühiajaliste telefonikõnede väljajätmist).
- 392 Dole ei vaidle vastu sellele, et telefonikõnede väljavõtted näitavad, et nendest 53 kõnest toimusid 22 neljapäeviti enne kl 8.45 või 18 nendest lausa enne kl 8.30, olles täheldanud, et Dole'i ja Chiquita hinna sisekoosolekud algasid üldjuhul vastavalt kl 8.30 ja kl 8.45 või lausa kl 9.00 (vaidlustatud otsuse põhjendused 78 ja 85).
- 393 Dole tunnistab ka, et 20 nädalal pidas ta Chiquitaga sidet nii kolmapäeviti kui neljapäeva hommikuti, kusjuures komisjon vähendas seda arvu 17 nädalale, olles välistanud lühivestlused (vaidlustatud otsuse põhjendus 84).
- 394 Lisaks tulenevad eespool mainitud arvanded komisjoni toimikus olevast Chiquita kättesaadavate telefonikõnede väljavõtte analüüsist, mis näitab ainult väljuvaid kõnesid, mitte Dole'i kõnesid Chiquitale. Kuid Dole avaldas vastustes 30. märtsi 2006 ja 27. veebruari 2007. aasta teabenõuetele, et teatud juhtudel helistasid tema töötajad Chiquita töötajatele.

- 395 Dole märkis niisiis, et „mõnel harval korral võis juhtuda, et [H] võttis ühendust B-ga kolmapäeva pärastlõunal, kui Dole ei olnud temast kolmapäeva pärastlõunal kuulnud, eriti kui turu arengus toimus midagi ebatavalist” ja et „[G] võttis Chiquitaga ühendust ainult juhul, kui viimane talle ei helistanud” (vaidlustatud otsuse põhjendus 61).
- 396 Nende vastuste sõnastus näitab seda, et enamikul kordadest näitas kontaktivõtu initsiatiivi üles Chiquita, kuid ka seda, et asjassepuutuvate ettevõtjate töötajate telefonisuhtluses esines teatud järjepidevus, kusjuures Dole'i töötajad näitasid Chiquita töötajate asemel salajase kontaktivõtu initsiatiivi ise, üles kui viimased vaikisid.
- 397 Dole'i kõnesid Chiquitale tuleb seega kahepoolsete läbirääkimiste sageduse hindamisel arvesse võtta, kusjuures olgu märgitud, et Dole ei esitanud, nagu komisjon temalt palus, väljavõtteid tema nende töötajate lauatelefoni kõnedest, kes pidasid kahepoolseid läbirääkimisi (vaidlustatud otsuse 64. joonealune märkus).
- 398 Hagejad märgivad edasi, et väidetava rikkumise perioodil toimus 156 iganädalast referentshinna kindlaksmääramise koosolekut ja seega on raske aru saada, kuidas teabevahetusel, nagu komisjon seda vaidlustatud otsuses arvutab (55 läbirääkimist Dole'i ja Chiquita vahel ning 60–75 läbirääkimist Dole'i ning Del Montest ja Weichertist moodustuva ettevõtte vahel), sai olla niisugune olulisus, nagu komisjon sellele omistab, kuna peaaegu kahel kolmandikul juhtudest määrati nädala referentshinnad kindlaks ilma mis tahes seda laadi läbirääkimiseta.
- 399 Selles argumentatsioonis esitatakse jälle Chiquitaga peetud läbirääkimised ainult osaliselt samadel põhjustel, mida on mainitud eespool punktides 391–397.
- 400 Lisaks ei ole Dole'i puhtalt aritmeetiline lähenemine, mis põhineb ainult iganädalase referentshinna kehtestamise koosolekute koguarvu ja kahepoolsete läbirääkimiste võrdlusel, oma olemuselt vastuolus komisjoni järeldusega asjaolu kohta, et asjassepuutuvad läbirääkimised olid piisavalt järjepidevad teaberingluse väljakujunenud mehhanismi moodustamiseks.
- 401 Dole'i, Chiquita ja Weichert omaks võetud läbirääkimiste suur arv, nende tõenäoline sisu, asjaolu, et neid pidasid regulaarselt samad isikud ajakava ja sidevahendite osas peaaegu identse toimimismehhanismi abil, asjaolu, et neid peeti vähemalt kolme aasta jooksul ilma, et ükski ettevõtja viitaks mõnelegi teabevahetuse katkestusele, Dole'i avaldused Chiquita töötajaga kontakteerumise kohta, kui Dole „ei olnud temast kolmapäeva pärastlõunal kuulnud”, Dole'i ja Chiquita avaldused vahetatud teabe olulisuse kohta referentshinna kehtestamiseks ja Chiquita 8. augusti 2002. aasta ettevõtjasisene e-kiri (vaidlustatud otsuse põhjendused 172 ja järgnevad põhjendused), mis näitab Dole'i ühe hinnaotsuse erakorralisust, kuna see tehti Chiquitaga eelnevalt konsulteerimata, võimaldavad järeldada, et komisjon tuvastas õigesti läbirääkimiste „skeemi” või süsteemi olemasolu, mida ettevõtjad võisid vastavalt vajadusele kasutada.
- 402 See mehhanism võimaldas luua vastastikuse kindluse õhustiku nende tuleviku hinnapoliitika suhtes (eespool punktis 336 viidatud kohtuotsus Tate & Lyle jt vs. komisjon, punkt 60), mida tugevdas veelgi hilisem referentshindade üksteisele edastamine pärast seda, kui need olid neljapäeva hommikul kindlaks määratud.
- 403 Kuigi osa vahetatud teabest võis olla saadud muudest allikatest, võimaldas sisseseatud teabevahetuse süsteem ettevõtjatel olla selle teabega kursis kergemini, kiiremini ja otseselt (eespool punktis 336 viidatud kohtuotsus Tate & Lyle jt vs. komisjon, punkt 60) ning anda sellele ühine ajakohane hinnang.
- 404 Tuleb asuda seisukohale, et vahetatud andmed ise olid piisava strateegilise tähtsusega oma väga aktuaalse laadi ja pika ajavahemiku jooksul väga lähestikku toimunud läbirääkimiste tõttu.

- 405 Selle korrapärase ja ajaliselt lähestikku toimuva tulevaste referentshindade alase teabe jagamise mõjul suurenes kunstlikult läbipaistvus turul, kus – nagu märgiti eespool punktis 310 – oli konkurents juba väiksem, arvestades spetsiifilist õiguslikku raamistikku ja eelnevat teabevahetust Põhja-Euroopasse saabuvate banaanikoguste kohta (vt selle kohta Euroopa Kohtu 7. jaanuari 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P: Aalborg Portland jt vs. komisjon, EKL 2004, lk I-123, punkt 281).
- 406 Kolmandaks väidavad hagejad, et kui läbirääkimiste eesmärk oleks olnud kolme maaletooja iganädalaste referentshindade kooskõlastamine, oleks samal nädalal pidanud samade maaletoojate vahel toimuma samad läbirääkimised.
- 407 See argument on asjassepuutumatu, arvestades asjaolu, et komisjon heidab Dole'ile ette osalemist kooskõlastatud tegevuses, mis seisnes kahepoolsetes läbirääkimistes esiteks Chiquitaga ja teiseks Weichertiga, et kõik läbirääkimised puudutasid hinnategureid, st järgmise nädala referentshindade kindlaksmääramiseks olulisi tegureid ja/või hinnatendentse või vihjeid järgmise nädala referentshindade kohta, ja et nende läbirääkimiste kogum moodustas teaberingluse süsteemi, mida ettevõtjad võisid vastavalt vajadusele kasutada.
- 408 Neid asjaolusid arvestades tuleb tagasi lükata hagejate argumentatsioon läbirääkimiste sageduse väära hindamise kohta.

Kahepoolsete läbirääkimiste eesmärk

- 409 Hagejad väidavad, et komisjon on teinud hindamisvea, järeldades Chiquita „subjektiivse tahte” alusel, et kahepoolsete läbirääkimiste eesmärk oli referentshindade kooskõlastamine. Ainsal väidetava rikkumise ajast pärit dokumendil, millele komisjon vaidlustatud otsuses viitab ja milleks käesoleval juhul on Chiquita ettevõtjasisene e-kiri, puudub igasugune tõenduslik väärtus. Viidates vaidlustatud otsuse põhjendusele 302, väidavad hagejad, et piisavalt ei ole põhjendatud komisjoni otsust lükata tagasi vastuväiteteatise adressaatide selgitused, milles väljendati teabevahetuse eesmärgi osas Chiquita arvamusele vastupidist arvamust, ja klientide selgitusi, kuid võtta vastu leebemat kohtlemist taotlenud ettevõtja Chiquita selgitused.
- 410 See argumentatsioon, mis on esitatud komisjoni tehtud vea argumendi toetuseks ja milles kritiseeritakse vaidlustatud otsuse põhjendatust ning seega selle akti sisulist õiguspärasust, tuleb tagasi lükata.
- 411 Esiteks, oluline on toonitada, et komisjon ei tuginenud nende ettevõtjate poolt EÜ artikli 81 rikkumise tuvastamisel Chiquita konkurentsivastasele tahtele.
- 412 Komisjon leidis õigesti, et kuna oli tuvastatud asjassepuutuva tegevuse konkurentsivastane eesmärk, ei olnud ta kohustatud tuvastama süüks pandud teabevahetuses osalejate subjektiivset tahet (vaidlustatud otsuse põhjendus 235).
- 413 Selle kohta tuleb meenutada, et poolte tahe ei ole kooskõlastatud tegevuse konkurentsi piirava laadi kindlaksmääramiseks vajalik tunnus, kuid komisjonil või liidu kohtul ei ole keelatud seda arvesse võtta (eespool punktis 56 viidatud kohtuotsus T-Mobile Netherlands jt, punkt 27).
- 414 Teiseks, komisjon asus seisukohale, et kõik läbirääkimised enne hinna kehtestamist kuulusid samasse „skeemi” ja neil oli sama konkurentsivastane eesmärk – kooskõlastatud referentshindade kehtestamine. Enne hinna kehtestamist toimunud läbirääkimistel avalikustasid Dole, Chiquita ja Weichert viisi, kuidas nad kavatsesid käituda, või vähemalt võimaldasid igal osalejal hinnata konkurentide tulevast käitumist ning ennetada nende käitumisviisi, mida nad referentshinna kehtestamise osas kavatsesid järgida. Need

läbirääkimised vähendasid seega ebakindlust konkurentide tulevaste referentshinnaotsuste suhtes, sest ettevõtjad kooskõlastasid seeläbi nende hindade kehtestamist ja turule saadetavat sõnumit selle asemel, et otsustada oma hinnapoliitika üle igati sõltumatult (vaidlustatud otsuse põhjendused 263–272).

- 415 Komisjon järeldab, et juba oma laadi tõttu on horisontaalsetel hinnakooskõlastamistel konkurentsi piirav eesmärk EÜ artikli 81 lõike 1 tähenduses (vaidlustatud otsuse põhjendused 261 ja 263).
- 416 Selle järelduseni jõudmiseks hindas komisjon asjassepuutuvat tegevust kahepoolsete läbirääkimiste sisu ja sageduse ning nende arutelude toimumise majandusliku ja õigusliku tausta alusel. Ta tugines nii Chiquita kui ka Dole'i ja Weichert'i avaldustele ning dokumentaalsetele tõenditele, nagu telefonikõnede väljavõtted ja e-kirjad.
- 417 Esiteks, mis puudutab asjassepuutuvate ettevõtjate avaldusi, siis puudub vaidlus selles, et enne hinna kehtestamist toimunud kahepoolsete läbirääkimiste sisu kirjeldus, nagu see on esitatud vaidlustatud otsuses, tuleneb peamiselt nendest avaldustest.
- 418 Oluline on toonitada, et Chiquita avaldas, et „[B] ja [H] vaheliste telefonikõnede peamine teema oli hinnata hinnatõusu võimalust järgmisel nädalal, teisisõnu hinnata, kas ka teine asjassepuutuv ettevõtja kavatses oma hindu tõsta”, et „oli oluline teada, kas hinnatõusuks oli veel ruumi”, ja et „selle planeeritavate hindade vahetamise [...] eesmärk oli kõrvaldada hindu ümbritse[nud] ebakindlus” (vaidlustatud otsuse põhjendused 151 ja 164).
- 419 Chiquita täpsustas ka, et tema ja Dole'i töötajad olid teadlikud asjaolust, et edastatud planeeritavad hinnad võimaldasid turust aru saada ja teha selle alusel hinnaotsuseid (vaidlustatud otsuse põhjendus 167).
- 420 Nimetatud avaldusi enne hinna kehtestamist toimunud läbirääkimiste eesmärgi kohta toetavad Dole'i avaldused; Dole ise tunnistas asjaolu, et need läbirääkimised mõjutasid tema hinnaotsuseid.
- 421 Olgu mainitud, et Dole märkis:
- vastuväiteteatise vastuses, et talle oli selge, et Chiquita orienteeruv hind kolmapäeval kinnitatakse neljapäeval (vaidlustatud otsuse põhjendus 170);
 - teabenõudele esitatud vastuse kaaskirjas, et „Dole'i referentshinna kehtestamiseks oli üheks võtmeteabeks” muu hulgas nii kogu sektori Euroopa Liitu imporditav kaubamaht ja küpsetajate kogused kui ka ilmastikutingimused;
 - seoses Weichertiga peetud läbirääkimistega ja vastuseks ühele teabenõudele, et „kontaktide eesmärk oli vahetada teavet selleks, et iga maaletooja saaks turutingimusi paremini hinnata”, ja et „kasutades vestlustel saadud üldiseid andmeid või arvamusi turu kohta, hindas Dole, milline oli turul tõenäoline nõudlus, tõenäoline saadaolev pakkumine nõudlusele vastamiseks ja Dole'i esialgse hinnaidee vastavus tegelikele turutingimustele” (vaidlustatud otsuse põhjendus 195);
 - vastuses vastuväiteteatisele (lk 130), et „[Dole'i töötaja H] selgitas, et tema ja [Chiquita töötaja B] võisid mõnikord avaldada arvamust, et nende arvates hind tõuseb 1 euro või 50 eurosendi võrra” (vaidlustatud otsuse põhjendus 170 ja 217. joonealune märkus);
 - vastuses vastuväiteteatisele (lk 215), et ta „ei eita, et ta võttis oma referentshinna kehtestamiseks arvesse konkurentidelt saadud teavet ja ka hulka muid tegureid”, kusjuures see Dole'i avaldus puudutab tema läbirääkimisi nii Chiquita kui ka Weichertiga (vaidlustatud otsuse põhjendus 229);

— kohtuistungil, et tema „eesmärk oli kasutada kahepoolseid läbirääkimisi ja muud teavet turu kohta selleks, et leida kiiremini tasakaaluhinnad (st kohandada iganädalast banaanidega varustamise kindlat taset muutuva nõudlusega), mis võimaldasid Dole'il tõhusalt banaanid ära müüa, kaubeldes võimalikult vähe”.

422 Lisaks, nagu märgitud eespool punktis 379, möönavad hagejad oma menetlusedokumentides enne referentshinna kehtestamist banaanide maaletoojate vaheliste kahepoolsete läbirääkimiste toimumist turu „võimalike tendentside” teemal. Nad märgivad, et väidetava rikkumise perioodil toimus DFFE-s iga neljapäeva hommikul sisekoosolek, millel hinnati eraldi toimikus asuvat „kogu teavet, mille äriühing oli kogunud”, et üritada hinnata turutingimusi. DFFE määras seejärel kogu selle teabe alusel nädala referentshinna. Konkurentidega vahetatud teave kuulus seega eraldi toimikusse, mis võimaldas Dole'il määratleda oma hinnapoliitikat.

423 Teiseks, komisjon viitas dokumentaalsetele tõenditele ja muu hulgas Chiquita 8. augusti 2002. aasta ettevõtjasisesele e-kirjale, mille K saatis P-le (Chiquita president-tegevdirektor), milles K jagab oma arvamust seoses Dole'i referentshinna tõusuga 2 euro võrra (vaidlustatud otsuse põhjendused 111 ja 172 ning järgnevad põhjendused).

424 Chiquita töötaja märgib järgmist:

„Miks meie muutsime ainult 1,5 võrra, kui Dole muutis 2,0 võrra?

Eile tundus meile, et turg muutub natuke aktiivsemaks, aga pigem 1,00 euro ringis.

Täna hommikul Dole mu kõnele ei vastanud ja meiega konsulteerimata teatas 2,00 (J vahendusel, mis võimaldab küsimusi vältida). Mis võib olla nende ajend?

- 1) [...] Edeka allahindlus: Edeka teeb 3. kaubamärgikategoriale nädala jooksul allahindluse „allpool Aldi hinda” (tavaliselt on nende valikuks 60 Dole, 30 CB ja 20 DM ning mõni 3. kategooria). Nad sundisid oma varustajaid neid aitama, Edeka leppis Dole'iga kokku 80K kasti ostmises „Aldi hinnaga”. Tõstes turuhinda ja Aldi hinda saavad nad [Dole] kõigepealt parema hinna 80K eest [...] Kuna meie osaleme 50K CS-ga, on võimalik, et me saame sellest teatud kasu.
- 2) Dole teab, et meil [Chiquita] on palju Dole pluss tehinguid ja kasutab seda aina rohkem meie tegelike hindade tõusule surumiseks, kuigi need jäävad palju madalamale tasemele.

Hiljem helistas Dole mulle, kordas oma hinnamuutust ja märkis, et „Aldi hind” tõuseb kindlasti ka 2 võrra”.

Tänu Weichertile [...] teame me, et nende arvates oli Dole'i areng natuke liialdatud.

Kõik see viib mind mõttele, et Dole võimendab olukorda ja tal on selleks omad põhjused. Kuna ei tohiks jätta muljet, et me tahame väga tema hinnaga kaasa minna, otsustasime me 1,50 kasuks, jättes nii vahe Dole'iga 2-le ja teistega 4,50/5,00-le.”

425 Hagejad on seisukohal, et see teade näitab ainult, et Chiquita ei järginud Dole'i hinnamuutust ja tegutses seega sõltumatult. Viidatud e-kiri ei sisalda mingit asjaolu, mis toetaks komisjoni seisukohta, et viide „täna hommikule” tähendab, et Dole'il ei olnud tavaks referentshinda teatavaks teha ilma Chiquitaga konsulteerimata.

426 Nagu toonitab õigesti komisjon (vaidlustatud otsuse põhjendused 173 ja 174), ei näita see teade lihtsalt, et K ei saanud Dole'i sel hommikul kätte, vaid just seda, et Dole tegi oma referentshinna teatavaks Chiquitaga „konsuleerimata” ja viimane oli üllatunud, sest ta ootas, et Dole enne referentshinna kehtestamise otsuse vastuvõtmist temaga konsulteeriks. Lisaks, see dokument näitab, et olles

kõigepealt küsimuste vältimiseks võtnud ühendust Chiquita ühe madalama taseme töötajaga, kontakteerus Dole tõesti Chiquitaga selleks, et teda sellest hinnaarengust teavitada, julgustades teda hinnamuudatusega kaasa minema, mainides, et „Aldi hind” tõuseb „kindlasti” samuti 2 euro võrra. Asjaolu, et Dole helistas Chiquitale ja andis talle selgitusi, on vastuolus nende ettevõtjate sõltumatult tegutsemise argumentiga.

- 427 Kolmandaks tuleb märkida, et komisjon tugineb väljakujunenud kohtupraktikale, mille kohaselt juhul, kui ei esine vastupidiseid tõendeid, mille esitamise kohustus on huvitatud ettevõtjatel, tuleb eeldada, et kooskõlastatud tegevuses osalevad ettevõtjad, kes jäävad turul tegusema, võtavad arvesse konkurentidega vahetatud teavet, et määratleda oma käitumine turul (eespool punktis 56 viidatud kohtuotsus T-Mobile Netherlands jt, punkt 51, ja 5. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-303/02: Westfalen Gassen Nederland vs. komisjon, EKL 2006, lk II-4567, punktid 132 ja 133). Vaidlustatud otsuse põhjenduses 302 tuvastab komisjon, et see vastupidise tõendamise nõue ei ole käesolevas asjas täidetud. Eespool punktides 418, 419 ja 421 meenutatud Chiquita ja Dole'i avaldustest tuleneb, et need ettevõtjad tunnistasid, et nad võtsid oma referentshindade kehtestamisel arvesse konkurentidelt saadud teavet, mida komisjon toonitab vaidlustatud otsuse põhjenduses 229.
- 428 Üldisemalt märgib komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 302, et vastuväiteteatise adressaatideks olevad ettevõtjad ei ole esitanud tõendeid, mis lükkaksid ümber tuvastatud asjaolud, millel põhineb komisjoni järeldus enne hinna kehtestamist toimunud läbirääkimiste konkurentsivastase eesmärgi kohta. Ta märgib selles küsimuses, et ta ei saa „piisava tõendina aktsepteerida laialt avalikkuselt või klientidelt pärit kirju, eriti kui ei eksisteeri ühtegi kaudset tõendit selle kohta, et need isikud olid kursis enne hinna kehtestamist ettevõtjate vahel peetud läbirääkimiste olemusega”.
- 429 Käesolevas kohtumenetluses hagejate esitatud argumentid ei võimalda kahtluse alla seada eespool punktis 427 välja toodud komisjoni järeldusi.
- 430 Eespool esitatud kaalutlustest tuleneb, et tagasi tuleb lükata argument, mille kohaselt komisjon on teinud hindamisvea järeldades, et kahepoolsetel läbirääkimistel oli konkurentsivastane eesmärk, milleks oli referentshinna kooskõlastamine.

Referentshinna olulisus banaanisektoris

- 431 Hagejad väidavad, et komisjon ei selgitanud selgelt ja ühemõtteliselt seda, miks oli erinevat laadi vahetatud teave roheliste banaanide tegelike hindade kindlaksmääramiseks oluline.
- 432 Nad väidavad, et sporaadilisi ja etteplaneerimata arutelusid tegelikest hindadest väga kaugetel teemadel ei saa pidada konkurentsile piisavalt kahjulikeks, et tuvastada rikkumine juba selle eesmärgi alusel. Nad kinnitavad selles küsimuses, et referentshindadel ei ole mingit seost tehinguhindade kindlaksmääramisega banaanisektoris, erinevalt Põhja-Euroopa kõige suurema banaanide sisseostja, jaemüüja Aldi määratud hinnast, kelle neljapäeva pärastlõunal avaldatud teade on äriläbirääkimiste lähtepunktiks. Kõik turuosalisel möönavad, et tegelike hindade üle läbirääkimistel on aluseks ja määravaks teguriks Aldi määratud kollaste banaanide hind. Komisjon tunnustab ise, et referentshinnad ei ole tihedalt seotud tegelike hindadega (vaidlustatud otsuse põhjendus 352).
- 433 Dole väidab, et komisjon esitas tema seisukoha täiesti valesti ja on selge, et tema nagu ka tema ökonomistid, kõik ülejäänud maaletoojad ja tema kliendid on alati olnud arvamusel, et referentshindadel ei olnud tegelike hindade läbirääkimistel mingit tähtsust.
- 434 Mis puudutab vaidlustatud otsuse põhjendust, siis tuleb meenutada, et komisjon kirjeldas vaidlustatud otsuse põhjendustes 146–197 õiguslikult piisavalt, milline sisu oli läbirääkimistel enne hinna kehtestamist, millega olid seotud kõik referentshinnad.

- 435 Lisaks tuleneb vaidlustatud otsuse põhjendustest 102–128, et komisjon uuris piisavalt täpselt ja selgelt referentshinna kehtestamist ja tähtsust banaanisektoris.
- 436 Vaidlus puudub selles, et Chiquita, Dole ja Weichert kehtestasid oma referentshinnad oma kaubamärkidele igal nädalal, antud juhul neljapäeva hommikul, ja andsid sellest siis teada oma klientidele. Maaletoojad märkisid, et teave referentshindade kohta liikus ruttu edasi kogu tegevussektoris ja seejärel anti nendest teada kutseala ajakirjandusele (vaidlustatud otsuse põhjendused 34, 104 ja 106).
- 437 Komisjon selgitab, et tehinguhinnad kas räägiti läbi igal nädalal või määrati kindlaks eelnevalt kehtestatud hinnavalemi alusel, milles oli märgitud kindel hind või tingimused, mis sidusid hinna müüja või konkurendi teatud referentshinnaga või mõne muu näitajaga, nagu „Aldi hind”. Chiquita eripäraks olid lepingud, mis põhinesid „Dole pluss valemil”, mille kohaselt tehinguhind sõltus tegelikult Dole'i kehtestatud igapäevast referentshinnast või Chiquita enda referentshinnast. Asjassepuutuvate klientide jaoks eksisteeris otsene seos makstava hinna ja referentshinna vahel (vaidlustatud otsuse põhjendused 104 et 105).
- 438 Ta täpsustab vaidlustatud otsuse põhjenduses 104 järgmist:
- „[...] Aldile müüvad banaanitarnijad esitasid Aldile oma pakkumise tavaliselt neljapäeva hommikul. Üldjuhul kl 14 paiku oli „Aldi hind” kindlaks määratud. „Aldi hind” oli hind, mille Aldi maksis oma banaanitarnijatele. Aldi selgitab, et ta sai igal neljapäeval kl 11–11.30 oma tarnijatelt pakkumusi. Aldi selgitab, et tema otsus tarnijatele tehtava igapäevase pakkumuse kohta põhines temale esitatud pakkumustel, eelmise nädala hinnal ja sama nädala hinnal eelmisel aastal. Umbes 30 minutit pärast oma tarnijatelt pakkumuste saamist saatis Aldi vastupakkumuse, mis on tavaliselt sama kõigile tarnijatele. Aldi avaldab, et ta ei ole „Aldi hinna” olemasolust teadlik ega ole seega võimeline hindama oma hinna olulisust kolmandate isikute tehingute jaoks. Alates 2002. aasta teisest poolest hakati „Aldi hinda” banaanihinna arvutamise tegurina aina rohkem kasutama ka teatud muude tehingute puhul, muu hulgas kaubamärgibanaanide puhul.”
- 439 Komisjon viitab dokumentaalsetele tõenditele (vaidlustatud otsuse põhjendused 107, 110–113), Dole'i avaldustele (vaidlustatud otsuse põhjendused 114, 116, 117 ja 122) ning Del Monte avaldusele (vaidlustatud otsuse põhjendus 120), et tõendada referentshinna olulisust selles tegevussektoris.
- 440 Komisjon järeldab, et referentshinnad võimaldasid vähemalt saata turule signaali, näidata tendentse või anda vihjeid selle kohta, milline on kavandatav banaanihindade areng, ja et need olid banaanikaubanduses ja banaanide eest makstava hinna seisukohast olulised. Lisaks olid teatud tehingute puhul tegelikud hinnad otseselt seotud referentshindadega. Komisjon leiab, et eksisteeris piisav arv vahendeid konkurentsivastase eesmärgi saavutamiseks (vaidlustatud otsuse põhjendused 115 ja 128).
- 441 Neid asjaolusid arvestades tuleb tagasi lükata hagejate argumentid komisjoni põhjendamiskohustuse rikkumise kohta.
- 442 Esiteks, mis puudutab komisjoni hinnangu põhjendatust, siis tuleb märkida, et Dole ise esitas haldusmenetluses avaldusi, millest ilmneb referentshindade olulisus asjassepuutuval turul. Hagejad heidavad aga komisjonile ette referentshinna rolli osas nende seisukoha väära esitamist, kuna ta olevat neid avaldusi konteksti mõttes moonutanud.
- 443 Mis puudutab komisjoni poolt kasutatud Dole'i avaldusi, siis tuleb esiteks märkida, et Dole möönis selgelt, et tema referentshinnad saadeti kõigile tema klientidele (vaidlustatud otsuse põhjendus 106, Dole'i esitatud 10. aprilli 2007. aasta majandusuuringu lk 4), mida ta kinnitab ka hagiavalduses.

444 Dole märkis, et „[v]äga piiratud määral aita[sid] [referentshinnad] maaletoojatel ja klientidel hinnata turu hetkeseisu ja viisi, kuidas see või[s] areneda”, ja et „referentshind oli lihtsalt turu orientiir, mille eesmärk oli aidata kaasa tegeliku hinna määramise läbirääkimistele” (vaidlustatud otsuse põhjendused 116 ja 117).

445 Dole esitas mitu sõnaselget avaldust, millest nähtub, et klientide arvates olid referentshinnad äriläbirääkimistes olulised. Dole avaldas, et:

- teavet maaletoojate referentshindade kohta võis saada mitmest allikast ja eelkõige „klientidelt, kes soovisid parema pakkumuse saamiseks tingida, võrreldes avalikult konkureerivate pakkumuste hinda” (vaidlustatud otsuse põhjendus 114, vastuväiteteatise vastuse lk 222);
- „[n]eljäpäeval, mil Dole teatas oma referentshinnad klientidele, kurtsid viimased mõnikord selle üle, et Dole'i hinnad on liiga kõrged”, et „Dole'i töötaja [H] kontrollis sel juhul olukorda, võttes ühendust asjassepuutuva konkurendiga (kellega klient Dole'i hinda oli võrrelnud)” ja et „niisugune praktika võimaldas Dole'il kontrollida, et tema olulised kliendid teda ei peta”;
- „turu eripäraks on nõudlikud kliendid, kellel on oluline ostuvõime, sest paljud neist on turgu valitsevas seisundis jaemüüjad, kes ei karda tarnijaid vahetada” (vastuväiteteatise vastuse lk 38);
- „kliendid (küpsetajad, hulgimüüjad, jaemüüjad ja muud) jagavad julgelt teavet erinevate maaletoojate pakkumuste kohta” (vastuväiteteatise vastuse lk 39);
- kauplustest Dole'i kliendid võtsid avalikult arvesse „konkureerivate tarnijate pakkumusi kui parema tehingu saavutamise vahendit” (vastuväiteteatise vastuse lk 97).

446 Seega olid kliendid valmis selleks, et kõrgem referentshind toob kaasa kõrgemad tehinguhinnad, ja turul tugevat positsiooni omades kasutasid nad seda tingimise vahendina tegelike hindade kokkuleppimiseks, mis tõendab maaletoojate referentshindadealase koostöö huvi. Nendel Dole'i täpsetel, korduvatel ja üksteisega kooskõlas olevatel avaldustel, mis on esitatud kirjalikult, tahtlikult ja pärast põhjalikku järelemõtlemist, on suur tõenduslik väärtus (vt selle kohta Üldkohtu 25. oktoobri 2011. aasta otsus kohtuasjas T-348/08: Aragonesas Industrias y Energía vs. komisjon, EKL 2011, lk II-7583, punkt 104) referentshindade rolli osas maaletoojate esimese küsitava hinnana ja nende olulisuse osas äriläbirääkimistes.

447 Haldusmenetluses esitas Dole majandusuuringuid, millest üks kandis kuupäeva 10. aprill 2007, milles on märgitud, et turu kaks peamist tunnust on asjaolu, et banaanid on riknev kaup, ja see, et hind kujuneb turuosaliste mitteametlike intensiivsete arutelude tulemusena.

448 See uuring annab majandusliku seletuse hinna kujunemise protsessile, viidates kõigepealt muule teabevahetusele turuosaliste vahel kui arutelud banaaniettevõtjate vahel.

449 Selles uuringus märgitakse järgmist:

„[Selle teabevahetuse] eesmärk oli lõpetada ebakindluse tasakaaluhinna ümber paar päeva enne seda, kui banaanisaadetised igal nädalal Põhja-Euroopasse jõudsid [...] Küpsetajate tahe nõustuda Aldi eritingimustega sõltus teatud määral algsest referentshinnast, mille nad said maaletoojatelt ja mis sõltus omakorda sellest, kui kerge oli maaletoojate arvates sel nädalal mahalaaditud kaup ära müüa [...] arim teave tõenäolise tasakaaluhinna kohta turuosaliste vahel võimaldab tõhusalt kaubelda. [...] läbirääkimised tarnijate ja klientide vahel kestsid vähem aega [...] väiksema riskiga, et banaanid riknevad [...] Kui kõigil pooltel on suhteliselt ühetaoline nägemus tasakaaluhinnast, saavutavad nad lihtsamalt kokkuleppe hinna üle, millega nad on nõus kaupleva [...] Teiseks, müüjad võivad ekslikult müüa liiga palju banaane liiga madala hinnaga, teadmata, et teine ostja [...] oli ehk valmis rohkem maksuma.”

- 450 Mis puudutab teabevahetust banaaniettevõtjate vahel, siis märgitakse 10. aprilli 2007. aasta uuringus, et see oli „täiendav vahend erinevate turu teabeallikate kokkukoondamiseks, et kujundada tasakaaluhinnast ühine arusaam” ja et „teabevahetus tähendas, et banaaniettevõtjate referentshinnad kajastasid selle nädala pakkumise ja nõudluse kohta kokku kogutud teavet, mitte ainult ühe tarnija individuaalset teavet”.
- 451 Veel on 10. aprilli 2007. aasta majandusuuringu leheküljel 3 märgitud, et „DFFE iganädalane banaani nõudlus on ebakindel” ja et „DFFE peab „avastama” hinna, mis loob tasakaalu tema pakkumise ja selle muutuva nõudluse vahel soodsaima hinnaga, arvestades banaanide küpsetamisega seotud riske ja kulu”. Lisaks on nimetatud uuringu leheküljel 5 märgitud, et „DFFE lõplik referentshind näitas tema klientidele DFFE seisukohta turu vastupidavuse osas ja seega tema banaanide väärtust turul”.
- 452 Need erinevad väljavõtted 10. aprilli 2007. aasta majandusuuringust näitavad referentshindade olulisust banaanisektoris, kusjuures tuleb täheldada, et banaanituru osaliste teabevahetusest koosnevas kogumis erineva teabe eristamine, millele viidatakse, on puhtalt teoreetiline, kuna nii uuringust endast kui ka Dole'i avaldustest tuleneb (vastuväiteteatise vastuse lk 215 ja vaidlustatud otsuse põhjendus 229), et banaaniettevõtjatelt ja muudelt turuosalistelt kogutud teave ühendati ja see oli selle ettevõtja referentshinna kehtestamisel aluseks.
- 453 Lisaks on oluline toonitada, et Dole mõõnis, et tema teatud tehingud põhinesid otseselt referentshinnal.
- 454 Dole'i sõnul edastas tema Belgia tütarettevõtja VBH oma iganädalase hinna teatud klientidele (Metro, Delhaize, Carrefour) kollasena tarnitavate banaanide osas – see hind põhines DFFE edastatud rohelise banaani referentshinnal, millele lisandus VBH ja tema kliendi sõlmitud lepingu kokkulepitud summa.
- 455 Dole avaldas niisiis, et „[s]ee kollaste banaanide hind sisalda[s] küpsetamist, tarnimist [ja] edasimüüki, pakendamist ja muid kauba erisusi, mida iga klient võib nõuda”, et „hind muut[u]s seega olenevalt iganädalasest rohelise banaani hinnast ja lisasummast” ning et „lepingud jaemüüjatega [...] sisalda[sid] hinna arvutamise valemit (st kollase banaani hind = DFFE edastatud rohelise banaani hind + lisasumma, mis oleneb toote erisusest ja logistikakulust – allahindlus)”. Lisaks tuleb märkida, et ainult lisasummad ja allahindlused räägiti üks kord aastas läbi lepingu raames, mis kehtis ühe aasta.
- 456 Nagu märgitud eespool punktis 202, väidavad hagejad, et see hindade kindlaksmääramise meetod kehtestati alles pärast rikkumise perioodi ja komisjon ei kontrollinud, kas teave nende VBH lepingute kohta, mida mainiti vastuses komisjoni 10. veebruari 2006. aasta teabenõudele, mis käsitles perioodi „2000. aastast kuni tänaseni”, puudutas seda lühikest perioodi 2000–2002, mis vaidlustatud otsuses lõpuks aluseks võeti.
- 457 Tuleb meenutada (vt eespool punkt 203), et kostja vastuse asjakohaste lisade uurimisest ei nähtu midagi, mis õigustaks hagejate argumente asjassepuutuva hinna kindlaksmääramise viisi ajalise kohaldatavuse kohta, ja nendes lisades ei esitata ka ühtegi konkreetset ja objektiivset asjaolu, mis tõendaks hagejate väidetut toesust ega isegi andmeid viisi kohta, kuidas VBH oma hindu perioodil 2000–2002 kindlaks määras. Oli selge, et komisjoni 10. veebruari 2006. aasta teabenõudes käsitletud ajavahemik algas 1. jaanuaril 2000. Kuna Dole'i vastuses ei anta mingeid piiravaid täpsustusi hinna kindlaksmääramise viisi rakendamise kuupäeva kohta lepingutes, mille VBH olid sõlminud oma klientidega Metro, Delhaize ja Carrefour, hõlmas see vastus tingimata kogu asjassepuutuvat perioodi, sealhulgas aastaid 2000–2002. Neid asjaolusid arvestades tuleb tagasi lükata hagejate argument hindade kindlaksmääramise viisi ajalise kohaldamatuse kohta.
- 458 Hagejad märgivad veel, et DFFE müüs ka Dole'i kaubamärgiga rohelisi banaane mõnele väga väiksele kliendile referentshinnaga võrdse hinnaga – nimelt 2002. aastal kahele kliendile 1 072 840 euro väärtuses, ehk 1% tema kogukäibest, kuid neid arvandmeid ei toeta ükski tõend.

- 459 Teiseks, Dole on seisukohal, et komisjoni viited tema esialgsetele avaldustele on kontekstist välja rebitud, „nagu seda seletab lisa C 7”.
- 460 Komisjon on seisukohal, et repliigi lisa C 7 on kodukorra artikli 44 lõike 1 punkti c puudutava kohtupraktika kohaselt vastuvõetamatu.
- 461 Tuleb meenutada, et vastavalt Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklile 21 ja Üldkohtu kodukorra artikli 44 lõike 1 punktile c tuleb hagiavalduses märkida hagi ese ja ülevaade fakti- ja õigusväidetest. See teave peab olema piisavalt selge ja täpne, et kostja saaks enda kaitseks valmistuda ning Üldkohus saaks vajaduse korral teha asjas otsuse täiendavate andmeteta (Üldkohtu 30. jaanuari 2007. aasta otsus kohtuasjas T-340/03: France Télécom vs. komisjon, EKL 2007, lk II-107, punkt 166, mis jäeti apellatsioonimenetluses muutmata Euroopa Kohtu 2. aprilli 2009. aasta otsusega kohtuasjas C-202/07 P: France Télécom vs. komisjon, EKL 2009, lk I-2369).
- 462 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peavad hagi vastuvõetavuse eeldusena peamised faktilised ja õiguslikud asjaolud, millele hagi tugineb, vähemalt kokkuvõtlikult, kuid loogiliselt ja arusaadavalt nähtuma hagiavalduse enda tekstist. Kuigi konkreetsetes punktides saab hagiavalduse teksti toetada ja täiendada viidetega hagiavaldusele lisatud dokumentide osadele, ei saa üldine viide teistele dokumentidele, isegi kui need on hagiavaldusele lisatud, asendada sellise sisulise õigusliku argumentatsiooni puudumist, mis eespool mainitud sätete kohaselt peab olema esitatud hagiavalduses endas (Euroopa Kohtu 31. märtsi 1992. aasta otsus kohtuasjas C-52/90: komisjon vs. Taani, EKL 1992, lk I-2187, punkt 17; Üldkohtu 29. novembri 1993. aasta määrus kohtuasjas T-56/92: Koelman vs. komisjon, EKL 1993, lk II-1267, punkt 21, ja 21. mai 1999. aasta määrus kohtuasjas T-154/98: Asia Motor France jt vs. komisjon, EKL 1999, lk II-1703, punkt 49). Lisasid võib võtta arvesse ainult niivõrd, kui need toetavad või täiendavad väiteid või argumente, mida hagejad on oma menetlusdokumentide põhitekstis sõnaselgelt esitanud, ja niivõrd, kui on võimalik täpselt kindlaks teha, millised on lisades sisalduvad elemendid, mis nimetatud väiteid või argumente toetavad või täiendavad (vt selle kohta Üldkohtu 17. septembri 2007. aasta otsus kohtuasjas T-201/04: Microsoft vs. komisjon, EKL 2007, lk II-3601, punkt 99).
- 463 Pealegi ei ole Üldkohtu ülesanne lisadest otsida ja kindlaks teha neid väiteid ja argumente, mida võib lugeda hagi aluseks olevaks, kuna lisadel on üksnes tõenduslik ja abistav ülesanne (Üldkohtu 7. novembri 1997. aasta otsus kohtuasjas T-84/96: Cipeke vs. komisjon, EKL 1997, lk II-2081, punkt 34, ja 21. märtsi 2002. aasta otsus kohtuasjas T-231/99: Joynson vs. komisjon, EKL 2002, lk II-2085, punkt 154). Seega ei saa lisasid kasutada selleks, et neis täiendada hagiavalduses ülevaatlikult mainitud väiteid, esitades nendes vastuväiteid või argumente, mida hagiavalduses endas ei ole (eespool punktis 461 viidatud 30. jaanuari 2007. aasta kohtuotsus France Télécom vs. komisjon, punkt 167, mis jäeti apellatsioonimenetluses muutmata eespool punktis 461 viidatud 2. aprilli 2009. aasta kohtuotsusega France Télécom vs. komisjon).
- 464 See Euroopa Kohtu põhikirja artikli 21 ja Üldkohtu kodukorra artikli 44 lõike 1 punkti c tõlgendus on kohaldatav ka kirjalikes seisukohtades esitatud väidete ja argumentide suhtes (Üldkohtu 12. jaanuari 1995. aasta otsus kohtuasjas T-102/92: Viho vs. komisjon, EKL 1995, lk II-17, punkt 68, ja eespool punktis 461 viidatud 30. jaanuari 2007. aasta kohtuotsus France Télécom vs. komisjon, punkt 166, mis jäeti apellatsioonimenetluses muutmata eespool punktis 461 viidatud 2. aprilli 2009. aasta kohtuotsusega France Télécom vs. komisjon).
- 465 Käesolevas asjas viitavad hagejad repliigis, tuginedes argumendile haldusmenetluses Dole'i avalduste moonutamisele konteksti mõttes, vastuväiteteatise vastuse lõigule, mis on sõnastatud järgmiselt:

„On lihtsalt absurdne mõelda, et referentshindade vahetamine võimaldas banaanide maaletoojatel mis tahes viisil ette näha lõplikke hindu, mille kohta klientidele arve saadeti. Aldi ostab banaane küpsetajatelt, keda varustavad erinevad banaanide maaletoojad. Küpsetajad teevad Aldile hinnapakkumise kilogrammi kohta. Seejärel võrdleb Aldi tehtud hinnapakkumisi, võttes arvesse

omaenda hinnangut tarbija käitumisele oma erinevates jaekauplustes, ning otsustab siis, milliselt küpsetajalt ta kaupa ostab. Pakutud hinnad on konfidentsiaalsed ja neil ei ole mingit seost banaanide maaletoojate referentshindadega.

466 Hagejad viitavad ka 20. novembri 2007. aasta majandusuuringu ühele lõigule, milles on märgitud järgmist:

„Erinevalt „Aldi hinnast” [...] ei olnud banaane müüvate äriühingute esialgsetel referentshindadel mingit otsest rolli klientide poolt banaanide eest makstavate tegelike hindade kindlaksmääramisel”.

467 Tuleb tõdeda, et hagejad ei ole esitanud nende kahe viite tähenduse kohta mingit selgitust, kuigi esimene käsitleb referentshindade vahetamist, mille komisjon küll vaidlustatud otsuses tuvastas, kuid nii, et see toimus pärast läbirääkimisi enne hinna kehtestamist, ja kuigi teine käsitleb algsete referentshindade „otsese” rolli puudumist. Hagejad ei ole esitanud ka mingit kriitilist võrdlust nimetatud viidete ja nende Dole'i avalduste vahel, mille komisjon esile tõi, et toetada oma järeldust referentshindade olulisuse kohta.

468 Neist asjaoludest tuleneb, et selleks, et toetada oma argumenti komisjoni poolt Dole'i algsete avalduste moonutamise kohta konteksti mõttes, piirduvad hagejad ilma täpsustusteta nende kahe viite esitamisega, mis on väljavõtted vastuväiteteatise vastusest ja majandusuuringust, viidates ka üldiselt repliigi lisale C 7. Argumendi nii lakooniline sõnastus ei luba Üldkohtul teha otsust vajadusel ilma muu toetava teabeta ja see on vastuolus lisade puhtalt tõendusliku ja abistava ülesandega, mis lisadel võib olla, et hakis puuduliku selguse ja täpsusega esitatud väidet detailselt edasi arendada (eespool punktis 461 viidatud 30. jaanuari 2007. aasta kohtuotsus France Télécom vs. komisjon, punkt 204).

469 See järeldus tuleb käesolevas asjas teha seda enam, et hagejad on väärtalt lisana kvalifitseerinud oma täiendavad kirjalikud seisukohad, st lihtsalt kirjalike seisukohtade täienduse, mis ei vasta lisa iseloomustavatele tunnustele, st neil ei ole ainult tõenduslikku ja abistavat ülesannet.

470 Seega tuleb vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata repliigi lisa C 7 ja argument, mida hagejad üritavad esitada seoses sellega, et komisjon olevat võtnud kontekstiväliselt arvesse haldusmenetluses Dole'i esitatud avaldusi referentshinna rolli kohta.

471 Teiseks, mis puudutab toimikus olevaid dokumentaalseid tõendeid, siis tuleb märkida, et komisjon viitab erinevatele dokumentidele ja peamiselt e-kirjadele, et põhjendada oma järeldust referentshindade olulisuse kohta banaaniturul.

472 Esiteks viitab ta e-kirjale, mille B saatis 30. aprillil 2001 P-le (kaks Chiquita direktorit) (vaidlustatud otsuse põhjendus 107) ja mis on sõnastatud järgmiselt:

„On tõendatud, et niipea kui [Dole / Del Monte / Tuca] küsivad hinda 36,00 Saksa marka (DEM), on nende kliendid (jaemüüjad) sellele vastu, sest sellise tasemega pakkumise korral peaks tarbijale kohaldatav hind ületama 3,00 DEM//kg piiri. Pole mingit kahtlust, et see „fenomen” mõjutab meid kahjulikult teatud aja jooksul. [See] tähendab, et meie kõrgeim hind saab olema 40,00 DEM-i (roheline banaani hind).”

473 Nagu märgib õigesti komisjon, tõendab see dokument, et tegelikud hinnad sõltusid referentshindadest ja kliendid järgisid nende muutust. See tõendab, et kliendid reageerisid, kui referentshinnad saavutasid teatud taseme, kuid ka seda, et nad olid aru saanud, et esines seos referentshindade ja tegelike hindade vahel. Nimetatud dokument näitab niisiis selgelt, et kui Dole / Del Monte / Tuca pakkumine saavutab taseme „36,00 Saksa marka (DEM)”, „[peaks] tarbijale kohaldatav hind ületama 3,00 DEM//kg piiri”. Samuti näitab see Chiquita, Dole'i ja Del Monte kaubamärgiga banaanide referentshindade teatud omavahelist sõltuvust ning talutavaid hinnavahed piire.

- 474 Oluline on toonitada, et Weichert märkis ka ise vastuses vastuväiteteatisele, et asjassepuutuv e-kiri tõendas kaudselt, et jaemüüjad olid referentshindade suhtes tundlikud (vaidlustatud otsuse põhjendus 108).
- 475 Teiseks mainib komisjon Chiquita Euroopa peadirektori 21. juuni 2000. aasta e-kirja (vaidlustatud otsuse põhjendus 113), mis oli adresseeritud mitmele kolleegile, kommenteerides Chiquita referentshinna langust seoses Dole'i hinna vähenemisega 2 DEM-i, ning milles märgiti, et „hinnaerinevuse tõttu, mis ulatub 9 DEM-ni võrreldes Dole'iga, ei ol[nud] [tal] muud valikut” ja et „tegemist on selgelt šokiga, sest suvel on hindade tõstmise võimalus tavalisi tootmis- ja turutingimusi arvestades väike või lausa olematu”. Samas e-kirjas kirjutab P veel, et „see on põhjus, miks [ta neil] palu[b] veel kord uurida koguse suurendamise võimalust” ja „koguse suurendamine ei kompenseeri hinnaalandust 100%”, kuid tal on „vaja iga täiendavat kasti nii kaua, kui sellel ei ole pikas perspektiivis [neile] negatiivset mõju.”
- 476 See e-kiri on selgelt vastuolus hagejate kinnitusega, et puudub igasugune seos referentshindade – või vähemalt nende muutuse – ja turul toimuva hinnamuutuse vahel. Nagu komisjon õigesti toonitab, näitab see e-kiri, mil määral oli Chiquita mures referentshinna langetamise pärast, mida ta määratles kui „šokki”, kuna „suvel on hindade tõstmise võimalus väike [või] olematu”, ja lahenduse leidmise pärast, et heastada selle olukorra negatiivseid tagajärgi hinna seisukohast, reageerides antud juhul koguste kaudu. See tõendab veel kord, kui oluline oli maaletoojate referentshindade vahe ja nende erinevuse aktsepteeritava või talutava piiri küsimus.
- 477 Kolmandaks viitab komisjon Chiquita 8. augusti 2002. aasta ettevõtjasisesele e-kirjale (vaidlustatud otsuse põhjendused 111 ja 172 ning järgnevad põhjendused), mille sisu toodi ära eespool punktis 424.
- 478 8. augusti 2002. aasta e-kiri tõendab Dole'i referentshinna olulisust turule, sealhulgas tegelikele hindadele, mida Dole ise küsis. See kinnitab, et Chiquital olid „Dole pluss tehingud”, st lepingulised kokkulepped, mille kohaselt tegelik hind oli otseselt seotud Dole'i igapäevase referentshinnaga, ja näitab selgelt, kui oluline oli Dole'i referentshind Chiquita tegelikule hinnale. Lisaks mõjutas Dole'i referentshind käesoleval juhul Chiquita referentshinda. Nimetatud e-kirjas on märgitud, et Chiquita plaanis eelmisel päeval hinda tõsta „umbes 1 euro võrra”, kuid otsustas sel hommikul oma referentshinda tõsta 1,5 eurot. Nimelt andis Chiquita oma avalduses teada, et Dole'i referentshinna tõusu 2 euro võrra arvestades muutis ta oma referentshinda, tõstes seda 1,5 eurot „selle asemel, et kohaldada hinnatõusu ainult 1 euro võrra, mida ta oli plaaninud eelmisel päeval” (vaidlustatud otsuse põhjendus 111).
- 479 Neljandaks viitab komisjon Atlanta (küpsetaja-edasimüüja) ja Chiquita kirjavahetusele ning Chiquita 2. ja 6. jaanuari 2003. aasta ettevõtjasisestele e-kirjadele (vaidlustatud otsuse põhjendused 110 ja 176).
- 480 Neljapäeval, 2. jaanuaril 2003, saatis Atlanta töötaja Chiquita kahele vastutavale isikule P ja K e-kirja, milles viidati Chiquita võetud otsusele tõsta oma referentshinda, millest oli klientidele juba teatatud, 0,5 euro võrra seoses Dole'i referentshinna tõusuga, mis oli toimunud samal hommikul, kui saadeti e-kiri. Selles e-kirjas pöördus Atlanta töötaja Chiquita juhtide poole „väga kriitilise noodiga” niisuguse hinnaotsuse suhtes. K vastas sellele 6. jaanuaril 2003 järgmiselt: „See on minu süü, mind üllatas Dole'i tehtud muudatus. Me arvasime, et kui me jääme samale tasemele, peatab see arengu tõusu suunas ja seab kahtluse alla arengu järgmistel nädalatel.” Samas küsimuses kirjutas üks Chiquita töötaja 2. jaanuaril 2003 K-le, et tal on selle hinnatõusu tõttu probleeme, sest hind oli juba klientidele teatatud. K vastas sellele tähelepanekule 6. jaanuaril:

„[P.] ei tahtnud, et Dole'il ja Del Montel jääks mulje, et me veame neid alt säilitades *statu quo*. Ma mõistan.”

- 481 Hagejad väidavad esiteks, et asjaolu, et Chiquita juht oli Dole'i tehtud muudatusest „üllatunud”, saab tähendada vaid seda, et viimane tegutses Chiquitale mingit teavet edastamata, ja teiseks, et komisjon ei saa kasutada neid dokumente oma väite toetuseks, arvestades, et need on pärit väidetava rikkumise perioodiga võrreldes hilisemast ajast.
- 482 On tõsi, et vaidlus puudub selles, et need dokumendid on pärit 2003. aasta jaanuarist ja ajast, mis järgnes vahetult rikkumise perioodile. Ent kuigi need dokumendid ei ole niisugused, mille alusel üksi saaks tuvastada etteheidetud konkurentsivastase tegevuse tegeliku asetleidmise, on need tõsiseltvõetavad kaudsed tõendid, mis toetavad komisjoni kogutud tõendeid enne hinna kehtestamist toimunud läbirääkimiste eesmärgi kohta.
- 483 Selle kohta tuleb märkida, et ainult märges Chiquita üllatuse kohta ei võimalda järeldada, et Dole'i käitumine oli kindlasti sõltumatu, kuid see võib näidata erinevust selle vahel, kuidas Chiquita sai aru ühe eelneva kahepoolse arutelu käigus väljendatud Dole'i seisukohast, ja selle vahel, kuidas Dole tegutses.
- 484 Lisaks, isegi kui keelatud koostöös osaleja võib seda püüda oma huvides ära kasutada või lausa petta, ei vähenda see tema vastutust selles tegevuses osalemise eest. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt võib ettevõtja, kes hoolimata keelatud kokkuleppes konkurentidega järgib turul suhteliselt sõltumatut poliitikat, lihtsalt üritada keelatud kokkulepet oma kasuks ära kasutada (Üldkohtu 14. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas T-308/94: Cascades vs. komisjon, EKL lk II-925, punkt 230; 27. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-59/02: Archer Daniels Midland vs. komisjon, EKL 2006, lk II-3627, punkt 189; vt ka Euroopa Kohtu 8. novembri 1983. aasta otsus liidetud kohtuasjades 96/82-102/82, 104/82, 105/82, 108/82 ja 110/82: IAZ international Belgium jt vs. komisjon, EKL 1983, lk 3369, punkt 25).
- 485 Mis puudutab referentshinna olulisust banaanisektoris, siis näitavad eespool viidatud teated, et klientidel oli selge arusaam, et referentshinna muutusel oli suur tähtsus hinnale, mille maksmist või saamist nad võisid oodata. Need näitavad samuti, nagu märgib õigesti komisjon, asjassepuutuvate ettevõtjate suurt huvi referentshinna kooskõlastatud kehtestamise vastu ja Chiquita tegelikku muret, et toetada oma peamiste konkurentide referentshinna tõuse, astudes vajadusel väga tavapäraseid samme nagu juba teada antud hinna tõstmise, olenemata raskustest, mida niisugune samm klientidega suhtluses tekitab, tehes seda selleks, et mitte seada ohtu hinna tõusu suunas liikumist järgmistel nädalatel (vaidlustatud otsuse põhjendused 177–179).
- 486 Tuleb ka märkida, et hagejad ei ole oma kirjalikes seisukohtades esitanud ühtegi tähelepanekut kõigi nende eespool viidatud e-kirjade tõendusliku väärtuse kohta, mis puudutavad referentshinna olulisust asjassepuutuval turul, välja arvatud seoses e-kirjade päritoluga 2003. aasta jaanuarist, mis on rikkumise perioodist hilisem.
- 487 Kohtuistungil piirdusid hagejad sellega, et nad toonitasid asjassepuutuvate teadete Chiquita-sisest laadi ja asjaolu, et need ei saanud seega väljendada Dole'i seisukohta referentshinna rolli suhtes banaaniturul.
- 488 Ainult see argument ei ole piisav, et vaielda vastu niisuguselt turuosaliselt pärit e-kirjade tõenduslikule väärtusele, kes turustab banaaniturul Dole'i kaupadega konkureerivaid kaupu, kusjuures need e-kirjad viitavad konkreetsetele ja täpsetele olukordadele seoses Dole'i referentshindadega ja näitavad nende hindade olulisust maaletoojate ja nende klientide jaoks, tuues muu hulgas esile Chiquita, Dole'i ja Del Monte kaubamärgiga banaanide referentshinna sõltuvuse üksteisest.
- 489 Viiendaks, komisjon viitab kirjale, mille Deutscher Fruchthandelsverband eV (DFHV, Saksamaa kaubanduskoda) adresseeris 21. jaanuaril 2005 ühele komisjoni liikmele, milles ta avaldab muu hulgas, et „need „ametlikud” hinnad kajastavad ainult erinevate turuosaliste lähtepositiooni iganädalastes hinnaläbirääkimistes” ja et „need on tegelikult kokkulepitud hindadest kuni 50% kõrgemad” (vaidlustatud otsuse põhjendused 112 ja 119).

- 490 Kuigi see dokument on pärit rikkumise lõppemisele järgnenud ajast ega saa olla etteheidetud rikkumise tõendamiseks piisav, näitab see, et kolm aastat pärast seda ning arvestades, et ei ole väidetud ega tõendatud, et banaanituru korralduses oleks toimunud mingeid muudatusi, käsitleti referentshindasid üldiselt kui iganädalaste hindade läbirääkimise lähtepunkti.
- 491 Lõpuks on oluline toonitada, et hagejad lisasid oma menetlusdokumentidele ühe ära kirja toimikust banaanide hinna kindlaksmääramise koosoleku kohta, mis toimus iga neljapäeva hommikul ja mille hinnati sellesse toimikusse kokku kogutud kogu Dole'i saadud teavet, et üritada „hinnata turutingimusi” ja määrata kindlaks nädala referentshind.
- 492 Hagejate hinnangul sisaldas see toimik muu hulgas graafikut „Roheliste banaanide hind Põhja-Euroopas”, milles analüüsiti Dole'i ja tema peamiste konkurentide referentshinda kümne eelneva nädala alusel, mis näitab selgelt, et konkurentide referentshinnad olid Dole'i hindade kehtestamiseks oluline teave, ning et üldiselt olid referentshinnad banaanisektoris olulised.
- 493 Kolmandaks, mis puudutab „Aldi hinna” rolli banaanisektoris, siis olgu märgitud, et komisjoni hinnangul oli see hind rikkumise perioodil 2000–2002 vähem oluline kui hiljem; hagejad vaidlevad sellele vastu, väites, et „Aldi pakkumine” oli ainus asjassepuutuv lähtepunkt banaanisectori kõigi tehingute jaoks, seda ka eespool viidatud perioodil.
- 494 Esiteks, mis puudutab Dole'i banaanide turustamise meetodit, siis toovad hagejad esile suure tehingute arvu, mis sõlmiti „Aldi pluss lepingute” raames – need olid pikaajalised varustuslepingud, milles oli kehtestatud kindla hinna valem, mis põhines Aldi poolt kollaste banaanide suhtes kindlaks määratud ostuhinnast, mis konverteeriti vastavalt roheliste banaanide hinnaks.
- 495 Dole müüs 2000. aastal 50% oma rohelistest banaanidest „Aldi pluss lepingute” alusel, kusjuures see arv tõusis 2005. aastal 80% lähedale. Hagejad viitavad oma menetlusdokumentides ka arvule 66% Dole'i kaubamärgiga banaanide müügist 2002. aastal, toonitades, et komisjoni vastuväiteteatisele Dole'i esitatud vastuse lisas 3 esitatud majandusaruandes oli tuvastatud, et banaanide müük „Aldi pluss lepingute” alusel moodustas täpselt 49% Dole'i kogumüügist, ning erinevust võib seletada asjaoluga, et nimetatud aruandes arvatati protsent liitu puudutavate arvude alusel, mis sel ajal koosnes 15 liikmest, mitte ainult Põhja-Euroopa alusel.
- 496 Lisaks sellele, et hagejate argumentatsiooni arvandmed on teatud määral vastuolulised, tuleb märkida, et vastuväiteteatisele Dole'i esitatud vastuse lisas 3 esitatud majandusaruandes ei ole esitatud arvandmeid 2000. aasta kohta ning järgnevatel aastatel; selles on aga märgitud järgmist: 58% 2001. aastal, 49% 2002. aastal, 60% 2003. aastal, 68% 2004. aastal ja 79% 2005. aastal, mis näitab „Aldi pluss lepingute” olulisuse pidevat kasvu alates 2003. aastast.
- 497 Lisaks saatis Dole komisjonile 2. oktoobril 2008 kirja, milles ta märgib, et tema vastuses vastuväiteteatisele esitatud arvandmed olid liiga suured, ja esitab tabeli järgmiste andmetega Dole'i käibe protsentide kohta, mis vastavad ainult „Aldi pluss lepingute” alusel toimunud roheliste banaanide müügile: 50% 2000. aastal, 48% 2001. aastal, 38% 2002. aastal, 51% 2003. aastal, 61% 2004. aastal.
- 498 Dole täpsustas selles kirjas, et 2000. aasta arv on „hinnanguline”, kuna ökonomistide aruanne ei sisaldanud andmeid selle aasta kohta. Lisaks tuleb märkida, et 2001. aastal oli selleks arvaks 48%, mis langes 2002. aastal 38 protsendile, seejärel tõustes alates 2003. aastast, mis aga ei näita pidevat tõusu. Nagu toonitab õigesti komisjon, kinnitab Dole'i tehinguid puudutavate andmete analüüs seisukohta, et „Aldi hind” oli perioodil 2000–2002 Dole'i tegelike hindadega vähem seotud kui pärast seda.
- 499 Teiseks, argumendi toetuseks, mille kohaselt erinevalt „Aldi hinnast” ei olnud referentshinnal tehinguhindade läbirääkimistel mingit tähtsust, selgitavad hagejad, et kui Aldi teatas oma tarnijatele (st küpsetaja-edasimüüjatele) hinna, mida ta kavatses kollaste banaanide eest maksta, teatasid need tarnijad sellest banaanide maaletoojatele.

- 500 Lisaks sellele, et viimati mainitud argumenti ei ole tõendatud, tuleb märkida, et hagejad kinnitasid, et vaidlusalusel perioodil, st aastatel 2000–2002, avaldas Dole ainult ühe referentshinna, millest anti teada enne, kui Aldi andis teada oma hinna, ning et see praktika muutus „ajavahemikul 2002–2008”, perioodil, mil pärast neljapäevahommikuse algse referentshinna avaldamist kehtestas Dole „lõpliku referentshinna”, mille ta edastas oma klientidele pärast seda, kui neljapäeva pärastlõunal oli teatavaks tehtud „Aldi hind”.
- 501 Vaidlustatud otsuses meenutas komisjon, et Dole oli 15. detsembri 2006. aasta teabenõude vastuses selgitanud, et „DFFE [...] o[li] otsustanud, et alates 2002. aasta detsembrist kohandatakse edaspidi Dole'i referentshindu [...] olenevalt „Aldi hinnast” (vaidlustatud otsuse 163. joonealune märkus) ja et Dole'i ja Weichert'i mõned referentshinna kohandused toimusid perioodil 2002. aasta oktoobrist detsembrini (vaidlustatud otsuse põhjendus 123).
- 502 Eeltoodust nähtub, et kõigepealt kehtestas Dole ainult ühe referentshinna, mille ta teatas oma klientidele enne „Aldi hinna” teatavakstegemist, ning hiljem jagas selle referentshinna kaheks, et luua lõplik referentshind, mis on „Aldi hinna” teatavakstegemisest hilisem ja võtab seda arvesse.
- 503 Eespool esitatud kaalutlused mitte ainult ei toeta argumenti „Aldi hinna” olulisuse kasvu kohta, vaid näitavad ka ja eelkõige, et oma hindade kindlaksmääramise meetodi muutmisel Dole referentshindu ära ei kaotanud, vaid vastupidi, jättis need alles, jättes muu hulgas alles ka neljapäevahommikuse referentshinna, mis oli varasem „Aldi pakkumisest”. See järeldus aga ainult muudab veelgi olulisemaks neljapäevahommikuse ühe ainsa referentshinna, mis oli varasem „Aldi pakkumisest”, enne kui Dole selle kaheks jagas. Samuti on oluline toonitada, et Dole jätkas referentshindade kehtestamist, isegi kui ta need pärast „Aldi hinna” teatavakstegemist üle vaatas.
- 504 Hagejad ei andnud oma kirjalikes seisukohtades mingit usutavat selgitust, miks ta säilitas referentshinnad, kuigi nende sõnul ei olnud need banaanisektoris üldse olulised.
- 505 Repliigis märgivad hagejad, et „ükski maaletooja (sealhulgas Dole) ei kasuta käesoleval ajal referentshindasid”, et „Dole arvab, et nende hindade kasutamine oli lihtsalt mitu aastakümnet tagasi Hamburgis toimunud banaanide avalike oksjonite jäänuk” ja et „Dole'i poolt referentshindade avaldamise jätkamine oli seega lihtsalt ajalooliselt väljakujunenud ametlik praktika”.
- 506 See, et turuosalise hinnapoliitika määramine vastab ainult ajalooliselt väljakujunenud aegunud traditsioonile, mitte rangelt otstarbekale objektiivsele kriteeriumile, on äärmiselt kaheldav, eriti arvestades niisuguse turu tausta, mille eripäraks on hagejate endi sõnul väga lühike turustamisaeg, kuna asjassepuutuv kaup on riknev, ja maksimaalne kaubandustõhususe taotlemine.
- 507 Hagejate avaldused, millega üritatakse väita, et referentshinna kehtestamine ja sellest teadaandmine klientidele kolme aasta jooksul iga neljapäeva hommikul on lihtsalt „ajalooliselt väljakujunenud ametlik praktika”, ei ole kooskõlas Dole'i enda kirjeldusega oma hinnapoliitika kohta, täpsemalt investeeringutega, mis tehti nende hindade iganädalaseks kindlaksmääramiseks.
- 508 Dole'i esitatud 20. novembri 2007. aasta majandusuuringus on täpsustatud, et „[algseid] referentshinnad, mis kajastasid suuri jõupingutusi teabe kogumisel, [...] andsid täpsemat ja paremakvaliteedilist teavet olukorra kohta turul”. Hagi on märgitud, et neljapäevahommikuse referentshinna kindlaksmääramise sisekoosoleku toimik „sisaldas väga erinevat teavet banaanituru kohta, sealhulgas sel nädalal saadatud roheliste banaanide kogused, teave klientidele ja liikmesriikidesse tarnitud konkreetsete koguste kohta, vanem koondteave koguste kohta, Dole'i poolt konkreetsetele klientidele ja geograafiliselt laiaulatuslikumalt kohaldatav hind ning Dole'i tabel „Roheliste banaanide hind Põhja-Euroopas”. Viimati nimetatud dokument on graafik, milles analüüsiti Dole'i ja tema peamiste konkurentide referentshinda kümne eelneva nädala alusel.

- 509 Kohtuistungil toonitasid hagejad vajadust eristada kaht perioodi: rikkumise perioodi 2000–2002, mil määrati kindlaks üks referentshind, millel ei olnud mingit tegelikku seost turuga, ning perioodi pärast 2002. aastat, mil lõplik referentshind määrati kindlaks pärast „Aldi hinna” teatavakstegemist ning mis oli veel üks läbirääkimiste alus, kuid lähedasem tegelikule turuolukorrale, sest „Aldi hind” oli seda selgemaks muutnud, ning igal juhul sellele tegelikkusele lähedasem, kui oli varasem referentshind, mida kunagi üle ei vaadatud.
- 510 Oma avaldustes näitavad hagejad seda lihtsat arengut ajas kuni 2008. aastani, mis toimus nende hinnapoliitika püsivas näitajas, mida Dole pidas otstarbekaks muuta alles 2002. aasta detsembris kohanduste tegemiseks seoses „Aldi hinna” olulisuse kasvuga ja selleks, et tagada selle parem tõhusus. Asjaolu, et neljapäeva pärastlõunal pärast „Aldi pakkumise” teatavakstegemist üle vaadatud referentshind pidi tõetruumalt kajastama tegelikku olukorda turul, ei välista sama päeva hommikul kehtestatud referentshinna otstarbekust perioodil 2000–2002, kuna olgu meenutatud, et Dole jättis selle referentshinna alles, nimetades selle ümber esialgseks referentshinnaks.
- 511 Veel on oluline märkida, et hagejad väidavad, et referentshinnad avaldati kutsealases pressis. Igal laupäeval enne äriläbirääkimiste lõppu ilmunud ajakirja *Sopisco News* uurimine näitab, et selles esitati jooksva nädala iga maaletooja referentshinnad ja iga maaletooja tegelike hindade vahemik, kusjuures maksimaalne tegelik hind vastab referentshinnale.
- 512 Hagejad ei vaidle vastu komisjoni järeldusele, et asjassepuutuvad ettevõtjad vahetasid teavet oma referentshindade kohta pärast seda, kui need olid neljapäeva hommikul enne „Aldi hinna” teatavakstegemist kindlaks määratud. Komisjon märgib, et referentshindade vahetamine oli pooltevahelise salajase koostöö osa ja eriti võimaldas see neil omavahel otseselt kontrollida hindu, mida teised osalised olid kehtestanud, ning tugevdada enne hinna kehtestamist toimunud läbirääkimiste raames omavahel loodud koostöösidemeid (vaidlustatud otsuse põhjendus 198).
- 513 Kaks eespool esitatud järeldust on loomulikult vastuolus hagejate argumentidega referentshindade asjassepuutumatus kohta.
- 514 Kolmandaks väidavad hagejad, et teised maaletoojad kinnitasid Dole'i avaldusi.
- 515 Nad viitavad järgmistele Fyffesi avaldustele, mis tehti 2008. aasta 4. ja 6. veebruari ärakuulamistel ja milles märgiti, et:
- referentshinnad „on tegeliku hinna läbirääkimistel kasutatud” ja „hinna kindlaksmääramine ametlike [referents]hindade „kooskõlastamise” abil on võimatu”;
 - referentshinnad „ei ole võrdluspunktiks, lähtepunktiks ega mis tahes muuks asjassepuutuvaks punktiks”;
 - teiste maaletoojate tegelikke hindu ei „määrata kunagi kindlaks Fyffesi ametlike [referents]hindade alusel” ja „kõige olulisem tegur, mis iganädalasi läbirääkimisi mõjutab, on „Aldi hind”, mis tehakse teatavaks iga neljapäeva keskpäeval.”
- 516 Oluline on toonitada, et ei ole väidetud ega – veelgi enam – tõendatud, et Fyffes neljapäeva hommikul oma klientidele referentshinda ei edastanud, ja et selle ettevõtja avaldusi tuleb hinnata, arvestades nende tausta, st et tegemist oli vastuväiteteatise adressaadiks oleva ettevõtjaga, kes vaidleb vastu talle süüks pandud konkurentsivastasele tegevusele.
- 517 Chiquita osas väidavad hagejad, et oma leebema kohtlemise taotluses tunnistas ta, et „Aldi hind” oli võrdluspunktiks roheliste ja kollaste banaanide hinna kindlaksmääramisel kogu Euroopas.

- 518 Siiski on oluline märkida, et hagejad viitavad Chiquita avaldustele selle kohta, et Aldit varustas banaanidega Atlanta ja viimane tegutses kolmanda kategooria banaanide turustamisega.
- 519 Lisaks asjassepuutuvate avalduste konkreetsele kontekstile näitab asjakohase dokumendi uurimine igal juhul, et hagejate argument tuleneb selle osalisest lugemisest, sest Chiquita avaldab selles, et „Aldi hind” on „muutunud” banaanikaubanduse võrdluspunktiks mitmes liidu riigis; see sõnastus väljendab kasvava olulisuse ideed, mille komisjon tuvastas vaidlustatud otsuse põhjenduses 104 ning millele Chiquita viitab oma avalduses nr 13, mida mainitakse selles põhjenduses.
- 520 Mis puudutab Weichertit ja Del Montet, siis märgib komisjon, ilma et Dole talle vastu vaidleks, et asjassepuutuval perioodil olid Dole'i ja Del Monte (viimase banaanide turustas Weichert) banaanide referentshinnad peaaegu samad. Selle järelduse toetuseks meenutab komisjon vaidlustatud otsuse 138. joonealuses märkuses järgmist:
- „Weichert selgitab vastuses ühele teabenõudele, et „kuigi Del Monte ei teinud talle ametlikult ülesandeks kehtestada sama ametlik hind, mis Dole'il, ootas ta Weichertilt, et tema ametlik hind oleks vähemalt sama kõrge kui Dole'il (vt toimiku lk 38 533, Weichertit vastus 15. detsembri 2006. aasta teabenõudele). Dole avaldab perioodi 2000–2002 osas vastuseks 15. detsembri 2006. aasta teabenõudele, et „[...] Del Monte positsioneeris oma kaubamärgiga banaanid Dole'i kaubamärgiga banaanidega võrreldavale tasemele ning tegevussektoris oli üldiselt teada, et Del Monte nägi Dole'i referentshindu vahendina selle sarnasuse reklaamimiseks klientidele” [...].”
- 521 Eeltoodust tuleneb, et Dole'i referentshinda peeti äriliseks vahendiks, mis võimaldas Del Montel positsioneerida oma banaanid Dole'iga samale hinnatasemele.
- 522 Del Monte väidab oma vastuses vastuväiteteatisele, et referentshindadel ei olnud mingit mõju tegelikele hindadele, kuid ta märkis ka, et referentshindadealane teabevahetus oli maaletoojate jaoks ka viis „koguda asjassepuutuvat teavet nõudluse, saabuvate koguste ja kõigi laovarude kohta turule mõistetavas ühes samas „teates” (vaidlustatud otsuse põhjendus 122) ja et „halvim, mida maaletoojad võisid [...] teha, oli saata turule kooskõlastatult „ühine” signaal (kooskõlastatud ametlike hindade kujul)” (vaidlustatud otsuse põhjendus 120).
- 523 Dokumentaalsed tõendid näitavad, et Del Monte jaoks olid Weichertit referentshinnad väga olulised.
- 524 Weichert edastas komisjonile rikkumise perioodil igal nädalal koostatud ja Del Monte nõudel talle saadetud aruanded banaanituru olukorra kohta; nendes aruannetes mainitakse nii ametlike hindu kui ka hinnanguid asjassepuutuva nädala tegelike hindade kohta eelkõige hinnavaheemikena Del Monte kaubamärgiga banaanide (mida turustas Weichert) ja konkurentide kauba vahel (vaidlustatud otsuse põhjendus 392).
- 525 Komisjon viitab 28. jaanuari 2000. aasta faksile, milles Del Monte töötaja J-P. B. palus W-1 talle selgitada erinevust „lõpliku hinna” ja „oodatava hinna” vahel järgmises sõnastuses: „Olukord on veelgi tõsisem – rääkisin kahel korral teie ettevõtja banaanide turustamise eest vastutava töötajaga, et arutada tingimusi ja hindu turul... Ma sain teada, et Interfrucht [Weichert] hoiab oma hindu ametlikele hindadele „väga lähedal”!!! (...)” See teade näitab selgelt, et Del Monte ootas, et Weichert saavutaks lõpliku hinna, mis oleks võimalikult lähedal referentshinnale või ametlikule hinnale (vaidlustatud otsuse põhjendused 112, 126 ja 389).
- 526 Need rikkumise ajast pärit dokumendid tõendavad referentshindade olulisust banaanisektoris, kus tegutses lisaks Dole'ile ja Chiquitale ka Weichert. Oluline on toonitada, et rikkumine puudutab üht toodet, st värsket banaani, mis on jaotatav kolme kvaliteeditasemesse nende vastavate erinevate hindadega, ja mis moodustab ühe turu, mille eripäraks on hindade kindlaksmääramise protsess, milles iga neljapäeva hommikul teatatakse Dole'i, Chiquita ja Weichertit referentshinnad nende klientidele ning see on esimene turule saadetav teade maaletoojate hinnaootuse kohta. Kuigi need

referentshinnad puudutasid ainult nende ettevõtjate müüdavaid esimese ja teise kategooria banaane, esines seos nende hindade ja kolmanda kategooria kaubamärkidega või kaubamärgita banaanide hindade vahel, sest kindlasti toimus igal nädalal eri kvaliteediga banaanide hindade positsioneerumine üksteise suhtes. Chiquita, Dole'i ja Del Monte kaubamärkidega banaanide referentshindade teatud omavahelist sõltuvust näitlikustavad Chiquita ettevõtjasisesed e-kirjad 30. aprillist 2001 (vaidlustatud otsuse põhjendus 107) ja 8. augustist 2002 (vaidlustatud otsuse põhjendused 111, 172 ja järgmised põhjendused).

527 Neljandaks viitavad hagejad nende seisukohta toetavatele klientide avaldustele, milles on märgitud:

„Dole'i banaanide referentshindadest oli vähe kasu läbirääkimistel tegelike ja lõplike hindade üle, mida meilt võeti [Van Wylick, OHG] [...]”

„Dole'i referentshind on Dole'i esimene hinnapakumine, mille ta meile kui ostjale teeb, kuid me ei nõustu sellega praktiliselt kunagi. Dole'i banaanide ostjana võtame me võrdluspunktiks kolmanda kategooria banaanide hinna ja selle baasil räägime me Dole'iga läbi banaanihinna antud nädalaks [Metro Group Buying GmbH].”

528 Nende Dole'i klientidelt pärit ütluste uurimine näitab, et hagejad tsiteerivad neid ainult osaliselt ja erapoolikult.

529 Väljendiga „Dole'i referentshind” Van Wylick tähistab ja mainib sõnaselgelt „neljapäeva hommiku hindasid” ja „hindasid, mida võidi kohandada pärast hinna kehtestamist allahinnatud kaubasegmendis”, mis viitab 2002. aasta lõpu olukorrale, mil tulid kasutusele esialgne ja lõplik referentshind, st ajale, mille osas komisjon möönab, et sellest alates hakati banaanihinna arvutamise näitajana aina rohkem kasutama „Aldi hinda” (vaidlustatud otsuse põhjendus 104). Van Wylicki ütlustes ei mainita igal juhul nende hindade täielikku kasutuskõlbmatust, millele viitavad hagejad.

530 Neid Van Wylicki ütlusi tuleb samuti lugeda koos Metro ütlustega, milles kinnitatakse, et Dole'i referentshinnad olid selle ettevõtja poolt klientidele tehtav esimene äripakkumine ja et nende edastamine tähistas tõesti äriläbirääkimiste algust. Metro täpsustab, et ta lähtus Dole'iga läbirääkimistel kolmanda kategooria banaanide hinnast (mis vastab niisuguse müüjaga, kelle lähtepunktiks on teatavaks tehtud hinnaeesmärk, läbirääkimistesse astuva kliendi klassikalisele käitumisele) ja et „läbirääkimiste tulemus asus pidevalt Dole'i referentshinna ja kolmanda isiku pakutud hinna vahel”. Lisaks märgib Metro, et ta ei aktsepteeri „praktiliselt” kunagi Dole'i referentshindu, mis tähendab, vastupidi, et mõnikord võis ta seda teha.

531 Vastupidi hagejate väidetule ei kinnita need kaks ütlust, et nende äriühingute arvates ei olnud referentshinnad banaanisektoris olulised – need tõendavad lausa vastupidist, kui arvestada Metro ütlusi. Kuigi hagejad väidavad, et nende kahe kliendi kirjad tõendavad, et äriläbirääkimistes oli „Aldi hind” määravaks teguriks, ei sisalda asjassepuutuvad dokumendid teavet selle hinna kohta ega ka selle mingit rolli äriläbirääkimistes.

532 Kohtuistungil väitsid hagejad, et Metro ütlustes mainitud referentshinnad olid lõplikud referentshinnad, mis olid kindlaks määratud pärast „Aldi hinna” teatavakstegemist ja mis võis olla läbirääkimiste lähtepunkt. Selle argumendi toetuseks viitavad hagejad asjaolule, et Metro ütlused olid antud 2008. aastal.

533 Lisaks sellele, et puudub automaatne seos nimetatud ütluste andmise aasta ja nendes ütlustes viidatud referentshinna laadi vahel, tuleb märkida, et nagu nähtub hagi lisa A 10 pealkirjast, puudub Metro kirjal kuupäev. Igal juhul ei võimalda selle kirja sõnastuse üldine laad tõlgendust, mille sellele annavad hagejad esimest korda kohtuistungil.

- 534 Hagejad viitavad ka ühe Dole'i kliendi ütlustele, mis sisaldasid 13. juunil 2007 konkurentsivaldkonna eest vastutavale komisjoni liikmele saadetud e-kirjas, ning ühe Atlanta endise töötaja ütlustele, mis sisaldasid Dole'ile 19. novembril 2007 saadetud kirjas, mis lubab oletada kahe erineva ütluse olemasolu.
- 535 Tuleb aga märkida, et asjassepuutuvad avaldused on pärit ühelt ja samalt isikult W, kes kinnitab oma 19. novembri 2007. aasta kirjas, et ta saatis 13. juunil 2007 e-kirja konkurentsivaldkonna eest vastutavale komisjoni liikmele.
- 536 Tunnistaja kvalifitseeris küll „naeruväärseks” igasugused vihjed selle kohta, et banaanide maaletoojad osalesid hindade kindlaksmääramise kokkuleppes, kuid seda turu õigusliku regulatsiooni ja lubade korruga seotud põhjustel, mis tagavad sellele turule suure läbipaistvuse. W märkis ka, et banaaniturgu domineerisid mitu tugevat ostjat ja „lõpuks määras kogu Euroopa turu banaanide referentshinna kindlaks Aldi üksi”.
- 537 See kategooriline ja üldine avaldus ei ole niisugune, mis üksi suudaks vastu seista komisjoni kogutud erinevate ja referentshinna olulisust näitavate tõendite tõenduslikule jõule. Samuti tuleb meenutada, et komisjon võttis tõesti oma kooskõlastatud tegevuse üldises analüüsis arvesse asjassepuutuva turu spetsiifilist õiguslikku regulatsiooni.
- 538 Samas on aga oluline toonitada, et komisjonile saadetud 13. juuni 2007. aasta e-kirjas märkis W, et „[k]ui kliendile tundus, et hind ei vastanud turuhinnale, teatas ta sellest oma konkureerivaid pakkumisi tegevale tarnijale” ja „see on protsess, mis kordub igal neljapäeval ja on sektoris enam-vähem tavaline”. See avaldus ühe konkreetse ja täpse asjaolu kohta kinnitab haldusmenetluses esitatud Dole'i avaldusi, millest nähtub asjaolu, et kliendid kasutasid referentshindu läbirääkimiste vahendina tegelike hindade kehtestamiseks (vt eespool punkt 446).
- 539 Viidendaks viitavad hagejad Dole'i tehingute majandusanalüüsile (20. novembri 2007 ja 19. detsembri 2008. aasta aruanded) ja ühele sisedokumendile, mis näitavad, et klientide makstud hind oli palju rohkem seotud „Aldi hinnaga” kui Dole'i referentshindadega ja süüks pandud tegevusel ei olnud mingit mõju tegelikele hindadele. Sama kehtib Chiquita kohta, arvestades haldusmenetluses Fyffesi esitatud tabelit ja Chiquita avaldusi selle kohta, et referentshinnad on „väga kaugel tegelikkusest” või neil „puudub seos” tegelike hindadega. Komisjon nõustus lõpuks selle seisukohaga, nagu nähtub vaidlustatud otsuse põhjenduses 352 mainitust, mille kohaselt „komisjon ei kinnita, et tegelikud hinnad ja referentshinnad on tihedalt seotud”.
- 540 Selle argumentatsiooniga ei saa nõustuda, kuna see põhineb vääril arusaamal EÜ artikli 81 lõike 1 tähenduses kooskõlastatud tegevuse tõendamise nõuetest.
- 541 Esiteks, nagu tuleneb viidatud artikli sõnastusest endast, tähendab kooskõlastatud tegevus peale ettevõtjatevahelise kooskõlastuse ka selle kooskõlastuse tagajärjel teatavat käitumist turul ja põhjuslikku seost nende kahe asjaolu vahel. Kuid tingimusel et puuduvad vastupidist tõendavad tõendid, mida peavad esitama huvitatud ettevõtjad, tuleb eeldada, et kooskõlastatud tegevuses osalevad ettevõtjad, kes jätkavad turul tegutsemist, arvestavad konkurentidelt saadud infoga, et määratleda oma käitumine turul (eespool punktis 55 viidatud kohtuotsus komisjon vs. Anic Participazioni, punkt 118; eespool punktis 57 viidatud kohtuotsus Hüls vs. komisjon, punkt 161, ja eespool punktis 56 viidatud kohtuotsus T-Mobile Netherlands jt, punkt 51).
- 542 Käesolevas asjas on tuvastatud, et õigusvastases kooskõlastatud tegevuses osalenud ettevõtjad jäid banaanikaubanduse sektoris tegutsema ja Dole tunnistas, et ta võttis oma referentshindade kehtestamisel konkurentidelt saadud teavet arvesse.

- 543 Teiseks, kuigi kooskõlastatud tegevuse mõiste ise eeldab tegutsemist turul, ei tähenda see tingimata, et sellel tegutsemisel on konkreetne konkurentsi piirav, takistav või kahjustav mõju (eespool punktis 55 viidatud Euroopa Kohtu otsus komisjon *vs.* Anic Participazioni, punktid 122–124; eespool punktis 57 viidatud kohtuotsus *Hüls vs.* komisjon, punktid 163–165, ja 8. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-235/92 P: *Montecatini vs.* komisjon, EKL 1999, lk I-4539, punktid 123–125).
- 544 Nagu meenutatud eespool punktis 68, ei ole konkurentsivastane eesmärk ja konkurentsivastane mõju EÜ artiklis 81 sätestatud keelu kohaldamise seisukohast mitte kumulatiivsed, vaid alternatiivsed tingimused. Selleks et hinnata, kas kooskõlastatud tegevus on EÜ artikli 81 lõikega 1 keelatud, on tegevuse konkreetsete tagajärgede arvessevõtmine üleliigne, kui ilmneb, et selle eesmärk on takistada, piirata või kahjustada konkurentsi ühisturul.
- 545 Tuleb meenutada, et konkurentsivastase eesmärgi olemasoluks piisab sellest, et kooskõlastatud tegevus avaldab konkurentile tõenäoliselt negatiivset mõju ja et konkurentidevaheline teabevahetus on tõenäoliselt vastuolus konkurentsiõiguse normidega, kui see vähendab teadmatus astet asjaomase turu toimimise kohta või teeb selle astme olematuks, mille tulemusel tekib konkurentsi piirang ettevõtjate vahel. Lisaks, sarnaselt muude asutamislepingus sätestatud konkurentsi eeskirjadega on EÜ artikli 81 eesmärk kaitsta peale konkurentide või tarbijate otseste huvide ka turustruktuuri ning sellest tulenevalt konkurentsi kui sellist (eespool punktis 56 viidatud kohtuotsus *T-Mobile Netherlands jt*, punktid 31, 35 ja 38).
- 546 Konkreetsemalt asjaolu, et kooskõlastatud tegevusel ei ole otsest mõju hinnatasemele, ei takista asumist seisukohale, et see tegevus piiras konkurentsi asjassepuutuvate ettevõtjate vahel (vt selle kohta Üldkohtu 20. märtsi 2002. aasta otsus kohtuasjas T-21/99: *Dansk Rørindustri vs.* komisjon, EKL 2002, lk II-1681, punkt 140).
- 547 Selle kohta tuleb märkida, et turul tegelikult kohaldatavaid hindu võivad mõjutada välistegurid, mida keelatud kokkuleppe pooled ei kontrolli, nagu üldine majanduse areng, nõudluse areng konkreetsetes sektoris või klientide jõupositsioon läbirääkimistel.
- 548 Käesolevas asjas nähtub eespool punktidest 443–537, et komisjon tuvastas õiguslikult piisavalt referentshindade olulisuse banaanikaubanduses, st teguri, mis koos teiste komisjoni poolt käesolevas asjas arvesse võetud asjaoludega lubab tuvastada konkurentsivastase eesmärgiga kooskõlastatud tegevuse.
- 549 Seega ei ole oluline küsimus, kas referentshind oli Dole'i ja Chiquita tegelike hindade määratlemisel kõige olulisem tegur või mil määral olid nende ettevõtjate referentshinnad ja tegelikud hinnad seotud, sest olgu meenutatud, et referentshinnad on teatavaks tehtud hinnad, mille osas ei väideta, et neid määratakse iganädalaste läbirääkimiste käigus või neid võidi kasutada tasumisele kuuluvate lõplike hindade alusena.
- 550 Ainult asjaolust, et tegelikud hinnad ja referentshinnad ei ole „tihedalt seotud”, nagu on märgitud vaidlustatud otsuse põhjenduses 352, ei piisa, et seada kahtluse alla nende komisjoni esitatud tõendite tõenduslik väärtus, mis lubasid tal järeldada, et referentshinnad andsid turule ja banaanihinna oodatava arengu kohta vähemalt signaale, tendentse või vihjeid ning et need olid olulised banaanikaubanduse ja banaani hinna jaoks, mida lõpuks võeti.
- 551 See, et on tuvastatud õigusvastase koostöö esemeks olevate referentshindade ja tehinguhindade erinevus, ei tähenda absoluutselt, et esimesed ei saanud tõenäoliselt mõjutada teiste taset. Referentshindade eesmärk on pressida turuhindasid kõrgemale, isegi kui viimased jäävad lõpuks teatavaks tehtud hindadest madalamale. Selle kohta tuleb meenutada, et Üldkohus on võtnud arvesse asjaolu, et ühe ettevõtja soovituslikud hinnad olid kõrgemad turuhinnast, järeldamaks, et tema hinnasüsteemi eesmärk oli tõsta turul hindu (Üldkohtu 22. oktoobri 1997. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-213/95 ja T-18/96: *SCK ja FNK vs.* komisjon, EKL 1997, lk II-1739, punkt 163).

- 552 Lisaks puudub vaidlus selles, et teatud tehingutes oli hind referentshinnaga otseselt seotud eelnevalt kindlaks määratud hinnavalemi kaudu.
- 553 Komisjonil oli seega õigus järeldada, et asjassepuutuvate ettevõtjate vahelised kahepoolsed läbirääkimised olid õigusvastased ja nende eesmärk oli saavutada konkurentsitingimused, mis ei vastu turu normaaltingimustele, kuna need võimaldasid vähendada iga osaleja jaoks ebakindlust konkurentide oodatava käitumise suhtes (vt selle kohta eespool punktis 312 viidatud kohtuotsus *Cimenteries CBR jt vs. komisjon*, punkt 1908).
- 554 Igal juhul tuleb ka toonitada, et eespool punktis 539 mainitud analüüs ja dokumendid puudutavad ainult hindasid, mida küsisid Dole või Chiquita, kuid tegelik käitumisviis, mis ettevõtja väidab endal olevat olnud, ei oma keelatud kokkuleppega turule avaldatud mõju hindamise seisukohast mingit tähendust, kuna arvesse tuleb võtta ainult kogu keelatud kokkuleppe mõju (eespool punktis 55 viidatud kohtuotsus komisjon vs. *Anic Partecipazioni*, punktid 150 ja 152).
- 555 Kõigepealt, mis puudutab Chiquita tehinguid, siis puudub haldusmenetluses Fyffesi esitatud tabelil tegelik tõenduslik väärtus, kuna sellesse kogutud teave käib perioodi kohta, mis algab alles 2002. aasta teises kvartalis, ning samuti ei ole võimalik kindlalt määratleda, kas need andmed puudutavad ikka kogu asjassepuutuvat geograafilist turgu.
- 556 Lisaks sisalduvad Chiquita avaldused asjaolu kohta, et referentshinnad on „väga kaugel tegelikkusest”, 26. juuni 2004. aasta e-kirjas, olles seega rikkumise perioodist hilisemad. Siiski võib märkida, et selles e-kirjas vastab Chiquita töötaja küsimusele, mille on esitanud tema kolleeg, kes on imestunud Del Monte kaubamärgiga banaanide referentshinna kõrgest tasemest, mis on kõrgem kui Dole'il. E-kirja koostaja märgib, et alates hetkest, mil Del Monte hakkas ise otse oma banaanide turustamist haldama, oli tema strateegiaks positsioneerumine Chiquitale võimalikult lähedale ja et kuna Del Monte uus vastutav isik töötas varem Chiquitas, teadis ta viimase hinnapoliitika nõkse ning referentshinna ja tegeliku hinna vahet.
- 557 Mis puudutab aga lühikest ja ebaselget avaldust, et referentshindadel „puudub seos” tegelike hindadega, siis ei toeta seda mingilgi määral objektiivsed dokumentaalsed tõendid rikkumise perioodi kohta aastatel 2000–2002 ja asjassepuutuva geograafilise turu kohta. Seda ei saa igal juhul lugeda isoleeritult, sõltumata Chiquita sõnaselgetest avaldustest enne hinna kehtestamist toimunud läbirääkimiste otstarbe kohta ja komisjoni kogutud dokumentaalsetest tõenditest, muu hulgas Chiquitalt pärit e-kirjadest, mis tõendavad referentshindade olulisust banaanisektoris.
- 558 Edasi tuleb märkida, et eespool punktis 539 mainitud majandusanalüüs ja dokument, mis puudutavad Dole'i hinnakäitumist, ei võimalda järeldada seda, et tegelike hindade ja referentshindade vahel puudus seos, vaid seda, et nende kahe hinna vaheline seos oli väiksem kui tegelike hindade ja „Aldi hinna” vahel. Lisaks nähtub hagi lisas A 18 esitatud graafikutest – kuivõrd neid saab käsitleda ainult Saksamaa tehinguid puudutavate andmete kohta käivatena –, et seos „Aldi hinna” ja Dole'i tegeliku hinna vahel oli palju suurem aastatel 2006 ja 2007 kui ajavahemikul 2000–2002, mis toetab „Aldi hinna” kasvava olulisuse ideed.
- 559 Hagejad keskenduvad seosele „Aldi hinna”, st küpsetajatelt kollaseid banaane ostva jaemüüja ja Dole'i tegeliku hinna vahel, kuigi selle suhte asjakohasusse tuleb suhtuda ettevaatlikult, arvestades banaanide turustamise ajalist toimimist iganädalase läbirääkimiste protsessi raames, sest vaidlus puudub selles, et Chiquita, Dole ja Weichert tegid oma referentshinnad teatavaks kõigile klientidele, küpsetajatele ja jaemüüjatele neljapäeva hommikul enne „Aldi hinna” väljakuulutamist, mis näitab, et ajalise järjestuse seisukohast tähistas referentshindade teatavastegemine äriläbirääkimiste algust. Haldusmenetluses Dole'i esitatud avaldused klientide käitumise kohta seoses maaletoojate pakkumustega kinnitavad selle tähelepaneku tõele vastavust (vt eespool punkt 445).

560 Eeltoodust nähtub seega, et kõigepealt määrasid maaletoojad kindlaks ja tegid teatavaks oma referentshinnad, mis andis märku, milline oli banaanihinna oodatav areng; seejärel võtsid küpsetajad turu arengu osas oma seisukoha ja esitasid oma pakkumuse Aldile; alles seejärel määrati kindlaks „Aldi hind”.

561 Hagejad väidavad, et ei saa asuda seisukohale, et referentshinnad on olulised seepärast, et need võisid mingil viisil mõjutada „Aldi hinda”, ning toonitavad, et Aldi ostab kolmanda kategooria banaane (ja mitte Chiquita, Dole'i ja Del Monte kaubamärgi all turustatavaid banaane), mistõttu referentshindadest, mis ei vasta kolmanda kategooria banaanidele, ei ole Aldil mingit kasu.

562 See argument on täiesti vastuolus Dole'i kinnitusega, et kõigi tehingute jaoks oli oluline „Aldi hind” ise (ilma, et eristataks kaubamärke, sealhulgas tema enda kaubamärgibanaanide müük). Olgu lisatud, et referentshinnad on osa hinna kindlaksmääramise protsessist kauba suhtes, milleks on banaanid ja mis jaotub kolme kvaliteedikategooriasse, mis tähendab kolme liiki banaanide hinna positsioneerumist üksteise suhtes ja teatud kujul nende üksteisest sõltuvust.

563 Lisaks avaldavad hagejad, et Aldi tarnijad ei võtnud referentshindu arvesse ning viitavad oma kliendi Van Wylicki kirjale ja Chiquita avaldusele tingimuste kohta, millel Atlanta esitas oma pakkumusi Aldile.

564 Oma kirjas (vt eespool punkt 527) märgib Van Wylick, et Dole'i banaanide referentshindadest oli vähe kasu läbirääkimistel tegelike ja lõplike hindade üle, „mida [talt] võeti” – see viimane tähelepanek tõendab, et kirja koostaja viitab oma ärisuhtele Dole'i ja mitte Aldiga.

565 Chiquita avaldus on sõnastatud järgmiselt:

„Nagu me eespool juba mainisime, puudutasid Atlanta poolt neljapäeval teatavaks tehtud referentshinnad ainult Chiquita, Dole'i ja Del Monte esimese kategooria banaane. Seetõttu ei teinud Atlanta oma pakkumust Aldile „kolmanda kategooria kaubamärgiga [banaanide] referentshinna” alusel. Nagu juba eespool selgitatud, põhinesid pakkumused andmetel, mille [C] [ja] [N] said telefonivestluste teel kolmanda kategooria kaubamärkide tarnijatega enne hinna kindlaksmääramist, kusjuures need kõned toimusid kolmapäeval ([N]) või neljapäeval ([C]). Nimetatud kõnede käigus üritasid kolmanda kategooria tarnijad alati Atlantat oma hinnaprognosidega veenda. Need prognoosid ei olnud samad, erinedes tihti umbes 0,50 euro senti kuni 1 euro kasti kohta.”

566 See Atlanta käitumist puudutav avaldus näitab, et ajal, mil Atlanta koostas oma hinnapakumise Aldile, võttis ta arvesse kolmanda kategooria banaanide tarnijatelt kogutud teavet, kuid et ta oli referentshindade varasema teatavakstegemise tõttu sel momendil juba teadlik maaletoojate hinnaootusest, nagu nähtub avalduse algusest.

567 Atlanta, nagu ka kõigi teiste turuosaliste, sealhulgas Aldi hinnaotsused üht liiki banaanide suhtes võeti tingimata vastu turul, mis hõlmas kolme kvaliteeditaset ja nende vastavat hinnaerinevust.

568 Oluline on toonitada, et Dole'i tehingute majandusanalüüsist (20. novembri 2007. aasta ja 19. detsembri 2008. aasta aruanded) tuleneb „Aldi hinna” ja referentshindade omavahelise suhte keskmine kõrge tase perioodil 2000–2005, mis näitab, et „Aldi hinna” areng oli tõesti tihedalt seotud referentshinna arenguga.

569 Selles küsimuses toob komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 122 esile Dole'i järgmised avaldused:

„[...] algsed referentshinnad, mille teatud äriühingud teevad turul teatavaks neljapäeva hommikul pärast nende hinna kindlaksmääramise koosolekuid, näitavad teatud tendentsi – asjaolu, et nad lootsid, et turuhind tõuseb 1 euro võrra, 50 euro senti võrra (alati kasti kohta, mis kaalub 18 kg) ja [...] et küpsetajad, kellel on väga oluline roll kollaste banaanide tarnimisel, annavad oma hinna Aldile (kõige

suurem banaanide ostja) neljapäeva hommikupoolikul ning et küpsetajad kujundavad oma arvamuse viisi kohta, kuidas turuhind sel hommikupoolikul tõenäoliselt areneb, hetkel, mis jääb ajavahemikku [kl 9.00–11.00] ning faksivad seejärel oma pakkumuse Aldile ning Aldi vastab natuke pärast [kl 13]; tihti loodavad küpsetajad, et ühe kasti banaanide hind tõuseb 1 euro võrra ja Aldi vastab neile, et „Tõsi, turu olukord on parem, meie jaemüüjate läbimüük areneb positiivselt, aga me ei saa nõustuda hinnatõusuga 1 euro, vaid me nõustume tõusuga 36 eurosent” [...] Seega [...] näevad maaletoojad ainult turgu, nad näevad turutendentsi suunda ja arvavad, et hind võib tõusta kuni 1 euro (millest nad teatavad turule), aga tegelikult on oluline see, mida arvab Aldi [...]”

- 570 See viimane Dole'i – ettevõtja, kes on alati EÜ artikli 81 rikkumise toimepanemisele vastu vaieldud – hinnang ei sea kahtluse alla neljapäeva kulgemise protsessi kirjelduse asjasepuutuvust ega referentshindade ja „Aldi hinna” vahelist seost, mis esile toodi.
- 571 Dole märkis ka haldusmenetluses esitatud majandusuuringute kaudu, et „[algseid] referentshinnad, mis kajastasid suuri jõupingutusi teabe kogumisel, [...] andsid täpsemat ja paremakvaliteedilist teavet olukorra kohta turul, kui oleks saadud ilma teabevahetuseta”, ja et „need algseid referentshinnad olid küpsetajatele teada ajal, mil nad esitasid oma pakkumised Aldile, mistõttu kõige paremad algseid referentshinnad viisid Aldi tõenäoliselt niisuguste hindade kehtestamiseni, mis väljendasid kõige täpsemalt nõudluse ja pakkumise seisuga järgmiseks nädalaks” (20. novembri 2007. aasta majandusuuringu lk 5). Veel on täpsustatud, et „küpsetajate soov nõustuda Aldi konkreetsete tingimustega sõltus teatud määral algsest referentshinnast, mille nad said maaletoojatelt (kuigi need hinnad ei olnud siduvad)”, et „[need referentshinnad] sõltusid ise sellest, kui kerge oli maaletoojate arvates sel nädalal mahalaaditud kaubakogust läbi müüa”, ja et „teabevahetuse tulemusel kajastasid iga banaaniettevõtja referentshinnad antud nädala pakkumise ja nõudluse kohta kokku kogutud teavet, mitte ainult ühe tarnija individuaalset teavet” (10. aprilli 2007. aasta majandusuuringu lk 7 ja 9).
- 572 Need avaldused, mis on eriti sõnaselged referentshinna ja „Aldi hinna” vahelise seose osas, on kooskõlas Chiquita 8. augusti 2002. aasta ettevõtjasisese e-kirjaga, milles nimetatud ettevõtja töötaja väljendab oma arvamust Dole'i 2-eurose referentshinna tõusu kohta (vaidlustatud otsuse põhjendused 111, 172 ja järgnevad põhjendused) järgmises sõnastuses: „Tõstes turu- ja Aldi hinda, saavad nad [Dole...] [...] parema hinna [...]”
- 573 Vastates komisjoni teabenõudele, täpsustas Aldi, et tema tarnijatele igal nädalal tehtava pakkumise otsus põhines saadud pakkumustel, eelmise nädala hindadel ja eelmise aasta sama nädala hinnal. Aldi lisas, et „banaanide tarnijate esialgsetes pakkumustes märgitud hinnad lubasid aimata vähemalt hinnaarengu tendentsi, millele tehtud vastupakkumus ei pruugi siiski alati vastata” (vaidlustatud otsuse põhjendus 116 ja 150. joonealune märkus).
- 574 Eespool esitatud kaalutlustest tuleneb, et komisjon järeldas õigesti, et referentshinnad olid banaanisektoris olulised, täheldades esiteks, et need andsid turule banaanihinna oodatava arengu kohta vähemalt signaale, tendentsi või vihjeid ning need olid banaanikaubanduse ja banaanide eest makstava hinna jaoks olulised, ning teiseks, et teatud tehingute puhul olid tegelikud hinnad otseselt seotud referentshindadega.
- 575 Samuti tuleb toonitada, nagu teeb õigesti komisjon, et Aldi ostuhinna väidetav tähtsus ei välista referentshinna olulisust, nagu see on tuvastatud vaidlustatud otsuses.
- 576 Eespool esitatud kaalutlustest tuleneb, et argument, mille kohaselt ei olnud referentshindadel mingit olulisust läbirääkimistes banaanisektori tegelike hindade üle, tuleb tagasi lükata.

Kahepoolsetes läbirääkimistes osalenud Dole'i töötajate vastutus

- 577 Hagejad väidavad, et kui eeldada, et referentshindade ja tegelike hindade vahel oli tihe seos, siis ei hõlmanud süüks pandud teabevahetus isegi neljapäeval toimunud koosolekul otsustatud tegelike referentshindade avaldamist, ning märgivad selle kohta, et kahepoolsetes läbirääkimistes osalenud Dole'i töötaja H ei vastutanud tegelike referentshindade kindlaksmääramise eest, sest selle otsuse võttis vastu DFFE tegevdirektor.
- 578 Olgu meenutatud, et komisjon heidab Dole'ile ette osalemist kahepoolsetes läbirääkimistes vastavalt Chiquita ja Weichertiga, mis puudutasid hinnategureid, st järgmise nädala referentshindade kindlaksmääramiseks olulisi tegureid, ning järgmise nädala hinnatendentse või vihjeid nende kohta enne nende referentshindade kindlaksmääramist neljapäeva hommikul.
- 579 Ilma et hagejad komisjonile selles osas vastu oleksid vaieldud, tuvastas komisjon samuti, et Dole ja eespool nimetatud ettevõtjad vahetasid vastastikku oma referentshindu pärast nende kindlaksmääramist, kusjuures see teabevahetus võimaldas järgida enne hinna kehtestamist toimunud läbirääkimiste tulemusi ja tegevdada ettevõtjatevahelist koostööd.
- 580 Läbirääkimistega enne hinna kehtestamist olid seotud H ja G, vastavalt regionaaldirektor ja Dole'i müügi eest vastutav isik, kes osalesid ettevõtjasisestel hinnakoosolekutel (vaidlustatud otsuse põhjendus 63). Hagejad ei sea neid komisjoni järeldusi kahtluse alla.
- 581 Olgu ka meenutatud, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale ei eelda ettevõtjale EÜ artikli 81 rikkumise süükspanemine selle rikkumisega seotud ettevõtja aktsionäride või peamiste juhtide tegevust või isegi nende teadlikkust rikkumisest, vaid niisuguse isiku tegevust, kellel on õigus tegutseda ettevõtja arvel (Euroopa Kohtu 7. juuni 1983. aasta otsus liidetud kohtuasjades 100/80-103/80: *Musique Diffusion française jt vs. komisjon*, EKL 1983, lk 1825, punkt 97, ja Üldkohtu 20. märtsi 2002. aasta otsus kohtuasjas T-15/99: *Brugg Rohrsysteme vs. komisjon*, EKL 2002, lk II-1613, punkt 58), ning hagejad ei ole vaidlustanud sellise õiguse olemasolu nende töötajatel, kes olid seotud läbirääkimistega enne hinna kehtestamist.
- 582 Neid asjaolusid arvestades ei ole asjassepuutuv hagejate argument, et enne hinna kehtestamist toimunud läbirääkimistega tegelenud töötajatel ei olnud referentshinna kehtestamise lõplikku vastutust, ja see tuleb tagasi lükata.
- 583 Eespool esitatud kaalutlustest tuleneb nende kogumis, et komisjon tuvastas õiguslikult piisavalt, et Dole, Chiquita ja Weichert pidasid enne hinna kehtestamist kahepoolseid läbirääkimisi, mille käigus nad arutasid banaanihinna tegureid, st järgmise nädala referentshinna tegureid või vaidlesid hinnatendentide üle või mainisid neid või andsid vihjeid järgmise nädala referentshinna kohta (vaidlustatud otsuse põhjendused 148, 182 ja 196).
- 584 Läbirääkimiste kaudu enne hinna kehtestamist kooskõlastasid Dole, Chiquita ja Weichert oma referentshindade kindlaksmääramist nende sõltumatu kindlaksmääramise asemel. Nendel kahepoolsetel aruteludel avalikustasid ettevõtjad viisi, kuidas nad kavatsesid käituda, või vähemalt võimaldasid osalejatel hinnata konkurentide tulevast käitumist referentshinna kehtestamise osas ning ennetada käitumisviisi, mida nad järgida kavatsesid. Need läbirääkimised vähendasid seega ebakindlust konkurentide tulevaste referentshinnaotsuste suhtes, mille tagajärjeks oli ettevõtjatevahelise konkurentsi piiramine (vaidlustatud otsuse põhjendused 263–272).
- 585 Seega järeldas komisjon õigesti, et läbirääkimised enne hinna kehtestamist, mis peeti Dole'i ja Chiquita ning Dole'i ja Weichti vahel, olid seotud hindade kehtestamisega ja nende näol oli tegemist kooskõlastatud tegevusega, mille eesmärk oli piirata konkurentsi EÜ artikli 81 tähenduses.

B – *Kaitseõiguste ja põhjendamiskohustuse rikkumine*

- 586 Esiteks väidavad hagejad, et kolme liiki tegevusest, mis vastuväiteteatise kohaselt moodustasid ühiselt kahepoolsete üksteisega tihedalt seotud salajaste kokkulepete terviku ja EÜ artikli 81 rikkumise juba oma eesmärgilt, loobus komisjon lõpuks kahest, sealhulgas tegevusest seoses teabevahetusega koguste teemal, mis oli Chiquita arvates kõige raskem vastuväide. Nad märgivad ka, et komisjon ei karistanud Fyffesi ja Van Parys'it, kuigi nad osalesid samades väidetavalt salajastes kahepoolsetes läbirääkimistes.
- 587 Nii tegutsedes on hagejate arvates komisjon rikkumise suhtes muutnud vaidlustatud otsuses radikaalselt oma seisukohta, andmata neile enne võimalust olla selle muudatuse osas ära kuulatud, rikkudes nii määruse nr 1/2003 artikli 27 lõiget 1 ja nende kaitseõigusi.
- 588 Olgu meenutatud, et kohtupraktika kohaselt ei pea otsus tingimata olema vastuväiteteatise täpne koopia (eespool punktis 335 viidatud kohtuotsus van Landewyck jt vs. komisjon, punkt 68). Komisjonil peab nimelt olema võimalus võtta otsuses arvesse asjassepuutuvate ettevõtjate vastuseid vastuväiteteatisele. Komisjonil peab olema õigus mitte üksnes asjassepuutuvate ettevõtjate argumentidega nõustuda või need tagasi lükata, vaid tal peab olema ka õigus analüüsida nende esitatud faktilisi asjaolusid, et loobuda alusetuks osutunud vastuväidetest või kohandada või täiendada allesjäävate vastuväidete põhjenduseks esitatud argumentatsiooni nii faktiliste kui ka õiguslike asjaoludega (eespool punktis 335 viidatud kohtuotsus ACF Chemiefarma vs. komisjon, punkt 92; vt selle kohta ka eespool punktis 56 viidatud kohtuotsus Suiker Unie jt vs. komisjon, punktid 437 ja 438). Ainult juhul, kui lõplikus otsuses pannakse ettevõtjale süüks rikkumine, mis erineb vastuväiteteatise viidatud rikkumisest, või tuginetakse erinevatele faktilistele asjaoludele, saab järeldada, et kaitseõigusi on rikutud (eespool punktis 335 viidatud kohtuotsus ACF Chemiefarma vs. komisjon, punkt 94; vt selle kohta ka Üldkohtu 23. veebruari 1994. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-39/92 ja T-40/92: CB ja Europay vs. komisjon, EKL 1994, lk II-49, punktid 49–52).
- 589 Sellega ei ole tegemist sellisel juhul nagu käesolevas asjas, kus väidetavad erinevused vastuväiteteatise ja lõpliku otsuse vahel ei puuduta muud tegevust kui see, mille suhtes asjassepuutuv ettevõtja sai juba oma arvamust avaldada ja mis seega ei ole käsitletav uue vastuväitena (vt selle kohta Euroopa Kohtu 15. oktoobri 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P ja C-254/99 P: Limburgse Vinyl Maatschappij jt vs. komisjon, EKL 2002, lk I-8375, punkt 103).
- 590 Nimelt puudub vaidlus selle üle, et vastuväiteteatise lõikes 60 viidatakse kolmele salajasele tegevusele, milleks on:
- teabevahetus Põhja-Euroopasse saabuvate banaanikoguste kohta (kaubakoguste teemaline teabevahetus);
 - kahepoolsed läbirääkimised banaanituru tingimuste või hinnatendentside kohta või vihjed referentshindade kohta enne nende hindade kindlaksmääramist;
 - teabevahetus banaanide referentshinna kohta (referentshindade vahetamine).
- 591 Vastuväiteteatise lõikes 429 järeldas komisjon ühemõtteliselt, et „iga kahepoolsete kokkulepete seeria” ja need kokkulepped koos moodustasid rikkumise, mille eesmärk oli piirata konkurentsi ühenduses ja EMP-s EÜ artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 tähenduses.
- 592 See järeldus järgnes iga süüks pandud tegevuse eraldiseisvale analüüsile, mis viidi läbi muu hulgas vastuväiteteatise lõigetes 404 ja 412–416 ja milles komisjon viitas „niisuguste kahepoolsete läbirääkimiste kogumile, mille esemeks oli banaanituru olukord, hinnatendentsid või vihjed

referentshindade kohta enne nende kindlaksmääramist, ja mille abil pooled mõjutasid hindade kehtestamist, mis on lõpuks võrdsustatav hindade kindlaksmääramisega” ning avaldas, et „nendel salajastel kokkulepetel oli konkurentsivastane eesmärk”.

- 593 Nagu toonitab ka komisjon, olid hagejad selgelt aru saanud vastuväiteteatise ulatusest, nagu nähtub selle teatise 21. novembri 2007. aasta vastusest, milles Dole kaitseb end konkreetset vastuväite suhtes, et kahepoolsed läbirääkimised turutingimuste üle on käsitletavad rikkumisena juba oma eesmärgi tõttu.
- 594 Hagejad viitavad oma menetlusdokumentides peamiselt vastuväiteteatise lõikele 395, mis puudutab ühe ja vältava mitmest teost koosneva rikkumise mõistet, arvestades, et komisjon oli alguses seisukohal, et süüks pandud kolm konkurentsivastast tegevust moodustavad laiema ühe ja vältava rikkumise.
- 595 Olles analüüsinud vastuseid vastuväiteteatisele ja asjassepuutuvate ettevõtjate nende ärakuulamisele tehtud avaldusi, loobus komisjon vaidlustatud otsuses lõpuks esiteks oma vastuväidetest seoses teabevahetusega koguste teemal ja vastuväidetest referentshindade vahetuse kohta, jäädes kindlaks ainult kooskõlastatud tegevusele seoses nähtusega, mida ta nimetas läbirääkimisteks enne hinna kehtestamist, ja teiseks Fyffesile ja Van Parysile adresseeritud vastuväidetest.
- 596 Hagejad ei saa neid asjaolusid arvestades usutavalt väita, et rikutud on nende kaitseõigusi, nagu need on sätestatud määruse nr 1/2003 artikli 27 lõikes 1, olenemata sellest, milline oli hagejate väidete kohaselt Chiquita arusaam vastuväiteteatise esitatud vastuväidete raskusest.
- 597 Teiseks väidavad hagejad kaitseõiguste rikkumise argumenti raames esiteks, et komisjon on rikkunud oma põhjendamiskohustust seetõttu, et vaidlustatud otsuses ei täpsustata selgelt ja ühemõtteliselt, millised on referentshinna kindlaksmääramise asjakohaseid tegureid puudutavad läbirääkimised, mida banaanide maaletoojad EÜ artiklit 81 arvestades võivad või ei või pidada.
- 598 Seda hagejate argumenti juba uuriti ning see lükati tagasi eespool punktides 261, 262 ja 264 esitatud põhjustel.
- 599 Teiseks, vaidlustatud otsuses ei täpsustatud ka Fyffesi ja Van Parysiga seotud läbirääkimiste laadi, mis seletaks, et nende läbirääkimiste osas ei tuvastatud konkurentsivastast eesmärki.
- 600 Kuna Dole väidab, et vaidlustatud otsus on õigusvastane puuduliku põhjenduse või selle ebaselguse tõttu seoses sellega, kuidas koheldi Fyffesi ja Van Parysit, kellele vaidlustatud otsust ei adresseeritud ja keda seega ei karistatud, siis tuleb märkida, et Dole ei saa seda asjaolu argumentina ära kasutada selleks, et pääseda ise karistusest, mis talle EÜ artikli 81 rikkumise eest määrati, kui nende kahe ettevõtja olukorra osas ei ole isegi kohtu poole pöördutud (vt Üldkohtu 4. juuli 20006. aasta otsus kohtuasjas T-304/02: Hoek Loos vs. komisjon, EKL 2006, lk II-1887, punkt 62 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 601 Eespool esitatud kaalutlustest nähtub, et EÜ artiklis 253 sätestatud põhjendamiskohustuse rikkumise argument tuleb tagasi lükata.

III – Trahvi tühistamise või vähendamise nõue

- 602 Hagejad esitavad ühe väite trahvi põhjendamatus ja ebaproportsionaalsuse kohta ning heidavad selle väite raames komisjonile ette trahvi põhisumma kindlaksmääramist rikkumisega mitte mingit seost omavate kaupade müüki arvesse võttes, kuna komisjon järeldas, et talle süüks pandud tegevuse eesmärk oli hindade kindlaksmääramine ja keeldus võtmast arvesse Dole'i ebakindlat finantsolukorda.

A – *Esialgused tähelepanekud*

- 603 Vaidlus puudub selle üle, et Dole'i trahvi kindlaksmääramiseks kohaldas komisjon suuniseid (vaidlustatud otsuse põhjendus 446), milles on kehtestatud kahest etapist koosnev arvutusmeetod.
- 604 Suunised näevad esimese arvutusetapina ette komisjoni poolt trahvi põhisumma kindlaksmääramise igale asjassepuutuvale ettevõtjale või ettevõtjate ühendusele ja selle kohta on sätestatud järgmist:
- „12. Põhisumma määratakse kindlaks asjaomaste kaupade või teenuste müügiväärtuse põhjal järgmise meetodiga.
- [...]
13. Trahvi põhisumma kindlaksmääramisel võetakse aluseks [ettevõtja müüdnud] nende kaupade või teenuste väärtus, millega on rikkumine otseselt või kaudselt EMP asjaomasel territooriumil seotud. Üldiselt vaatleb komisjon ettevõtja müüki viimasel rikkumises osalemise täisaastal.
- [...]
19. Trahvi põhisumma arvutatakse osakaaluna müügiväärtusest. Osakaal saadakse rikkumise raskusastme korrutamisel aastate hulgaga, mil rikkumine aset leidis.
20. Raskust hinnatakse iga üksikjuhtumi ja iga rikkumise liigi puhul eraldi, võttes arvesse kõiki olulisi asjaolusid.
21. Üldreeglina „määratakse osakaal maksimaalselt 30% müügiväärtusest”.
22. Otsustamaks, kas konkreetse juhtumi puhul kasutatav osakaal müügiväärtusest peaks olema astmestiku kõrgemal või madalamal tasemel, võtab komisjon arvesse teatava hulga tegureid, nagu rikkumise laad, kõikide rikkumises osalevate ettevõtjate turuosa kokku, rikkumise geograafiline ulatus ja asjaolu, kas rikkumine ka toime pandi.
23. Hindade määramise, turu jagamise ja tootmise piiramise horisontaalkokkulepped, mis on üldjuhul salajased, on juba oma olemuselt kõige tõsisemad konkurentsipiirangud. Konkurentsipoliitika seisukohast karistatakse selle eest karmilt. Seepärast on nimetatud rikkumiste puhul kasutatav osakaal üldjuhul astmestiku kõrgemal tasemel.
24. Võtmaks täielikult arvesse iga ettevõtja osalemise kestust rikkumises, korrutatakse müügiväärtuse põhjal määratud summa (vt punkte 20–23 eespool) aastate hulgaga, mil rikkumises osaleti. Vähem kui kuus kuud kestnud rikkumine loetakse pooleaastaseks rikkumiseks; rohkem kui kuus kuud, kuid vähem kui aasta kestnud rikkumine loetakse aastaseks rikkumiseks.
25. Olenemata ettevõtja osalemise kestusest rikkumises, lisab komisjon põhisummale summa, mis moodustab 15–25% eespool toodud A osas kirjeldatud müügiväärtusest, eesmärgiga hoida ära ettevõtjate igasugust soovi osaleda hindade määramise, turu jagamise ja tootmise piiramise horisontaalkokkulepetes. Komisjon võib sellist lisasummat rakendada ka muude rikkumiste suhtes. Otsustamaks, milline peaks olema konkreetse juhtumi puhul kasutatav osakaal müügiväärtusest, võtab komisjon arvesse teatava hulga tegureid, eeskätt neid, mida on nimetatud punktis 22.” [täpsustatud tõlge]
- 605 Suuniste 2. joonealuse märkuse kohaselt hõlmab suuniste punktis 23 sätestatud väljend „hindade määramise horisontaalkokkulepped” kooskõlastatud tegevust EÜ artikli 81 tähenduses.

606 Suunised näevad teise arvutusetaapina ette, et komisjon võib põhisummat suurendada või vähendada üldhinnangu põhjal, milles on arvestatud kõikide oluliste asjaoludega (punktid 11 ja 27).

607 Suuniste punktis 35 viidatakse nende asjaoludena ettevõtja maksevõimele järgmises sõnastuses:

„Teatavas sotsiaalses ja majanduslikus kontekstis võib komisjon erandkorras taotluse esitamisel võtta arvesse ettevõtja maksevõimetust. Sel puhul ei vähendata trahvi mingil juhul pelgalt ebasoodsa või kahjumliku finantsolukorra tõttu. Vähendamine saab toimuda üksnes kindlate tõendite alusel, mille kohaselt seaks käesolevates suunistes sätestatud tingimustel trahvi määramine pöördumatult ohtu asjaomase ettevõtja majandusliku elujõulisuse ning tema varad kaotaks igasuguse väärtuse.”

B – Trahvi põhisumma väidetav ebaproportsionaalsus, sest see põhineb rikkumisega mitte mingit seost omavate kaupade müügiväärtusel, ning põhjendamiskohustuse rikkumine

608 Hagejad on seisukohal, et komisjon kohaldas trahvi põhisumma väljaarvutamisel suuniseid vääralt, sest ta võttis aluseks väidetava rikkumisega mitte mingit seost omavate kaupade müügiväärtuse, st Dole'i kaubamärgist erinevate roheliste banaanide müügi, Dole'i kaubamärgiga roheliste banaanide müügi lepingute alusel, mis ei põhinenud referentshinnal, ja kollaste banaanide müügi. Nad väidavad ka, et vaidlustatud otsus ei ole piisavalt põhjendatud neid banaane puudutavate tehingute kaasaarvamise seisukohast trahvisumma arvutamise alusesse.

609 Olgu märgitud, et hagejad kordavad kriitikat, mille nad esitasid rikkumise olemasolu vaidlustamiseks.

610 Esiteks käib see hagejatepoolse roheliste ja kollaste banaanide eristamise kohta, mida nad pidasid kahele eri turule kuuluvaks kaheks eri kaubaks, mis seostub argumendiga, et komisjon ei selgita vaidlustatud otsuses, kuidas DFFE poolt jooksva nädalal müüdavate roheliste banaanide väidetav referentshindade kooskõlastamine sai mõjutada Saba, Kempowski, VBH ja Dole France'i müüdavate kollaste banaanide hinna kindlaksmääramist, mis toimus täiesti iseseisvalt ja ilma viiteta roheliste banaanide hinnale.

611 Esiteks, põhjendamiskohustuse rikkumise argumendi osas tuleb märkida, nagu täheldati ka eespool punktis 127, et komisjon selgitas vaidlustatud otsuse põhjendustes 4, 5, 32, 34, 104, 141–143, 182, 196 ja 287 piisavalt täpselt ja selgelt oma seisukohta seoses sellega, et tegemist on ühte liiki kaubaga, nimelt värskete banaaniga – mis oli selle kauba eripära –, puuviljaga, mis toodi maale rohelisena ja mida pakuti üldsusele tarbimiseks kollasena pärast küpsetamist, seoses sellega, millised olid küpsetamise korraldamise viisid ja milline oli seejärel toimuv banaanide turustamine, milline oli referentshindade äriläbirääkimiste protsess ning roheliste ja kollaste banaanide referentshindade omavaheline seos.

612 Vaidlustatud otsuses hinnati Dole'i värskete banaanide müügiväärtuseks 2002. aastal 198 331 150 eurot – arv, mis põhineb VBH tütarettevõtja DFFE, Saba, Kempowski ja Dole France Belgia ja Luksemburgi tehingutel –, mida vähendati summale 190 581 150 eurot pärast nende banaanide väärtuse mahaarvamist, mis osteti vaidlustatud otsuse teistelt adreessatidelt (vaidlustatud otsuse põhjendused 451–453).

613 Neid asjaolusid arvestades ei saa komisjonile ette heita EÜ artikli 253 rikkumist seetõttu, et ta võttis müügiväärtuse arvutamisel arvesse nii roheliste kui kollaste banaanidega tehtud tehinguid.

614 Teiseks, komisjoni hinnangu põhjendatuse osas tuleb meenutada, et hagejate argument, mis põhineb roheliste ja kollaste banaanide eristamisel, esitati juba selle argumendi toetuseks, mille kohaselt Dole'i ja Chiquita töökorraldusmudelid olid kokkusobimatud nendele ettevõtjatele süüks pandud õigusvastase koostööga.

- 615 See argument lükati tagasi põhjendamatusse tõttu (vt eespool punkt 248). Komisjon järeldas õigesti, et rohelised ja kollased banaanid on üks ja sama kaup, et (roheline või kollase banaan) referentshind puudutas sama kaupa, st värsked banaane, ja et kollaste banaanide referentshind oli seotud roheliste banaanide referentshinnaga. Banaani eripära – st tegemist on puuviljaga, mis tuuakse maale rohelisena ja mida pakutakse üldsusele tarbimiseks kollasena pärast küpsetamist – ja selle turustamise viisid ei saa mõjutada asjaolu, et see on üks kaup, ega olla veenvalt aluseks argumendile, et tegemist on kahele erinevale turule kuuluva kahe eri kaubaga.
- 616 Sellest tuleneb, et hagejad ei ole suutnud tõendada, et komisjon on suuniseid mingil viisil väärtalt kohaldanud, kuna ta võttis müügiväärtuse arvutamisel arvesse ka kollaste banaanidega tehtud tehinguid.
- 617 Veel tuleb märkida, et lisaks kaubale endale toovad hagejad esile asjaolu, et kollaseid banaane müüsid Saba, Kempowski, VBH ja Dole France, kes ei olnud vastuväiteteatise ja vaidlustatud otsuse adressaadiks ega seotud süüks pandud konkurentsivastase tegevusega, sest nad määrasid oma hinnad kindlaks DFFE-st sõltumatult ja viitamata tema referentshinnale.
- 618 Selle argumendiga ei saa nõustuda.
- 619 Vaidlus puudub selles, et vaidlustatud otsuse artiklis 1 tuvastas komisjon, et EÜ artikli 81 rikkumise pani toime kontserni Dole valdusühing Dole, kes tegeles oma paljude tütarettvõtjate kaudu banaanide müügi ja turustamisega Euroopas.
- 620 Kuigi Dole väitis, et toimunud ei ole mingit konkurentsivastast tegevust, ei ole ta aga käesolevas kohtuastmes vaidlustanud oma vastutust kontserni Dole emattevõtjana, kusjuures olgu meenutatud, et vaidlustatud otsuse ese on selgelt konkurentsivastane tegevus seoses värskete banaanidega, olgu need rohelised või kollased.
- 621 Dole'i tütarettvõtjate sõltumatus argument kuulub vaid roheliste ja kollaste banaanide eristamise vajadust käsitleva argumentatsiooni juurde, millega toetatakse argumenti Dole'i ja Chiquita töökorraldusmudelite ja neile ette heidetud koostöö kokkusobimatusse kohta ning argumenti, milles nõutakse komisjoni poolt trahvi kindlaksmääramiseks aluseks võetud müügiväärtuse vähendamist.
- 622 Neid asjaolusid arvestades ei saa komisjonile ette heita seda, et ta võttis vastavalt suuniste punktile 13 „ettevõtja müüdüd” kaupade või teenuste – millega on rikkumine otseselt või kaudselt seotud – müügiväärtuse kindlaksmääramisel arvesse kontserni Dole äriühingute ja selle valdusühingu kollaste banaanide müügi summat.
- 623 Hagejate avaldused Saba, Kempowski, VBH ja Dole France'i väidetava sõltumatusse kohta ei ole seega asjassepuutuvad ja igal juhul on need põhjendamatud, nagu märgitud eespool punktides 209 ja 210.
- 624 Kolmandaks, hagejad väidavad konkreetselt, et trahvi väljaarvutamisel ei saa samuti kasutada Saba poolt Chiquitalt ostetud ja seejärel edasi müüdüd kollaste banaanide tehingute summat. Hagejate sõnul tuli komisjoni hinnangul neid tehinguid käsitada Dole'i, mitte Chiquita tuluna, et vältida nende banaanide kahekordset arvessevõtmist (vaidlustatud otsuse põhjendus 452), mis oli eesmärk, mille sai saavutada nende banaanide Chiquita tulu hulka arvestamisega. See lähenemine oli ka kõige sobivam, arvestades, et nende konkreetsete banaanide hinna määras kindlaks ainult Chiquita ja veel üks äriühingu Saba aktsionär.
- 625 Kahekordse arvessevõtmise vältimiseks vähendas komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 452 vaidlustatud otsuse adressaatidest ettevõtjate müügi arvandmeid teistele adressaatidele müüdüd ja seejärel Põhja-Euroopasse edasi müüdüd värskete banaanide väärtuse võrra.

- 626 On tuvastatud, et Saba on Dole'i tütarettevõtja ja vastavalt eespool viidatud põhjendusele müüs ta kollaseid banaane, mille ta oli ostnud Chiquitalt rohelistena, summa eest 18 168 309 eurot, mis õigustas komisjonipoolset vähendamist.
- 627 Tuleb märkida, et hagejate endi menetluskirjelduste kohaselt vältis komisjon kahekordset arvessevõtmist ka Dole'i puhul, sest komisjon arvas tema osas maha summa 7 750 000 eurot, mis vastas Chiquitaga seotud küpsetaja-edasimüüja Atlanta realiseeritud Dole'i banaanide müügile.
- 628 Argumenti, mille kohaselt määras asjassepuutuva banaanihinna kindlaks Chiquita ja veel üks selle äriühingu aktsionär, ei ole millegagi põhjendatud ning see on isegi vastuolus hagejate varasema kinnitusega, et Saba oli oma hinnapoliitika kujundamisel sõltumatu. Seda arvestades tuleb tagasi lükata hagejate argument, et müügiväärtusest tuleb välja jätta Saba poolt Chiquitalt ostetud ja seejärel Põhja-Euroopasse edasi müüdüd banaanide tehingud.
- 629 Hagejad viitavad veel kord kahekordsele arvessevõtmisele seoses DFFE roheliste banaanide müügiga Cobanale, mis loeti DFFE poolt 2002. aasta kohta avaldatud tehingute summa hulka, mille seejärel ostis Kempowski hinnanguliselt 2,6 miljoni euro eest ja müüs kollaste banaanidena edasi summa eest, milleks jäi ikka hinnanguliselt 2,9 miljonit eurot.
- 630 Lisaks sellele, et need summad on lihtsalt hinnangulised, tuleb asuda seisukohale, et seda hagejate argumenti ei ole millegagi põhjendatud ja kirjeldatud olukorra puhul ei ole tegemist vaidlustatud otsuse põhjenduses 452 kirjeldatud juhtumiga, sest Cobana ei kuulu vaidlustatud otsuse adressaatidest ettevõtjate hulka.
- 631 Teiseks kordavad hagejad oma argumentatsiooni seoses referentshindade olulisuse puudumisega banaanisektoris.
- 632 Nad väidavad esiteks, et Dole'i referentshinnad puudutasid ainult Dole'i kaubamärgiga rohelisi banaane, mitte DFFE müüdavaid kolmanda kategooria rohelisi banaane, mistõttu ei ole viimased rikkumisega seotud, ning teiseks, et nimetatud rikkumisega seotud kaubaks ei ole Dole'i kaubamärgiga rohelised banaanid, mida müüdi referentshinnal mitte põhinevate lepingute alusel, st käesoleval juhul rohelised banaanid, mis müüdi „Aldi pluss aastaste lepingute” alusel ja niisuguste iganädalaste läbirääkimiste alusel, mille puhul ei olnud äriläbirääkimiste lähtepunktiks Dole'i referentshinnad.
- 633 Esiteks, argumenti osas põhjendamiskohustuse rikkumise kohta tuleb täheldada, et pärast seda, kui komisjon oli märkinud, et asjassepuutuva kaup on värske banaan, täpsustas ta, et asjassepuutuva turu banaanid olid kolme eri taseme kaubamärgiga, mida kutsuti „kolmeks kategooriaks” ja et nende hind oli vastavalt erinev (vaidlustatud otsuse põhjendused 4 ja 32).
- 634 Komisjoni hinnangul ja nagu märgitud eespool punktis 14, võis jaemüüjate ja edasimüüjate poolt banaanide eest makstav hind (nn „tegelikud hinnad” või tehinguhinnad) olla kas igal nädalal – antud juhul neljapäeva pärastlõunal ja reedel (või hiljemalt jooksval nädalal või järgmise nädala alguses) – toimuvate läbirääkimiste tulemus või tuleneda tarnelepingust, milles oli ette määratletud hinnavalem kas kindla hinnana või hind sõltuvana müüja või konkurendi referentshinnast või mõnest muust referentshinnast nagu „Aldi hind” (vaidlustatud otsuse põhjendus 34).
- 635 Komisjon uuris vaidlustatud otsuse põhjendustes 102–128 piisavalt täpselt ja selgelt referentshinna kehtestamist ja olulisust banaanisektoris, täpsustades hindade kindlaksmääramise protsessi ajalist kulgemist „Aldi hinna” teatavakstegemise seisukohast (vaidlustatud otsuse põhjendus 104).

- 636 Veel lisas komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 287, et „kuigi referentshinnad kehtesta[ti] poolte erinevatele kaubamärkidele, esines seos nende kaubamärkide hindade ja kolmanda kategooria kaubamärkidega või kaubamärgita banaanide hindade vahel” ja et „tegelikult avaldas[id] Dole ja Weichert mõlemad, et ka Aldi makstav hind (ilma kaubamärgita banaanide eest) oli kaubamärgiga banaanide tegelike hindade kehtestamiseks oluline”.
- 637 Neid asjaolusid arvestades ei saa komisjonile ette heita mingit EÜ artikli 253 rikkumist seetõttu, et ta võttis müügiväärtuse arvutamisel arvesse tehinguid, mis tehti Dole'i kaubamärgist erinevate roheliste banaanidega, ja tehinguid, mis tehti Dole'i kaubamärgiga roheliste banaanidega „lepingute Aldi pluss” või iganädalaste läbirääkimiste alusel.
- 638 Teiseks, mis puudutab käesoleva argumendi põhjendatust, siis olgu meenutatud, et komisjon järeldas õigesti, et referentshinnad olid banaanisektoris olulised, märkides esiteks, et need andsid turule banaanihinna oodatava arengu kohta vähemalt signaale, tendentse või vihjeid ning et need olid olulised banaanikaubanduse ja banaanide eest saadava hinna jaoks, ning teiseks, et teatud tehingute puhul olid tegelikud hinnad otseselt seotud referentshindadega.
- 639 Oluline on toonitada, nagu ka märgitud eespool punktis 526, et rikkumine puudutab üht toodet, värsket banaani, mis on jaotatav kolme kvaliteeditasemesse nende vastavate erinevate hindadega, ja mis moodustab ühe turu, mille eripäraks on hindade kindlaksmääramise protsess, milles iga neljapäeva hommikul teatatakse Dole'i, Chiquita ja Weichert referentshinnad nende klientidele ning see on esimene turule saadav teade maaletoojate hinnaootuse kohta. Kuigi need referentshinnad puudutasid ainult nende ettevõtjate müüdavaid esimese ja teise kategooria banaane, esines seos nende hindade ja kolmanda kategooria kaubamärkidega või kaubamärgita banaanide hindade vahel, sest kindlasti toimus igal nädalal eri kvaliteediga banaanide hindade positsioneerumine üksteise suhtes. Chiquita, Dole'i ja Del Monte kaubamärkidega – viimase kaubamärgiga banaane müüs edasi Weichert – banaanide referentshindade teatud omavahelist sõltuvust näitlikustavad Chiquita ettevõtjasisesed e-kirjad 30. aprillist 2001 (vaidlustatud otsuse põhjendus 107) ja 8. augustist 2002 (vaidlustatud otsuse põhjendused 111, 172 ja järgmised põhjendused).
- 640 Nagu komisjon õigesti märgib, väidavad hagejad ise, et „Aldi hind”, mis puudutas kolmanda kategooria banaanide ostu, oli oluline kõigi banaanide, sealhulgas kaubamärkide Dole, Chiquita ja Del Monte banaanide tehinguhindade kindlaksmääramiseks.
- 641 Mis puudutab „Aldi pluss lepingute” raames tehtud tehinguid, mille puhul tegelik hind määrati kindlaks „Aldi hinna” alusel, siis on eespool punktides 559–573 tõendatud referentshindade kaudne mõju „Aldi hinnale”.
- 642 Eespool esitatud kaalutlustest nähtub, et hagejad ei ole suutnud tõendada, et komisjon oleks mingilgi viisil vääralt kohaldanud suuniseid sellega, et ta võttis müügiväärtuse arvutamisel arvesse tehinguid, mis tehti Dole'i kaubamärgist erinevate roheliste banaanidega ja tehinguid, mis tehti Dole'i kaubamärgiga roheliste banaanidega „lepingute Aldi pluss” või iganädalaste läbirääkimiste alusel, kusjuures olgu meenutatud, et suuniste punktis 13 nähakse ette, et komisjon võtab trahvi põhisumma kindlaksmääramisel aluseks nende ettevõtja müüdüd kaupade või teenuste väärtuse, millega rikkumine on otseselt või kaudselt seotud.
- 643 Lõpuks tuleb toonitada, et tõendatud ei ole hagejate argument, et haldusmenetluses tehti viga DFFE 2002. aasta roheliste banaanide müügi koondnetosumma arvudes (välja arvatud müük Sabale ja VBH-le), sest see summa oli tegelikult 98 997 693 eurot, mitte 99 451 555 eurot, ja et sellel argumendil ei põhine konkreetset ükshi väide, millega taotletaks komisjoni määratud trahvi põhisumma vähendamist.
- 644 Seetõttu tuleb tagasi lükata argument, et trahvi põhisumma on väidetavalt ebaproportsionaalne, sest see põhineb niisuguse kauba müügiväärtusel, millel ei ole rikkumisega mingit seost.

C – Trahvi põhisumma väidetav ebaproportsionaalsus, sest see põhineb vääril järeldusel, et tegevus „puudutas hindade kindlaksmääramist”, ning põhjendamiskohustuse rikkumine

- 645 Hagejad kinnitavad, et vaidlustatud otsuse põhjenduses 456 esitatud järeldus, et süüks pandud tegevus „puudutas hindade kindlaksmääramist”, on vastuolus eespool esitatud komisjoni järeldustega, mille kohaselt „pooled ei leppinud kokku või ei kooskõlastanud tegelikke hindu” (vaidlustatud otsuse põhjendus 237), ja asjaoluga, et käesolev asi puudutab lihtsat teabevahetust, mis ei ole osa laiemast hindade määramise kokkuleppest. See komisjoni viga viis selleni, et trahvi põhisumma kindlaksmääramiseks kohaldati suuniste punkti 19 alusel kõrget müügiväärtuse osakaalu (15%), ja selleni, et seda summat suurendati suuniste punkti 25 alusel täiendava 15-protsendilise „lisasumma” võrra, viidates ainult „juhtumi erilistele asjaoludele”; see põhjendus on ilmselgelt puudulik ja igal juhul väär, kuivõrd selle asjaolu väljatoomine tähendab, et käesolevas asjas on tegemist „hindade kindlaksmääramisega”.
- 646 Hagejad väidavad ka, et suuniste punkti 19 alusel nii kõrge protsendi kui 15% kohaldamine on ilmselgelt ebaproportsionaalne võrreldes protsendiga – viidatud juhul 18% –, mida kohaldati kahes 27. ja 28. novembri 2007. aasta otsuses EÜ artikli 81 kohaldamise kohta; need otsused puudutasid tegelike hindade kindlaksmääramise kokkuleppeid, hõlmasid EMP-d ja need olid sõlminud ettevõtjad, kelle turuosa kokku ületas esimeses asjas 85% ja teises asjas 80%.
- 647 Esiteks, mis puudutab argumenti vaidlustatud otsuse põhjenduse puudulikkuse kohta, siis lisaks viitele eespool punktides 125 ja 126 mainitud kohtupraktikale tuleb meenutada, et konkurentsioiguse normide rikkumise eest trahvide määramisel on põhjendamiskohustuse nõue komisjoni poolt täidetud, kui ta esitab oma otsuses hindamiskriteeriumid, mis võimaldasid tal mõõta toime pandud rikkumise raskusastet ja kestust, ilma et ta oleks kohustatud selles esitama üksikasjalikuma selgituse või arvandmed trahvide arvutamiseviisi kohta (vt selle kohta Euroopa Kohtu 16. novembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-279/98 P: Cascades vs. komisjon, EKL 2000, lk I-9693, punktid 38–47, ja Üldkohtu 30. septembri 2003. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-191/98, T-212/98-T-214/98: Atlantic Container Line jt vs. komisjon, EKL 2003, lk II-3275, punkt 1532).
- 648 Käesolevas asjas tuleb asuda seisukohale, et kooskõlas suuniste punktidega 20 ja 22 komisjon uuris ja võttis rikkumise raskusastmest lähtudes müügiväärtuse osakaalu kindlaksmääramisel arvesse erinevaid tegureid, nagu rikkumise laad, kõigi puudutatud ettevõtjate turuosa kokku, rikkumise geograafiline ulatus ja selle toimepanemine, nagu nähtub vaidlustatud otsuse põhjendustest 454–459. Vaidlustatud otsuse põhjenduse 464 kohaselt tugines komisjon suuniste punktis 25 sätestatud lisasumma kindlaksmääramiseks nendele teguritele antud hinnangule, viidates selgelt vaidlustatud otsuse punktile 8.3.1.1.
- 649 Selles küsimuses tuleb meenutada, et suuniste punktis 25 on ette nähtud, et otsustamiseks, milline peaks olema konkreetse juhtumi puhul kasutatav osakaal müügiväärtusest, võtab komisjon arvesse teatava hulga tegureid, eeskätt neid, mida on nimetatud suuniste punktis 22.
- 650 Neid asjaolusid arvestades ei saa väita, et komisjon on suuniste punkti 25 alusel määra 15% kohaldamisega rikkunud põhjendamiskohustust.
- 651 Teiseks, trahvi põhisumma ebaproportsionaalsust – täpsemalt suuniste punktide 19 ja 25 alusel kohaldatud müügiväärtuse protsente puudutava argumendi põhjendatuse osas – tuleb esiteks märkida, et selle kohta esitatud hagejate argumentatsioon on osaliselt identne juba eespool tagasi lükatud argumentatsiooniga, mida toetati rikkumise olemasolu vaidlustamise raames.
- 652 See argumentatsioon põhineb vaidlustatud otsuse osalisel ja erapoolikul lugemisel; nimelt on selles otsuses selgelt täpsustatud, et süüks pandud rikkumine ei seisnenud mitte tegelike hindade, vaid referentshindade kooskõlastamises (vt muu hulgas vaidlustatud otsuse põhjendus 237), st Dole'i, Chiquita ja Weichert'i poolt nende klientidele teatavaks tehtud hindade kooskõlastamises.

- 653 Nagu märgitud eespool punktides 59–62, ei ole teabevahetuse süükspanemiseks nõutav, et see toetaks laiemat kokkulepet või oleks selle osa. Seda võib käsitleda iseseisvalt kui konkurentsivastase eesmärgiga kooskõlastatud tegevust, kui see seisneb kas otseses või ka „kaudses” ostu- või müügihindade või muude tehingutingimuste kindlaksmääramises, nagu on sätestatud EÜ artikli 81 lõike 1 punktis a.
- 654 Käesolevas asjas võis komisjon õigustatult järeldada, et Dole'i ja Chiquita ning Dole'i ja Weichert'i vahelised läbirääkimised enne hinna kehtestamist puudutasid hindade kindlaksmääramist ja nende näol oli tegemist kooskõlastatud tegevusega, mille eesmärk oli piirata konkurentsi EÜ artikli 81 tähenduses (vt eespool punkt 585).
- 655 Olgu märgitud, et suuniste punktis 23, mille kohaselt on „hindade määramise, turu jagamise ja tootmise piiramise horisontaalkokkulepped” juba oma olemuselt kõige tõsisemad konkurentsipiirangud, viidatakse 2. joonealusele märkusele, milles täpsustatakse, et kokkuleppe mõiste hõlmab „kooskõlastatud tegevust” EÜ artikli 81 tähenduses.
- 656 Samuti on suuniste punktis 25 ette nähtud, et põhisumma hõlmab summat, mis moodustab 15–25% müügiäärtusest, eesmärgiga hoida ära ettevõtjate igasugust soovi osaleda „hindade määramise, turu jagamise ja tootmise piiramise horisontaalkokkulepetes”, st kasutatakse sama väljendit mis punktis 23, kus viidatakse eespool viidatud joonealusele märkusele. Suuniste süstemaatiline ja ühetaoline tõlgendamine lubab järeldada, et 2. joonealuses märkuses esitatud täpsustus puudutab sama mõistet „kokkulepped”, mida kasutatakse suuniste punktis 25.
- 657 Teiseks on oluline toonitada, et kohaldades määrat 15% Dole'i müügiäärtusest, kohaldas komisjon osakaalu, mis on alla poole sellest, mida võib üldjuhul kohaldada hindade määramise horisontaalkokkulepete või kooskõlastatud tegevuse puhul, mis on juba oma olemuselt kõige tõsisemad konkurentsipiirangud ning mille eest vastavalt suuniste punktidele 21 ja 23 „karistatakse karmilt”. Suuniste punktis 23 on selgelt märgitud, et hindade määramise horisontaalkokkulepete või kooskõlastatud tegevuse puhul on kasutatav osakaal üldjuhul „astmestiku kõrgemal tasemel”, samas kui komisjoni kohaldatud 15% määr asetseb „astmestiku kõrgemast tasemest” madalamal.
- 658 Suuniste punktis 25 ette nähtud lisasumma kohta tuleb märkida, et komisjon kohaldas selles punktis mainitud minimaalset määrat 15%.
- 659 Rikkumise laad, asjassepuutuva tegevuse elluviimine ja asjaolu, et see tegevus puudutas kaheksat liikmesriiki ehk märkimisväärset osa liidust, mis faktiliste asjaolude asetleidmise ajal koosnes viieteistkümnest liikmesriigist, mille hulka kuulus ka Saksamaa Liitvabariik, Dole'i enda avalduste kohaselt Põhja-Euroopa kõige suurem banaaniturg, on asjaolud, mida komisjon arvesse võttis ja mis õigustavad vahesummat 15% Dole'i müügiäärtusest, mis määrati suuniste punktide 21 ja 25 alusel.
- 660 Kolmandaks olgu meenutatud, et Euroopa Kohus on korduvalt otsustanud, et komisjoni varasem otsustuspraktika ei kujuta endast konkurentsi valdkonnas trahvide määramise õiguslikku raamistikku ja teisi juhtumeid käsitlevad otsused on diskrimineerimise esinemise küsimuses üksnes soovituslikud (Euroopa Kohtu 21. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-167/04 P: JCB Service vs. komisjon, EKL 2006, lk I-8935, punkt 205). Seega ei saa hagejad liidu kohtus tugineda komisjoni otsustuspraktikale (Euroopa Kohtu 24. septembri 2009. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P ja C-137/07 P: Erste Group Bank jt vs. komisjon, EKL 2009, lk I-8681, punkt 123).
- 661 Lisaks tuleb täheldada, et komisjon lähtus rikkumise raskusastet kaaludes müügiast, mis oli väiksem osast, millest lähtuti kahes hagejate viidatud otsuses, mis puudutavad erinevaid kaupu, mistõttu eeldab see nende erinevat kohtlemist võrreldes käesolevate asjadega.

662 Isegi kui eeldada, et summa 15%, millest vaidlustatud otsuses lähtuti, võib näidata komisjoni poolt rikkumise raskuse hindamisel arvesse võetud müügiosa suurenemist, tuleb meenutada, et komisjonil on trahvisummade kindlaksmääramisel kaalutlusruum, et suunata ettevõtjate tegevust konkurentsieeskirjadest kinnipidamisele (Üldkohtu 21. oktoobri 1997. aasta otsus kohtuasjas T-229/94: Deutsche Bahn vs. komisjon, EKL 1997, lk II-1689, punkt 127). See, et komisjon on minevikus kohaldanud teatud liiki rikkumiste korral teatud tasemel trahve, ei saa seega võtta temalt võimalust igal hetkel seda taset tõsta, et tagada Euroopa konkurentsipoliitika elluviimine (eespool punktis 581 viidatud kohtuotsus Musique Diffusion française jt vs. komisjon, punkt 109).

663 Eespool esitatud kaalutlustest tuleneb, et ei ole tõendatud, et Dole'i koheldi ebaproportsionaalselt või diskrimineerivalt.

D – Trahvisumma väidetav ebaproportsionaalsus, kuna komisjon lükkas vääralt tagasi Dole'i argumendi, mille kohaselt oleks komisjon pidanud arvesse võtma tema ebakindlat finantsolukorda

664 Hagejad kinnitavad, et komisjon on teinud hindamisvea, keeldudes arvesse võtmast Dole'i ebakindlat finantsolukorda ainult põhjusel, et selle arvessevõtmine annaks talle „põhjendamatu konkurentsieelise” (vaidlustatud otsuse põhjendus 491). See komisjoni hinnang võtab suuniste punktilt 35 igasuguse kasuliku mõju ja põhineb kardinaalsel vastuolul, sest komisjon loobus seletamatult kõigist menetlustest Fyffesi ja Van Parysi suhtes.

665 Nad väidavad ka, et komisjoni hinnang on puudulik ja ta esitas kostja vastuses EÜ artiklit 253 rikkudes keeldumise uue põhjenduse. Kohtuistungil täpsustasid hagejad, et nad viitavad oma menetlusedokumentides ka vaidlustatud otsuse puudulikule põhjendusele.

666 Esiteks, mis puudutab vaidlustatud otsuse põhjendust, siis tuleb märkida, et pärast seda, kui komisjon oli tsiteerinud suuniste punkti 35 tervikuna (vaidlustatud otsuse põhjendus 489), meenutanud Dole'iga peetud kirjavahetust tema finantsolukorra kindlakstegemiseks (vaidlustatud otsuse põhjendus 490), järeldas ta vaidlustatud otsuse põhjenduses 491 järgmist:

„Olles uurinud esitatud teabe alusel Dole'i finantsolukorda, järeldab komisjon, et puudub põhjus Dole'i trahvisumma kohandamiseks. Kuigi Dole'i esitatud andmed tema finantsolukorra kohta näitavad, et tema rahalised vahendid on väga piiratud, tähendaks ettevõtja negatiivse finantsolukorra arvessevõtmine turutingimustega halvemini kohandunud ettevõtjatele õigustamatu konkurentsieelise andmist.”

667 Sellest nähtub, et komisjon kohaldas suunistes sätestatud meetodit ja väljendas oma keeldumist erandkorras trahvisumma vähendamise maksevõimetuse tõttu analüüsi tulemusel, mille lõpuks jõudis ta vaid järeldusele, et „rahalised vahendid olid väga piiratud” või „finantsolukord oli negatiivne”.

668 Neid põhjendusi tuleb tõlgendada vaidlustatud otsuse põhjenduses 489 meenutatud suuniste punkti 35 sõnastust arvestades, milles määratletakse trahvisumma vähendamise tingimused eespool viidatud asjaolude esinemisel.

669 Suuniste punktist 35 on selgelt näha, et selleks, et ettevõtja trahvi vähendataks, peab ta tõendama, et trahvi määramine seaks „pöördumatult ohtu [tema] majandusliku elujõulisuse” ja „tema varad kaotaks igasuguse väärtuse”, arvestades, et mingit trahvi vähendamist ei toimu „pelgalt ebasoodsa või kahjumliku finantsolukorra tõttu”; komisjon tõi Dole'i osas esile just viimati nimetatud põhjenduse.

670 Hagejad väidavad, et kostja vastuses esitas komisjon uue põhjenduse, et selgitada, miks ta finantsolukorda arvesse ei võtnud, avaldades, et ta järeldas seda pärast „Dole'i olukorra põhjalikku analüüsi, mis põhines talle esitatud teabel”; hagejate sõnul ei ole see uus põhjendus vastuvõetav.

- 671 Piisab sellest, kui märkida, et see selgitus esitati juba vaidlustatud otsuse põhjenduses 491 ja komisjon ainult meenutas kostja vastuses, et ta analüüsis Dole'i finantsolukorda talle esitatud teabe põhjal ning järeldas, et tingimused trahvisumma vähendamiseks ei olnud täidetud.
- 672 Sellest tuleneb, et komisjonile ei saa ette heita EÜ artikli 253 mingit rikkumist, ei vaidlustatud otsuse põhjenduse puudulikkuse ega selle vastuolulisuse tõttu.
- 673 Teiseks, mis puudutab komisjoni hinnangu põhjendatust, siis tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei ole komisjonil kohustust trahvisumma kindlaksmääramise käigus arvestada huvitatud ettevõtja kahjumis olevat finantsolukorda, kuna sellise kohustuse tunnustamine viiks turutingimustega halvemini kohanenud ettevõtjatele õigustamatu konkurentsieelise andmiseni (vt Üldkohtu 29. aprilli 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-236/01, T-239/01, T-244/01-T-246/01, T-251/01 ja T-252/01: Tokai Carbon jt vs. komisjon, EKL lk II-1181, punkt 370 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 674 Suuniste punkti 35 sõnastusest nähtub, et komisjon on seda kohtupraktikat trahvide arvutamise meetodi kehtestamisel arvesse võtnud.
- 675 Tuleb asuda seisukohale, et hagejad ei väida ega veelgi enam põhjenda asjaolu, et trahvi määramine võis pöördumatult ohtu seada nende majandusliku elujõulisuse ning viia nende varade igasuguse väärtuse kaotuseni.
- 676 Sellest nähtub, et komisjon kohaldas suunistes ette nähtud meetodit ja tema keeldumine trahvisummat vähendada ainult asjaolu tõttu, et „finantsolukord oli negatiivne”, on kooskõlas eespool punktis 673 viidatud kohtupraktikaga.
- 677 Hagejate argumendi kohta, et komisjoni käitumises esines „kardinaalne vastuolu” Fyffesi ja Van Parysi kohtlemise seisukohast, kuna neile anti konkurentsieelis nende suhtes kõigist menetlustest „seletamatu” loobumisega, tuleb märkida, et hagejate võrdlev analüüs on absoluutselt asjakohatu.
- 678 Olgu meenutatud, et kui ettevõtja on oma käitumisega rikkunud EÜ artiklit 81, ei saa ta vabaneda kogu karistusest põhjusel, et ühele või kahele muule ettevõtjale trahvi ei määratud, kui nende ettevõtjate olukorra osas ei ole isegi Üldkohtu poole pöördunud (eespool punktis 56 viidatud kohtuotsus Ahlström Osakeyhtiö jt vs. komisjon, punkt 197).
- 679 Igal juhul, nagu juba märgitud, peab komisjonil olema võimalik võtta oma otsuses arvesse ettevõtjate vastuseid vastuväidetateisele ja ta ei pea saama mitte üksnes ettevõtjate argumentidega nõustuda või neid tagasi lükata, vaid ka analüüsida nende esitatud faktilisi asjaolusid, et loobuda alusetuks osutunud vastuväidetest või kohandada või täiendada vastuväidete põhjenduseks esitatud argumentatsiooni nii faktiliste kui ka õiguslike asjaoludega. Käesolevas asjas loobus komisjon vastuväidetest, mille ta algselt esitas Fyffesile ja Van Parysile, leides, et neid puudutavad tõendid on puudulikud.
- 680 Niisugune olukord ei ole mingil juhul võrreldav olukorraga, milles oli Dole – vaidlustatud otsuse adressaat, kelle osas komisjon keeldus trahvi vähendamast tema finantsolukorra tõttu –, ja sellest ei nähtu mingit vastuolu või diskrimineerimist Dole'i kahjuks.
- 681 Neid asjaolusid arvestades tuleb tagasi lükata argument, et komisjon jättis vääralt tähelepanuta Dole'i taotluse võtta arvesse tema ebakindlat finantsolukorda.
- 682 Kõigist eespool esitatud kaalutlustest tuleneb, et hagejate nõue trahvi tühistada või seda vähendada tuleb rahuldamata jätta.
- 683 Sellest tulenevalt tuleb hagi tervikuna rahuldamata jätta.

Kohtukulud

⁶⁸⁴ Kodukorra artikli 87 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna hagejad on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud vastavalt komisjoni nõudele välja mõista hagejatelt.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (kaheksas koda)

otsustab:

- 1. Jätta hagi rahuldamata.**
- 2. Mõista kohtukulud välja Dole Food Company, Inc.-lt ja Dole Germany OHG-lt.**

Truchot

Martins Ribeiro

Kanninen

Kuulutatud avalikul kohtuistungil Luxembourgis 14. märtsil 2013.

Allkirjad

Sisukord

Vaidluse aluseks olevad asjaolud	1
Vaidlustatud otsus	2
Menetlus ja poolte nõuded	6
Õiguslik käsitus	7
I – Kohtuistungil hagejate esitatud dokumendi vastuvõetavus	7
II – Vaidlustatud otsuse tühistamise nõue	7
A – EÜ artiklite 81 ja 253 rikkumine	8
1. Võimalus kvalifitseerida teabevahetus konkurentsivastase eesmärgiga kooskõlastatud tegevuseks	8
2. Konkurentsivastase eesmärgiga kooskõlastatud tegevuse esinemine	12
a) Chiquita usaldusväarsuse puudumine	12
b) Dole'i ja Chiquita töökorraldusmudelite kokkusobimatus süüks pandud koostööga ...	16
EÜ artikli 253 väidetav rikkumine	16
Sisulised küsimused	18

c) Dole'i, Chiquita ja Weichert referentshinna õigusvastane koordineerimine	30
Õigusvastaste arutelude identifitseerimine	30
Vahetatud teabe laad	34
Teabevahetuses osalejad	35
Asjassepuutuva turu peamiste tunnuste arvessevõtmine	37
– Õiguslik raamistik	37
– Asjassepuutuva kauba eripära	38
– Nõudluse muutlikkus	39
– Turu struktuur	40
Läbirääkimiste ajakava ja sagedus	43
Kahepoolsete läbirääkimiste eesmärk	49
Referentshinna olulisus banaanisektoris	52
Kahepoolsetes läbirääkimistes osalenud Dole'i töötajate vastutus	70
B – Kaitseõiguste ja põhjendamiskohustuse rikkumine	71
III – Trahvi tühistamise või vähendamise nõue	72
A – Esialgsed tähelepanekud	73
B – Trahvi põhisumma väidetav ebaproportsionaalsus, sest see põhineb rikkumisega mitte mingit seost omavate kaupade müügiväärtusel, ning põhjendamiskohustuse rikkumine	74
C – Trahvi põhisumma väidetav ebaproportsionaalsus, sest see põhineb vääralt järelalusel, et tegevus „puudutas hindade kindlaksmääramist”, ning põhjendamiskohustuse rikkumine	78
D – Trahvisumma väidetav ebaproportsionaalsus, kuna komisjon lükkas vääralt tagasi Dole'i argumendi, mille kohaselt oleks komisjon pidanud arvesse võtma tema ebakindlat finantsolukorda	80
Kohtukulud	82